Маҷлиси вакилони халқи шаҳри Истаравшан
Иҷлосияи ҳафтум (даъвати чорум)

ҚАРОР

аз 28.05.2011 с ш.Истаравшан №57

Дар бораи тасдиқи Барномаи

рушди иқтисодию иҷтимоии

шаҳр барои солҳои 2011-2015

Мутобиқи моддаи 13 Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мақомоти маҳалли ҳокимияти давлатӣ", Маҷлиси вакилони халқи шаҳр

Қарор мекунад

1. "Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоии шаҳр барои солҳои 2011-2015" тасдиқ карда шавад.

2. Ба раёсатҳо, шўъбаҳо, бахшҳои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳр, ҷамоатҳои деҳот, ташкилоту муассиса, хоҷагиҳо зарур аст, ки ҷиҳати татбиқи бечунучарои Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоии шаҳр барои солҳои 2011-2015 тадбирҳои судманд андешанд.

3. Ба шўъбаи иқтисод ва савдо супорида шавад, ки аз ҷараёни татбиқи Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоии шаҳр барои солҳои 2011-2015 ба комиссияи доимии Маҷлиси вакилони халқи шаҳр оид ба тараққиёти иқтисодӣ ва буҷет аз рўи ҷамъбасти ҳар семоҳа гузориш пешниҳод намояд.

4. Назорат аз ҷараёни иҷрои Қарори мазкур ба зиммаи комиссияи доимии Маҷлиси вакилони халқи шаҳр оид ба тараққиёти иқтисод ва буҷет гузошта шавад.

Раиси маҷлис **Ф.Султонов**

Фиристода шуд: МВХВС, Вазорати адлия, шўъбаи ташкилӣ ва кор бо кадрҳо, асноди дастгоҳи Раиси шаҳр ва асноди Маҷлис.

БАРНОМАИ РУШДИ
ИҚТИСОДИИ ДЕҲОТ
RURAL GROWTH PROGRAMME

Барнома бо дастгирӣ ва кӯмаки техникии Барномаи Рушди Деҳоти БРСММ, Агентии ҳамкориҳои байналмиллалии Олмон ва Департаменти рушди ҳамкориҳои байналмиллалии Британияи Кабир, таҳти сарпарастии Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гаштааст.

1. Арзиши умумии Барномаи рушди шаҳри Истаравшан аз рӯи соҳаҳо барои солҳои 2011-2015. (миллион сомонӣ)

Соҳаҳо	Ҳамагӣ	2011	2012	2013	2014	2015
Блоки иқтисодӣ, аз ҷумла:	139,66	14,57	27,11	35,25	40,21	22,51
• Кишоварзӣ	36,4	1,56	3,33	5,23	12,54	13,74
• Саноат	101,92	13	23,01	30	27,4	8,5
• СХМ	1,34	0,01	0,77	0,02	0,27	0,27
Блоки иҷтимоӣ, аз ҷумла:	79,845	3,164	20,164	21,854	18,524	16,364
• Маориф	29,44	1,59	7,83	9,32	6,08	4,62
• Тандурустӣ	5,2	0,24	1,99	1,44	0,74	0,79
• Ҳифзи иҷтимоӣ	2,935	0,354	0,514	0,634	0,754	0,904
• Фарҳанг, фароғат, сайёҳӣ ва варзиш	42,27	0,98	9,83	10,46	10,95	10,05
Инфрасохтор, аз ҷумла:	73,61	-	22,45	19,5	17,3	24,95
• Обтаъминкунӣ ва канализасия	34,61	-	8,25	9,5	9,5	7,35
• Барқтаъминкунӣ	33,7	-	11,7	7,5	7,5	7
• Нақлиёт ва роҳ	5,3	-	2,5	2,5	0,3	10,6
ҲФ ва бехатарии муҳити зист	1,77	-	-	-	0,77	1,0
Блоки идоракунӣ	0,853	0,075	0,235	0,221	0,191	0,131
Арзиши умумии Барнома	295,738	17,809	69,959	76,825	76,995	64,955

2. Сарчашмаҳои маблаггузории Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015 (миллион сомонӣ)

Сарчашмаҳо	Ҳамагӣ	% аз арзиши умумӣ	2011	2012	2013	2014	2015
Буҷети маҳаллӣ	43,653	14,87%	1,229	12,919	13,175	9,375	6,955
Буҷети вилоят	0,7	0,240%	-	0,7	-	-	-
Буҷети ҷумҳуриявӣ	63,005	21,43%	0,55	13,92	18,31	15,55	14,9
Сармояи хориҷӣ	59,19	20,13%	0,71	12,32	14,72	15,22	14,07
Маблағҳои аҳолӣ	77,42	26,33%	14,82	15,62	9,39	7,1	
Эҳтиёҷот ба маблағ	51,72	17%	0,5	14,48	21,23	28,98	28,03
Ҳамагӣ:	295,738	100%	17,809	69,959	76,825	76,225	63,955

Мурочиатномаи Раиси шаҳри Истаравшан ба аҳоли

“Барномаи рушди иқтисодию ичтимоии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015”-талаби давру замон аст.

Истаравшан яке аз шаҳрҳои калонтарини чумҳурӣ ва маркази агросаноатию тичоратии мамлакат маҳсуб гардида, дар рушду инкишофи соҳаҳои мухталифи хочагии халқи вилояти Суғд ва дар мачмӯъ дар рушду инкишофи Чумҳурии Точикистон, саҳми назаррас дорад.

Бо фараҳмандии афзун ва ифтихор қайд менамоям, ки бо шарофати Истиқлолияти давлатии Чумҳурии Точикистон тайи 20 соли охир, дар шаҳру деҳоти Истаравшан корҳои ободонию созандагӣ авч гирифта, садҳо чойҳои нави корӣ, иншооти ичтимоиву маданӣ ва муҳандисӣ ба истифода дода шуданд ва дар баланд гардидани сатҳу сифати зиндагии мардум таъсири назаррас расониданд.

Бояд тазаккур дод, ки дар даҳсолаҳои охир, теъдоди аҳолии шаҳру деҳоти Истаравшан хеле афзудааст. Агар дар соли 2000-ум шумораи аҳолии Истаравшан 186,9 ҳазор нафарро ташкил дода бошад, ба санаи 1 январи соли 2011-ум шумораи аҳолии он ба 231,2 ҳазор нафар расидааст.

Афзоиши рӯзафзуни аҳолӣ, таъсири омилҳои беруна (бӯҳрони молиявию иқтисодии чаҳонӣ, норомии сиёсии минтақа) ва мушкилиҳои мавчудаи иқтисодиву ичтимоии шаҳр имрӯз моро водор месозад, ки аз усулҳои нави идоракунии маҳаллӣ ва махсусан банақшагии рушд васеъ истифода барем.

Аз ин лиҳоз, мақомоти ичроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии Истаравшан дар таҳияи “Барномаи рушди ичтимоӣ ва иқтисодии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015” ташаббус зоҳир намуда, онро бо иштироки васеъи чомеаи шаҳрвандӣ, сектори хусусӣ ва бо кӯмаки амалии мушовирони миллии БРСММ, муттахассисони Вазорати рушди иқтисод ва савдои Чумҳурии Точикистон ва бо дастгирии техникии Департаменти Британияи Кабир оид ба рушди байналмиллалӣ ва Агентии ҳамкориҳои байналмиллалии Олмон, дар доираи татбиқи «Барномаи рушди иқтисодии деҳот», таҳия намуд.

Барномаи мазкур бо мақсади таъмин намудани аҳолии шаҳр бо чойҳои нави корӣ, баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии мардуми шаҳр, пешкаш намудани хизматрасониҳои хушсифати ичтимоӣ ва ташкили инфрасохтори он, ба пуррагӣ паст намудани сатҳи камбизоатӣ, баланд бардоштани самаранокӣ ва даромаднокии иқтисодӣ тавассути муҳаё намудани фазои мусоиди соҳибкорӣ ва сармоягузорӣ, таҳия гардидааст.

Ман, ба мушовирони миллии Барномаи Рушди Созмони Миллали Муттаҳид ва кормандони Вазорати рушди иқтисод ва савдо ва дигар ҳамкорон, ки дар доираи “Барномаи рушди иқтисодии деҳот” дар вилояти Суғд барои тарҳрезии ин Барномаи муҳим кӯмаки методӣ, машваратӣ, техникӣ ва молиявӣ расонидаанд, миннатдории бепоёни худро иброз менамоям.

Барномаи рушди шаҳри Истаравшан бо назардошти хусусиятҳои маҳал, дар асоси таҳлили дақиқи ҳолати воқеъии иқтисодию ичтимоии шаҳру деҳот, муайян намудани мушкилиҳо ва роҳҳои ҳалли онҳо барои давраи миёнамӯҳлат таҳия гардидааст. Барномаи номбурда бо як қатор барномаҳои стратегии сатҳи миллӣ, барномаҳои соҳавии амалкунанда ва “Барномаи рушди ичтимоию иқтисодии вилояти Суғд” мувофиқа ва ҳамоҳанг гардонида шудааст. Барномаи рушди Истаравшан барои чорӣ намудани муносибатҳои бозаргонӣ, истифодаи самараноки захираҳо ва имконияҳои маҳаллӣ, чалби маблағҳои сармоягузорони хоричӣ ва соҳибкорони ватанӣ пешбинӣ гардидааст.

Мақомоти ичроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан тарҳрезии «Барномаи рушди ичтимоию иқтисодии Истаравшан барои солҳои 2011-2015»-ро иқдоми саривақтӣ ва талаби давру замон дониста, чиҳати амалӣ намудани он аз тамоми воситаю имкониятҳо истифода хоҳад бурд. Ҳамзамон, барои татбиқи саривақтӣ ва самараноки он Ҳукумати Чумҳурии Точикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Чумҳурии Точикистон, Мақомоти ичроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд, ташкилотҳои байналмилалӣ, сармоягузорони хоричӣ, марказҳои дастгирии чамоатҳо, иттиҳодияву ташкилотҳои чамъиятӣ, соҳибкорон ва аҳолиро барои ҳамкорӣ даъват менамоянд.

Мундарича

Сухани ифтитоҳии Раиси шаҳри Истаравшан 5
Рӯихати ихтисорот 7
Пешгуфтор...8

Боби 1. Тавсифи умумӣ 9
1.1.Сохти маъмурию ҳудудии шаҳри Истаравшан...9
1.2.Шарҳи таърихию фарҳангӣ..9
1.3.Шароитҳои табиию иқлимӣ ва захираҳо 10
1.4. Ҳолати демографӣ...10
1.5.Тамоилҳои асосии иҷтимоию иқтисодӣ 12
1.6.Биниши оянддаи шаҳр 13

Боби 2. Таҳлили ҳолати воқеӣ ва шарҳи стратегияи соҳаҳо 15
2.1. Иқтисодиёт...15
2.1.1. Саноат 15
2.1.2. Соҳибкории хурду миёна 22
2.1.3. Кишоварзӣ 27
2.1.4. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иқтисодиёт...35
2.2. Инфрасохтор 40
2.2.1. Обтаъминкунӣ ва хизматрасониҳои рифоҳӣ...40
2.2.2. Таъминт бо барқ ва газ 43
2.2.3. Нақлиёт, роҳҳо ва алоқа 44
2.2.4. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои инфрасохтор...47
2.3. Иҷтимоиёт...50
2.3.1. Тандурустӣ..50
2.3.2. Маориф 54
2.3.3. Ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ 60
2.3.4. Фарҳанг, фароғат ва варзиш 63
2.3.5. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои инфрасохтор...67
2.4. Ҳолатҳои фавқуллода ва ҳифзи муҳити зист...74
2.4.1. Ҳодисаҳои фавқулодда 74
2.4.2. Ҳифзи муҳити зист 74
2.4.3. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои ҳифзи муҳити зист ва ҲФ 76
2.4.4. Таъминоти захиравӣ 77

Боби 3. Мониторинг ва арзёбӣ 80

Рӯихати ихтисорот

ВРИС	Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон
МИМХД	Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ
DFID	Департаменти Британияи Кабир оид ба рушди байналмиллалӣ
GIZ	Агентии Олмон оид ба ҳамкории техникӣ
БРСММ	Барномаи рушди Созмони Миллали Муттаҳид
БРН	Барномаи Рушди Ноҳия
ГТ	Гурӯҳи ташаббускор
ГК	Гурӯҳи корӣ
КАТС	Кӯмаки аввалияи тиббию санитарӣ
КДФОК	Корхонаи давлатии фаръии обу корезӣ
КВДИОН	Корхонаи воҳидии давлатии интиқоли оби нӯшокӣ
МваА	Мониторинг ва арзёбӣ
НРҶ	Нақшаи Рушди Ҷамоат
НОБ	Нерӯгоҳи обии барқӣ
НМваА	Низоми мониторинг ва арзёбӣ
ММД	Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ
МДҶ	Маркази дастгирии ҷамоат
ОКТ	Омӯзишгоҳи касбӣ - техникӣ
ПСМ	Партовҳои сахти маишӣ
СМР	Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015
СПКСК	Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2012
СХМ	Соҳибкории хурду миёна
СШН	Сирояти шадиди роҳи нафас
ТҒД	Ташкилотҳои ғайридавлатӣ
ҲРҲ	Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола
ШРН	Шӯрои рушди ноҳия
ҶСП	Ҷамияти саҳомии шакли пӯшида
ҶС	Ҷамъияти саҳҳомӣ

Пешгуфтор

Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015 (минбаъд Барнома) тибқи Барномаи номбурда дар асоси «Дастури методӣ оид ба таҳия ва татбиқи Барномаи рушди шаҳру ноҳияҳо ва мақомоти худидораи шаҳраку деҳот», ки Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти сиёсати созандагию бунёдкории Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳуҷҷатҳои муҳими стратегӣ, аз қабили Ҳадафҳои Рушди Ҳазорсола, «Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2015», «Стратегияи паст кардани сатҳи камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2112», "Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии вилояти Суғд барои давраи то соли 2015", дигар барномаҳои миллӣ ва соҳавӣ таҳия гардидааст.

Барнома аз тарафи гурӯҳи кории мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан, таҳти сарварии бевоситаи Раиси шаҳр Абдуллоев И.Ғ., муовини аввали Раис Султонов Ф.У., сардори раёсати иқтисод ва савдо Саидов С. ва сармутахассиси ҳамин Раёсат Абдулхайров У. дар ҳамкорӣ бо мутахассисони соҳавӣ, ҷалби васеи ҷомеаи шаҳрвандӣ, бахши хусусӣ ва ҷамъиятӣ тарҳрезӣ шудааст.

Ҳадафи асосии Барнома - баланд бардоштани сатҳи некӯаҳволии аҳолӣ дар натиҷаи рушди иҷтимоӣ ва иқтисодии фаъол ва устувори шаҳри Истаравшан аст. Ба он метавон тавассути дар амал татбиқ намудани самтҳои афзалиятнок ва тақвият бахшидани ҳамаи соҳаҳои асосии хоҷагии халқи шаҳр ноил гашт.

Барнома дар марҳилаи аввал 113 лоиҳаро дарбар гирифтааст ва манбаи маблағгузории 83 лоиҳаи афзалиятнок дар ҳаҷми 263,1 млн. сомонӣ муайян буда, манбаи маблағгузории 30 лоиҳаи афзалиятноки дигар айни ҳол номуайян мебошад. Барои лоиҳаҳои манбаи маблағгузориашон номуайян, гузаронидани раванди фондрезинг (дарёфти маблағ) тавсия карда мешавад. Аз шумораи умумии лоиҳаҳои дар Барномаи мазкур воридгардида 23 лоиҳа ба маблағи 109,7 млн. сомонӣ (41,7%) ба соҳаҳои иқтисодиёт, 17 лоиҳа ба маблағи 79,8 млн. сомонӣ (30,3%) ба соҳаҳои инфрасохтор, 44 лоиҳа ба маблағи 73,7 млн. сомонӣ (28%) ба соҳаҳои иҷтимоӣ тааллуқ дорад. Дар марҳилаи аввали татбиқи лоиҳаҳои бахши экологии барномаи мазкур, аз сабаби муайян набудани сарчашмаи сармоягузории онҳо, маблағ пешбинӣ нагардидааст.

БОБИ 1. ҲОЛАТИ УМУМӢ
ВА ТАҲЛИЛИ ВАЗЪИ ВОҚЕИИ ШАҲРИ ИСТАРАВШАН

1.1. Сохтори маъмурӣ ва ҳудудии шаҳр

Масоҳати умумии шаҳри Истаравшан 7,6 ҳазор км^2 буда, он мутаносибан 0,2 дарсади масоҳати умумии вилояти Суғдро ташкил медиҳад. Истаравшан аз маркази шаҳр (бо фарогирии 22 маҳалла), 10 ҷамоат (ҷамоатҳои Гули Сурх, Коммунизм, Қалъаи Баланд, Ленинобод, Ниҷонӣ, Нофароҷ, Правда, Пошкент, Ҷавкандак ва Фрунзе) ва 68 деҳа иборат аст. Шаҳр дар қисмати шимолии доманаи қаторкӯҳи Туркистон, дар масофаи 70 км дар қисмати ҷанубу ғарбии маркази вилояти Суғд воқеъ буда, аз тарафи шимолу ғарб бо вилояти Сирдарёи Ҷумҳурии Ӯзбекистон ҳаммарз мебошад.

Расми 1. Мавқеъи ҷуғрофии шаҳри Истаравшан.

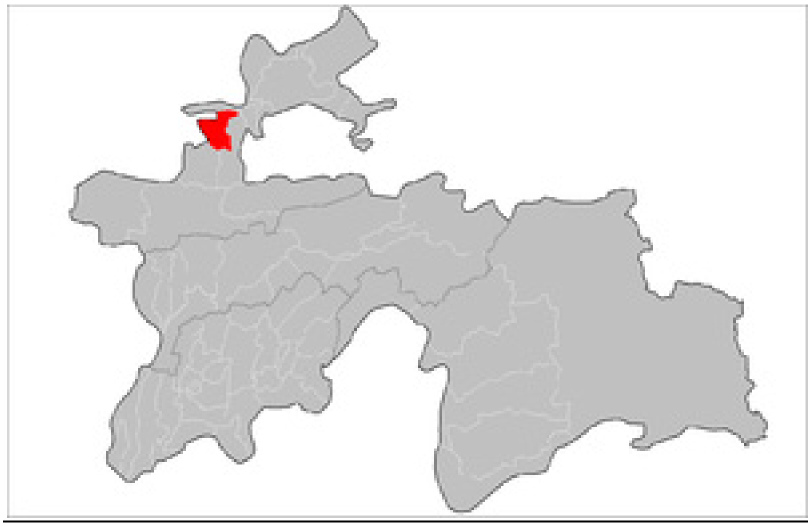

1.2. Шарҳи таърихӣ ва фарҳангӣ

Тибқи маълумотҳои мавҷудаи таърихӣ, Истаравшан дар аввали асри V то милод ташкил шудааст. Соли 2002 бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 2500 солагии шаҳри Истаравшан ботантана таҷлил гардид. Курушкада, Киропол, Уструшана, Суйдуйшана ва Ӯротеппа баъзе аз номҳои пештараи ин шаҳри таърихӣ будаанд. Истаравшани бостонӣ яке аз шаҳрҳои қадимтарини Осиёи Марказӣ буда, таъриху тамаддун, адабу фарҳанги хоси хешро доро буд ва онро ҳамсамту ҳамрадифи шаҳрҳои машҳури Бухорою Самарқанд мешуморанд. Мавзеъҳо ва номҳои Қалъаи Муғ, Қалъаи Баланд, Қалъаи Метар, Қалъачаи Гули Зард, Қалъачаи Бакавул, Қалъачаи Араб ва ғайра, аз таърихи кӯҳани Истарафшан шаҳодат медиҳанд.

Дар шаҳр зиёда аз 150 адад ёдгориҳои таърихию фарҳангӣ ва меъморӣ маҳфуз мебошанд, ки ҳар яке таърихи аз 300 то 1500 сола доранд. Ба сифати яке аз намунаҳои ёдгориҳои табии таърихии ин диёр 6 адад дарахтони азими сарв, ки имрӯз дар Савристон ном мавзеъи деҳаи Ругунд сар ба фалак кашидаанду ғафсии танаашон баробари 10-12 қулочи одамӣ буда, умри беш аз 1400 сола доранд, мисол овардан мумкин аст. Мақбараҳои шайх ва файласуф Абубакри Шиблӣ (ёдгории асри VIII), Хоҷа Абдураҳмони Авф (ёдгории асри VIII), ансамбли меъмории Ҳазрати Шоҳ (ёдгории асрҳои XVII-XIX), Сари Мазор (асри XVII) ва ғайра, номгӯи хурди офаридаҳои бузургу нотакрори ҳунармандон, наҷҷорон, наққошон, кандаккорон ва соири дигари мардуми ин кӯҳандиёр мебошанд. Обҳои ҷонбахш, чашмаҳои мусаффо, меваҷоти лазизу гуворо ва гиёҳҳои шифобахши кӯҳҳои Истаравшан, аз азал табобатгоҳи табиии мардумони Осиёи Марказӣ будааст.

Дар Истаравшан 578 гузари ҳунарҳои мухталифдор ва 642 дӯкони ҳунармандони мардумӣ фаъолият менамуданд. Гузарҳои заргарӣ, мисгарӣ, оҳангарӣ, кордгарӣ, дегрезон, шонатарошон, косабофон, читгарон, собунгарон, равғангарон, кулолгарон, осиёдурусткунон, чармгарон ва ғайра, ҳоло ҳам мавҷуд ҳастанд ва ҳунарҳои дуредгариву хиштпазӣ, танӯрсозиву кафшдӯзӣ, собунпазиву аллочабофӣ, ресандагию қолинбофӣ, қошуқтарошию наългарӣ ва ғайра, аз ҷумлаи ҳунарҳои аҷдодии мардуми Истаравшан мебошад.

Соҳаи саноат аз қадим яке аз самтҳои афзалиятноки аҳолии шаҳри мазкур буда, ҳанӯз соли 1898 аз тарафи тоҷирони Рус Первушинҳо дар шаҳри Истаравшан коргоҳи истеҳсоли шароб ба истифода дода шуд ва солҳои минбаъда корхонаҳои зиёди истеҳсолӣ, хусусан дар соҳаи истеҳсоли маводи сохтмон, коркарди меваю сабзавот ва соҳаи саноати сабук бунёд гардиданд.

Солҳои 1946 то 1949 вилояти Ӯротеппа дар ҳайати Ҷумҳурии Тоҷикистон таъсис дода шуд.

Мавриди зикр аст, ки 9 сентябри соли 2002 ба муносибати ҷашни 2500 солагӣ шаҳри Ӯротеппа номи он ба шаҳри Истаравшан иваз карда шуд.

1.3. Шароитҳои табиӣ ва иқлим

Маркази шаҳри Истаравшан дар баландии 1040 метр аз сатҳи баҳр ҷойгир буда, бодҳо бештар шабона аз ҷанубу шарқ ва рӯзона аз шимолу ғарб таъсир мерасонанд. Иқлими шаҳри Истаравшан субтропикӣ ва хушк буда, ҳарорати гармтарини ҳаво дар фасли тобистон ба 40 дараҷа ва ҳарорати хунуктарин дар фасли зимистон ба -25 дараҷа мерасад. Миқдори миёнаи боришоти солона дар Истаравшан 172 мм-ро ташкил менамояд. Дар теппаву баландиҳои гирди шаҳр растаниҳои худрӯй месабзанд. Аз дарахтони ороишӣ ва мевагӣ асосан маҷнунбед, сафедор, чинор, олуча, себ, чормағз, зардолу, гелос, анҷир, анор ва ангур (зиёда аз 30 намуд) мерӯянд.

Ҳудуди шаҳри Истаравшан аз канданиҳои табии хело ҳам бой буда, дар он захираҳои табиӣ, ба монанди фосфоритҳо, ашёи хом барои истеҳсоли рангҳои молиданӣ ва коркарди масолеҳи бинокорӣ, инчунин захираҳои санги хоро ва мармар, захираҳои калони канданиҳои маъмули умум (санг, хок, шағал ва рег) мавҷуд мебошад.

1.4. Вазъи демографӣ

Ба ҳолати 1 январи соли 2011 шумораи аҳолии шаҳри Истаравшан 232,2 ҳазор нафарро ташкил додааст, ки он 10,3 % шумораи умумии аҳолии вилояти Суғдро ташкил медиҳад. Аз ҷумла шумораи мардҳо 113,6 ҳазор нафар (ё 48,9 %) ва шумораи занҳо 118,5 нафар (51,1%) буда, суръати миёнаи афзоиши солонаи аҳолии шаҳри Истаравшан 2,3 фоизро ташкил медиҳад. Қайд намудан ҷоиз аст, ки дар ҳудуди шаҳр 41567 хонавода истиқомат доранд ва ба ҳисоби миёна ба ҳар як хонавода 5,6 нафар рост меояд.

Маркази шаҳри Истаравшан ба 22 маҳалла тақсим шудааст ва дар онҳо 63,4 ҳазор нафар аҳолӣ ё 27,3 дарсади шумораи умумии аҳолии Истаравшан истиқомат менамоянд.

Ҷадвали №3. Маълумот оид ба шумораи аҳолии шаҳри Истаравшан аз рӯи ҷамоатҳо ба 1 январи соли 2010

Номи ҷамоатҳо	Шумораи хонаводаҳо	Шумораи аҳолӣ	Аз ҷумла, занҳо
Гули Сурх	5182	38229	19726
Коммунизм	4453	29733	15342
Қалъаи Баланд	1875	8595	4435
Ленинобод	2784	15190	7838
Ниҷонӣ	1800	9612	4960
Нофароҷ	1930	9562	4934
Правда	3040	14379	7420
Пошкент	4016	18274	9429
Ҷавкандак	2218	9648	4978
Фрунзе	2948	15529	8013
Ҷамъ:	30246	168751	87076
Маркази шаҳр	11321	63400	34870
Ҳамагӣ:	41567	232151	121946

Диаграммаи 1. Ҳайати миллии аҳолии шаҳри Истаравшан.

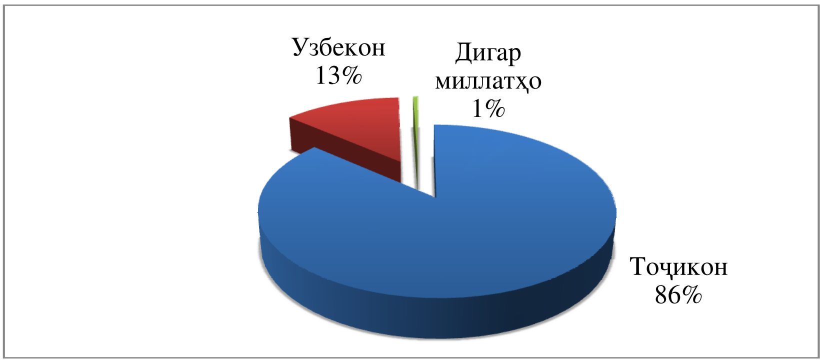

Дар ҳайати миллии аҳолии шаҳр тоҷикон нақши муайянкунанда дошта 86% шумораи аҳолиро ташкил менамоянд. Сохтори этникии шаҳр гуногунмиллат буда, ӯзбекҳо 13% ва дигар миллатҳо 1%-ро ташкил медиҳанд.

Дар се соли охир афзоиши табии аҳолии шаҳр ба андозаи 2,3% ба қайд гирифта шудааст.

Ҷадвали №4. Нишондиҳандаҳои асосии демографии шаҳри Истаравшан

Солҳо	Теъдоди никоҳ	Шумораи вафот	Афзоиши табиии аҳолӣ	Афзоиши табиии аҳолӣ, %	Шумории умумии аҳолӣ
2008	2670	1031	5009	2,27	220552
2009	2576	1005	5903	2,62	225228
2010	2734	1078	5592	2,41	232151

Маълумоти расмӣ нишон медиҳад, ки аз рӯи синну сол шумораи аҳолии то синни 14 солаи шаҳрак 28,0%, шумораи аҳолии қобили меҳнат 44,5% ва шумораи аҳолии дар синни нафақа буда 27,5%-ро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №5. Сохтори ҷинсӣ ва синну соли аҳолии шаҳри Истаравшан ба 1 январи соли 2010

Аҳолӣ	Ҷамъ	Аз ҷумла духтарон/ занон	% духтарон/ занон
Наврасони то 7 сола	28941	14382	49,7
Наврасони то 18 сола	43153	21705	50,3

Миёнасолон	135174	70290	52,0
Аҳолии синну соли нафақахӯрӣ (мардон 63 сола / занон 58 сола ва боло)	17960	9615	51,6
Ҷамъ:	225228	115992	51,5

Ҷадвали №6. Нишондиҳандаҳои дурнамои афзоиши демографии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2013-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо		Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2013 бо % нисбати с.2012	с.2014	с.2015	
Нишондиҳандаҳои асосии иқтисодии умумӣ							
Шумораи аҳолӣ ба ҳисоби миёнаи солона (ҳазор нафар) – ҳамагӣ	224	230,2	236	102,5	241	246,7	110,1
аз он ҷумла:							
шаҳрӣ	55,2	56,5	58,0	102,6	59,1	60,5	109,6
деҳотӣ	168,7	173,7	178	102,4	182,1	186,2	110,3

Мувофиқи параметрҳои барномавӣ, афзоиши табиии аҳолии шаҳри Истаравшан дар соли 2015 нисбат ба нишондиҳандаҳои соли 2011 то 10,1 % афзоиш хоҳад ёфт.

1.5. Тамоилҳои асосии иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан

Даромади асосии аҳолии ноҳия аз ҳисоби машғул гардидан дар соҳаҳои соҳибкорӣ, саноат, кишоварзӣ, инчунин аз ҳисоби пардохти нафақа ва интиқоли маблағ аз ҷониби муҳоҷирони меҳнатӣ мебошад. Дар соли 2010 маблағи маҷмӯи маҳсулоти умумии кишоварзии шаҳри Истаравшан 220132 ҳазор сомониро ташкил дод, ки он ба дӯши ҳар як нафар аҳолии ноҳия 977 сомонӣ рост меояд. Дар соли 2010 ба 17960 нафар нафақахӯрон ба маблағи 23547 ҳазор сомонӣ нафақапулӣ пардохт гардидааст, ки ба ҳар як нафақахӯр дар як сол 1311 сомонӣ рост меояд.

Қобили қайд аст, ки дар соли 2010 ба аҳолии шаҳри Истаравшан аз хориҷи кишвар аз ҳисоби муҳоҷирони меҳнатӣ 75812500 доллари амрикоӣ (ё 363,9 млн сомонӣ, бо қурби 1 доллари ИМА баробар ба 4,8 сомонӣ) маблағ интиқол гардидааст, ки ба ҳар як нафар аҳолӣ 336,6 доллари ИМА рост меояд.

Аҳолии қобили меҳнати бешуғл дар соли 2009 - 60,3% ва дар соли 2010 - 57,7%-и захираҳои меҳнатиро ташкил дода, дар соли 2009 - 6,2 % ва дар соли 2010 - 25,5 %-и онҳо дар муҳоҷирати меҳнатии беруна қарор доштанд ва танҳо дар соли 2009 - 4%-и онҳо ба бозори дохилии меҳнат ворид гардидаанд. Яке аз сарчашмаҳои асосии даромади оилаҳо аз ҳисоби муҳоҷирони меҳнатӣ сурат мегирад. Дар соли 2010 дар шаҳри Истаравшан шумораи муҳоҷирони меҳнатӣ нисбат ба соли 2009 тақрибан 42 фоиз афзудааст.

Дар ташаккули иқтисодиёти шаҳри Истаравшан соҳаҳои кишоварзӣ ва саноатро нақши хосса доранд.

Афзоиши саҳми саноатчиёни Истаравшан дар ташаккули маҷмӯи маҳсулоти саноатии вилояти Суғд ҷолиби таваҷҷӯҳи махсус буда, он дар заминаи таъсиси корхонаҳои нави хурду бузург ва истифодаи иқтидорҳои мавҷудаи соҳа ба даст омадааст. Дар ин радиф, таъсисёбӣ ва рушди минбаъдаи корхонаи муштараки «Оби Зулол» мақоми махсусро дорост. Мушкилиҳои асосии соҳа, иқтидорҳои бекорхобида, торафт кӯҳна ва фарсуда гардидани иқтидорҳои истеҳсолӣ, нокифоягии маблағҳои гардон ва рақобатнопазирии маҳсулоти истеҳсолшаванда, арзёбӣ мегардад.

Дар соҳаи кишоварзӣ самтҳои асосиро сабзавоткорӣ, картошкапарварӣ, ғаллакорӣ, чорводорӣ ва боғдорӣ ташкил медиҳанд. Солҳои охир ҷиҳати ташкили боғу токзорҳои нав чораҳои амалӣ андешида мешаванд. Мушкилиҳои асосии соҳаро муаммоҳои ҷойдоштаи соҳаи обрасонӣ, фарсудагиву нокифоягии техникаи кишоварзӣ,

норасогии маблағҳои гардон ва дастнорасии қарзҳои бонкӣ, гаронии нархи қисмҳои эҳтиётӣ, сӯзишворӣ ва нуриҳои минералӣ муаррифӣ менамоянд.

Солҳои охир болоравии нақши СХМ дар ҳамаи бахшҳо, аз ҷумла саноат, кишоварзӣ, сохтмон ва хизматрасонӣ мушоҳида мегардад. Дар ин замина, саҳми субъектҳои СХМ дар ташаккули буҷети давлатӣ хело назаррас мебошад.

Барои рушди бемайлони СХМ нокифоягӣ ва мушкилии дастрасӣ ба воситаҳои молиявӣ, монеаҳои ғайриқтисодӣ, фасод, тағйироту мухолифати зиёд дар низоми қонунгузорӣ ва ғайра, монеаҳои асосӣ мебошанд.

Дар шаҳри Истаравшан ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла маорифу тандурустӣ ва фарҳангу варзиш, ҳифзи иҷтимоиву шуғл, самтҳои афзалиятноки фаъолият ба ҳисоб меравaнд. Ба ин нигоҳ накарда, нокифоягии маблағҳои буҷетӣ, сатҳи пасти музди меҳнат, ба муҳоҷирати меҳнати рафтани кадрҳои баландихтисос, нокифоягии кадрҳо ва сатҳи пасти тайёрии тахассусии кадрҳо, таъмирталаб гаштани бинову иншооти муассисаҳои иҷтимоӣ ва нокифоягии иқтидорҳои муассисаҳои мазкур, масъалаҳои доғи рӯз мебошанд.

Дар соҳаи инфрасохтор ҳалли мушкилоти барқрасонӣ, таъминот бо оби нӯшокӣ, таъмирталаб гаштани роҳҳо ва ҳалли масъалаҳои шаҳрдорию хизматрасонии комммуналӣ, ҳамчун самтҳои афзалиятноки фаъолият ба инобат гирифта шудаанд.

Дар шаҳри Истаравшан сохтмони манзили давлатии иҷтимоӣ вуҷуд надорад. Сохтмони манзил дар қитъаҳои замини наздиҳавлигии барои сокинони маҳаллаҳои шаҳр ҷудогардида, аз ҷониби худи аҳолӣ ба роҳ монда шудааст.

Барои барқарорсозӣ ва таъмини тавозуни экологӣ, амалӣ гардонидани силсилаи чорабиниҳои таъсирбахш дар назар дошта шудааст.

Шаҳри Истаравшан донор буда, тибқи қонунгузории амалкунанда, ҳамасола ба буҷети вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ, маблағҳои зарурии андоз ва пардохтҳои ҳатмӣ ирсол менамояд. Вале ба ин нигоҳ накарда, дар шаҳр нокифоягии маблағгузориҳо, хусусан маблағгузорӣ ба соҳаҳои иҷтимоӣ ва инфрасохтор шиддатнок эҳсос карда мешавад.

1.6. Биниши рушди шаҳри Истаравшан

Шаҳри Истаравшан – маркази муттараққии агросаноатии дорои корхонаҳои азими коркарди маҳсулоти кишоварзӣ ва саноатии бо технологияҳои навтарин таҷҳизонидашуда буда, бо инфрасохтори муосир ва фазои мусоиди сармоягузорию соҳибкорӣ таъмин гардида, дорои муҳити зисти ҷавобгӯи талаботҳои муосири экологӣ мебошад ва дар он аҳолии сарбаланду хушбахт ва соҳибҳунар зиндагӣ ва фаъолият менамоянд.

Биниши мазкур дар асоси таҳлили тарафҳои қавӣ ва заифи рушди шаҳр, инчунин бо назардошти имкониятҳои беруна ва таҳдидҳо таҳия гаштааст.

Ҷадвали №7. Таҳлили вазъи умумии шаҳри Истаравшан (SWOT)

Тарафҳои қавӣ	**Тарафҳои заиф**
• Мавҷуд будани захираҳои кофии меҳнатӣ. • Имкониятҳои васеъи соҳибкорӣ. • Мавҷудияти иқтидорҳои бузурги саноатӣ. • Таҷрибаи пешқадам ва иқлими мусоид барои рушди соҳаи кишоварзӣ. • Ҷойгиршавии (мавқеи) мусоиди ҷуғрофӣ. • Мутаҳидшавии мақсад ва кӯшиши мақомоти иҷроия, соҳибкорон ва аҳолӣ барои рушди шаҳр. • Мавҷудияти захираҳои табии ва ашёи хоми маҳаллӣ барои истеҳсоли маҳсулот, хусусан масолеҳи бинокорӣ. • Имконияти васеи истифода ва ҳифзу нигоҳдории анъанаҳои миллию фарҳангӣ ва аз-	• Норасоӣ ва фарсуда гардидани техника ва таҷҳизотҳои дар корхонаҳои саноатӣ ва хоҷагиҳои кишоварзӣ мавҷудбуда. • Таъмирталаб гаштани инфрасохтори шаҳр. • Таъмирталабии муассисаҳои тиббӣ ва маорифу фарҳанг, инчунин суст будани пойгоҳи моддию техникии онҳо. • Нокифоягии маблағҳои барои рушди соҳаҳои иқтисодиёту иҷтимоиёт ҷудогардида ва душвориҳои дарёфти он. • Нокифоягии ҷойҳои корӣ, хусусан бо музди меҳнати ба талабот ҷавобгӯй. • Норасогии оби нӯшокӣ ва полезӣ. • Мавҷуд набудани шабакаи нақлиёти роҳи оҳан.

худкунии ҳаёти муосир. • Муҳити мусоид барои рушди сайёҳӣ. • Миқдори кофии мутахассисони баландихтисос. • Таҷрибаи ҳамкорӣ бо ташкилотҳои ҷамъиятӣ. • Мавҷудияти инфрасохтори заминавии муҳандисию коммуникатсионӣ ва иҷтимоӣ. • Мавҷудияти сармоягузориҳои дохилӣ. • Мавҷуд будани фурудгоҳ.	• Норасоии нерӯи барқ дар фасли зимистон. • Баланд будани фоизи қарзи бонкҳо. • Муҳоҷирати кадрҳои баландихтисос ва қувваҳои корӣ ба хориҷа. • Гарон шудани арзиши маводҳои стратегии воридотӣ (сӯзишворӣ, гандум ва ғайраҳо). • Набудани амнияти озуқаворӣ.
Имкониятҳо	**Хатарҳо**
• Ҷалби соҳибкорони маҳаллии дар хориҷа фаъолиятдошта барои рушди минбаъдаи шаҳр. • Дастгирии мақсадноки соҳаи соҳибкорӣ аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон. • Ҳавасмандии сармоягузорони хориҷӣ барои ташкили корхонаҳои нав ва ба кор андохтани иқтидорҳои бекорхобида. • Татбиқи амалии барномаҳои тасдиқгардидаи рушди соҳаҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ва раванди ислоҳот. • Мавҷудияти Барномаи рушди вилояти Су ғд. • Азхуд намудани тақрибан 40 ҳазор гектар заминҳои нав. • Ташкили минтақаи савдои наздисарҳадӣ (имконияти ташкили минтақаи махсуси иқтисодӣ ва бозорҳои наздисарҳадӣ).	• Ҳодисаҳои фавқулоддаи табиӣ. • Та ғйирёбии иқлим. • Ноороми сиёсӣ дар кишварҳои ҳамсоя. • Эҳтимолияти хавфи вайроншавии сарбанди обанбори «Катта-сой». • Бӯҳрони иқтисодии ҷаҳонӣ. • Эпидемияҳо. • Инфлятсия.

БОБИ 2. ТАҲЛИЛИ ҲОЛАТ ВА СТРАТЕГИЯИ РУШДИ СОҲАҲОИ АСОСӢ

2.1. Иқтисодиёт

2.1.1. Саноат

Саноат яке аз соҳаҳои афзалиятноки рушди шаҳри Истаравшан буда, дар солҳои охир суръати баланди афзоиши он тавассути ба кор даромадани иқтидорҳои нав ва корхонаҳои хурди истеҳсолӣ ба назар мерасад. Дар шаҳри Истаравшан 19 корхонаи саноатӣ (аз ҷумла, ҷамъиятҳои саҳҳомии “Оби Зулол”, “Суруш”, “Файз”, “Нексоз”, “Сафеда”, “Матбуот”, “Ҳадид”, “Ҷамъияти аъмоён”, “Ноҳид”, “Маркази технологӣ”, “Элитаи Истаравшан”, “Сангинов”, “Шараф”, “Мӯсоев”, “Авис К”, “Исмоили Сомонӣ”, “Шароббарорӣ» ва «Заводи хишт») фаъолият доранд.

Ҷадвали №8. Ҳаҷми умумии истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ (ҳазор сомонӣ)

№	Номгӯи корхонаҳо	Истеҳсоли маҳсулот дар шакли асл					Истеҳсоли маҳсулот (ҳазор сомонӣ)		
		Номгӯи маҳсулот	Воҳиди ченак	Дар солҳои			Дар солҳои		
				2008	2009	2010	2008	2009	2010
1	ҶСП «Оби Зулол»	Нӯшокӣ	ҳ.дал	2511	2757	3001,9	56667,3	63598,3	70313,3
		Об	ҳ.дал	779	808,5	832,7			
		Шарбат	ҳ.қ.ш.	1353	1333,6	1984,9			
2	ҶММ «Шараф»	Равған	тн	361,2	407,8	413	2705,22	2819,33	2823,415
		КунҶора	тн	2453	2556	2489			
3	ҶММ «Элитаи Истаравшан»	Консерва	ҳ.қ.ш.	3981,8	1167,95	540,9	892,6	894,95	449,14
4	ҶММ «Авис и К»	Шарбат	ҳ.қ.ш.	1587,6	1652,7	736,2	756,8	772,4	579,8
		Орд	тн	136,8	68,4	107,9			
5	ҶММ «Заводи хишт»	Хишт	дона	2629,4	2347,5	2137,4	752,41	755,69	756,66
6	ҶММ «Ноҳид»	Пахтагӣ	тн	85	88,6	68,4	730,9	807,9	821,9
		Трикотаҷ	тн	71,3	71,5	87,2			
7	С.И. «Сангинов»	Орд	тн	326,5	457,5	480	622,5	698,9	702,2
		Сабӯс	тн	77,4	110,4	115,8			
8	ҶС «Сафеда»	Равған	тн	73,57	101,76	89,95	831,2	1001,5	1062
		КунҶора	тн	256,81	565,21	502,5			
		Ҷурғот	тн	153,2	0	7,97			
9	ҶС «Матбуот»	Варақа	тн	284,8	110,7	131,9	241,6	241,8	257
		Рӯзнома	х.нус	267,1	298,4	383,4			
		Мӯҳр	дона	5365	3405	2280,2			
10	ҶС «Файз»	Маҳс.оҳан	метр	0	672	1248	466,8	477,6	543,9
11	ҶСП «Холдинги Камолот»	М. дӯхта	дона	26492	16022	33742	175,8	229,2	281,7
		Дару тире	дона	0	1392	1368			
12	ҶС «Орди Истаравшан»	Орд	тн	309,8	634	442,4	546,9	623,6	673,5
		Сабӯс	тн	84,3	180	122,7			
13	ҶС «Исмоили Сомонӣ»	Нон	тн	184,4	177,7	182,82	231,8	244,08	247,9
14	ҶС «Маркази технологӣ»	М.спиртӣ	дал	2176	4727,6	1660	247,9	300,09	58,4
15	ҶС «Шароб»	М. спиртӣ	х.дал	4,5	7,15	4,32	153,12	179,6	75,9
16	ҶММ «Ҳадид»	Аломатҳои роҳ	ҳ. сом	30,4	40,9	59,365	94,6	128,35	199,8
		Дигар	ҳ.сом	1,5	87,3	147,3			
17	ҶС «Нексоз»	Молҳои дӯхта М.	ҳ.сом	29,2	28,144	28,472	67,8	70,4	72,3
		Молҳои маишӣ	ҳ. сом	38,5	42,31	43,857			
18	Ҷамъияти Аъмоён	Хишт	дона	0	25	54	18,15	19,09	19,77

		Молҳои ҳархела	адад	226	0	1466			
19	С.И «Мусоев»	Пиво	литр	0	21500	30000	0	29,5	41,4

Тибқи маълумоти оморӣ, дар ибтидои соли 2010 ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ ба 373,8 фоизи нишондиҳандаҳои соли 1990 баробар гардид, ки ин назар ба нишондиҳандаи миёнаи вилояти Суғд тақрибан 6 маротиба ва аз нишондиҳандаҳои саноатии шаҳри Исфара 15,4 маротиба зиёд мебошад.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки солҳои охир саҳми корхонаҳои саноатии шаҳри Истаравшан дар ташаккули маҷмӯи маҳсулоти саноатии вилояти Суғд торафт зиёд гардида истодааст. Аз ҷумла, ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ таи се соли охир ба ҳисоби миёна 30,7% афзоиш ёфта, 5,7 дарсади маҳсулоти умумии саноатии дар соли 2010 дар вилоят истеҳсолгардидаро ташкил дод. Тибқи нишондиҳандаҳои барномавӣ соли 2015 ҳаҷми истеҳсоли маҳсулот дар шаҳри Истаравшан нисбат ба нишондиҳандаҳои соли 2010 ба андозаи 1,7 маротиба зиёд гардида, то ба 163,6 млн сомонӣ мерасад.

Дар ин радиф бояд қайд намуд, ки дастовардҳои саноати шахр асосан аз ҳисоби рушди бемайлони ҶСП «Оби Зулол» ва дигар корхонаҳои хурди истеҳсоли маводи сохтмон таъмин шуда истодааст. Чунончӣ, таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки агар корхонаи номбурда соли 2008 дар ташаккули маҷмӯи маҳсулоти саноатии шаҳри Истаравшан 77,5% саҳм гузошта бошад, он гоҳ ин нишондиҳанда дар соли 2010 ба 78,4% баробар гардидааст.

Дар ҷамъияти саҳҳомии “Орди Истаравшан” 2 таҷҳизоти технологии истеҳсоли Ҷумҳурии Мардумии Чин ва дар ҷамъияти саҳомии “Нексоз” бошад, таҷҳизоти технологии истеҳсоли дару тирезаҳои пластикӣ насб карда шуданд.

Дар шароити кунунӣ корхонаҳои саноатии шаҳри Истаравшан иқтидорҳои лоиҳавии истеҳсолиашонро аз 9 дарсад то 85 дарсад истифода менамоянд. Махсусан истифодаи ночизи иқтидорҳои истеҳсолӣ дар ҷамъияти саҳҳомии «Шароб» ба қайд гирифта шудааст.

Ҳоло соҳаи саноат тахминан 30% (дар соли 2010 зиёда аз 15,7 млн сомонӣ) қисми воридотии буҷети маҳаллии шаҳри Истаравшанро таъмин менамояд ва дар оянда бо назардошти истифодаи иқтидорҳои бекорхобида ва таъсиси коргоҳҳои нав, ин нишондиҳанда бояд то 50% зиёд карда шавад.

Таҳлили нишондиҳандаҳои истеҳсоли маҳсулот дар намуди асл нишон медиҳад, ки соли 2010 истеҳсоли хишт, консерваҳои мевагию сабзавотӣ, маҳсулоти пахтагӣ, варақаҳо ва спирти хом, нисбати соли 2008-ум кам шудааст. Агар сабаби кам шудани истеҳсоли консерваҳои мевагию сабзавотӣ ба омилҳои мавсимию табиӣ вобастагӣ дошта бошад, камшавии ҳаҷми истеҳсоли дигар намудҳои маҳсулот ба қиматшавии арзиши ашёи хом, ба талабот ҷавобгӯ набудани сифати он, фарсуда ва кӯҳна шудани таҷҳизоти корхонаҳо, ҷудо нашудани квотаҳои зарурӣ ба корхонаҳои истеҳсолкунандаи спирт ва дигар омилҳо арзёбӣ мегардад.

Ҷадвали №9. Намудҳои маҳсулот ва иқтидори корхонаҳои саноатии шаҳри Истаравшан

№	Номгӯи корхонаҳо	Номгӯи маҳсулот	Воҳиди ченак	Иқтидори истеҳсолӣ	Иқтидори истеҳсолии воқеъӣ	Ҳолати иноватсионӣ	Истеъмол-кунандагон
1	ҶСП «Оби Зу-лол»	Нӯшокиҳо	ҳ.дал	3500,0	3001,9	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Об	ҳ.дал	1200,0	832,7	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Шарбат	туб	2000,0	1984,9	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
2	ҶММ «Шараф»	Равған	тн	500	413	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		КунҶора	Тн	3000	2489	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон

3	ҶММ «Элитаи Истаравшан»	Консерва	туб	1000,0	540,9	хуб	Россия, Тоҷикистон
4	ҶММ «АВИС и К»	Шарбат	Ҳ.қ.ш.	2500,0	736,2	Кӯҳнаю фарсуда	Россия, Тоҷикистон
		Орд	тн	140,0	107,9	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
5	ҶММ «Заводи хишт»	Хишт	ҳ. дона	2400,0	2137,4	Кӯҳнаю фарсуда	Ҷумҳурии Тоҷикистон
6	ҶММ «Ноҳид»	Маҳсулоти пахтагӣ	тн	120,0	68,4	Кӯҳнаю фарсуда	Белоруссия
		Трикотаж	тн	120,0	87,2	Кӯҳнаю фарсуда	Белоруссия
7	КХ «Сангинов Д»	Орд	тн	1000,0	480	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Сабӯс	тн	200,0	115,8	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
8	ҶС «Сафеда»	Равған	тн	110,0	89,9	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Кунҷора	тн	700,0	502,5	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Ҷурғот	тн	50,0	7,97	Кӯҳнаю фарсуда	Вилояти Суғд
9	ҶС «Матбуот»	Варақа	тм	200,0	131,9	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Рӯзнома	х. нусха	400,0	383,4	хуб	Вилояти Суғд
		Мӯҳр	дона	3000,0	2280,2	хуб	Вилояти Суғд
10	ҶС «Файз»	Маҳсулоти оҳан	метр	5000	1248	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
11	ҶСП «Холдинги Камолот»	Маҳсулоти дӯзандагӣ	дона	300000	33742	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Дару тиреза	дона	2000	1368	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
12	ҶС «Орди Истаравшан»	Орд	тн	1000	442,4	Кӯҳнаю фарсуда	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		Сабӯс	тн	250	122,7	Кӯҳнаю фарсуда	Ҷумҳурии Тоҷикистон
13	ҶС «Исмоили Сомонӣ»	Нон	тн	250,0	182,8	Кӯҳнаю фарсуда	Шаҳри Истаравшан
14	ҶС «Маркази Технологӣ»	маҳсулоти спиртӣ	дал	2000	1660	Кӯҳнаю фарсуда	Россия, Тоҷикистон
15	ҶС «Шароб»	маҳсулотиспиртӣ	х. дал	50,0	4,32	Кӯҳнаю фарсуда	Тоҷикистон Қирғизистон
16	ҶММ «Ҳадид»	Аломати роҳ	ҳ.сом	100,0	59,3	Кӯҳнаю фарсуда	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		дигар	ҳ .сом	300,0	147,3	Кӯҳнаю фарсуда	Ҷумҳурии Тоҷикистон
17	Ҷамъияти аъмоён	хишт	ҳ. дона	10,0	54	Кӯҳнаю фарсуда	Шаҳри Истаравшан
		Молҳои ҳархела	адад	2500	1466	Кӯҳнаю фарсуда	Вилояти Суғд
18	ҶС «Нексоз»	м. дӯхта	ҳ.сом	50,0	28,4	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
		м. маишӣ	ҳ.сом	100,0	43,8	хуб	Ҷумҳурии Тоҷикистон
19	СИ «Мусоев»	пиво	литр	50000	30000	хуб	Вилояти Суғд

Шаҳру деҳоти Истаравшан аз захираҳои табиӣ, ба монанди фосфоритҳо, рангҳои молиданӣ, масолеҳи бинокорӣ, санги хоро ва мармар бой мебошад. Инчунин, захираҳои калони канданиҳои маъмули умум (санг, хок, шағал, рег) мавҷуданд.

Тибқи барномаи мазкур дар мадди аввал рушди соҳаҳои истифодабарандаи ашёи хоми маҳаллӣ, коркарди маҳсулоти кишоварзӣ ва ҳамзамон, таъсиси корхонаҳои хурд қарор дода мешавад. Тадбирҳои асосии Барномаи номбурда барои давраи то соли 2015, дарёфти сарчашмаҳои маблағгузорӣ барои бо технологияи муосир таҷҳизонидани корхонаҳои саноатӣ, бунёди корхонаҳои нав барои коркарди ашёи хоми маҳаллӣ, истифодаи иқтидорҳои мавҷуда барои қонеъ намудани талаботи бозори дохилӣ ва зиёд намудани иқтидори содиротии корхонаҳои коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, мебошанд.

Ҷамъияти саҳҳомии «Оби зулол». Корхонаи муштараки «Оби зулол» соли 2000 ба фаъолият шурӯъ намуда, 276 нафарро бо ҷойи корӣ таъмин намуд. Корхона бо технологияи навтарини истеҳсоли Британияи Кабир муҷаҳҳаз буда, ба истеҳсоли нӯшокиҳои ташнашикан машғул мебошад. Соли 2008 дар корхонаи мазкур ба маблағи тақрибан 10 млн сомонӣ, хати истеҳсоли шарбатҳои мевагӣ васл карда шуд. Дар назар аст, ки соли 2011 ба маблағи 13 млн сомонӣ аз ҳисоби сарчашмаҳои дохилии корхона, технологияи коркарди мевагиҳо насб карда шуда, иқтидори истеҳсолии корхонаро афзун менамояд. Музди миёнаи меҳнати кормандони ҶС «Оби Зулол» дар байни корхонаҳои саноатии шаҳри Истаравшан аз ҳама баландтарин буда, то 1450 сомониро ташкил медиҳад. Маҳсулоти корхона ҳатто дар бозори ҷаҳонӣ рақобат карда метавонад. Имрӯзҳо маҳсулоти корхонаи мазкур ба кишварҳои ҳамсоя низ содирот мешавад.

Омилҳои дигари паст шудани даромаднокии корхонаҳо, бад шудани ҳолати инфрасохтори мавҷуда, истифодаи таҷҳизоти кӯҳна, истифода набурдани усулҳои нави менеҷмент ва маркетинг дар корхонаҳо, набудани инвеститсияи дохилию берунӣ барои рушди соҳа, нокифоягии дастгирии давлатӣ ва баланд будани фоизи қарзҳои бонкӣ аст.

Иқтидор. Ҳамсарҳад будани шаҳри Истаравшан бо вилояти Сирдарёи Ҷумҳурии Ӯзбекистон ва гузаштани шоҳроҳи Душанбе-Хуҷанд-Бӯстон-Чанок аз ҳудуди шаҳри Истаравшан, ба рушди иқтидори саноатии он таъсири мусбӣ мерасонад. Корхонаҳои шаҳр ҳудуди васеъ ва анбору биноҳои зиёде доранд, ки барои таъсис додани сеххои нав ҷиҳати коркарди маҳсулоти дар бозор рақобатпазир ва серхаридор нақши калон мебозад. Мақсади асосии рушди саноати шаҳр, диверсификатсияи корхонаҳои истеҳсолӣ, таъмини истифодаи пурраи иқтидорҳои мавҷуда ва тағйири сохтори истеҳсолии корхонаҳои саноатӣ, ташкили корхонаҳои нав, хусусан корхонаҳои масолеҳи бинокорӣ ва коркарди пурраи маҳсулоти кишоварзӣ, маҳсуб меёбад.

Дар ҳолати эҳёи фаъолияти коргоҳҳои бекорхобида, имконияти зиёд шудани ҳаҷми маҳсулоти содиротӣ ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ ба вуҷуд меояд ва ин омил метавонад рушди бемайлони шаҳрро таъмин намояд.

Ҷанбаҳои экологӣ. Таъсири моддаҳои зараровари корхонаҳои саноатӣ ба муҳити атроф пурра омӯхта нашудааст. На ҳамаи корхонаҳои саноатӣ дорои шиносномаи экологӣ, ҳисоботи мунтазам оид ба ҳаҷми партовҳо ва моддаҳои зараровар мебошанд.

Тибқи ақидаи коршиносон, ҳадди ҷоизи маводҳои заҳрноки ба ҳавои атмосферӣ паҳншаванда дар шаҳри Истаравшан 135 тн/сол-ро ташкил медиҳад.

Мувофиқи ҳисоботи омории 2ТП (ҳаво) динамикаи партовҳои моддаҳои зараровари ба фазо партофташаванда барои се соли охир чунин аст:

Ҷадвали №10. Партовҳои моддаҳои зараровари аз корхонаҳои саноатии шаҳри Истаравшан ба фазо ихроҷшаванда, тн/дар як сол

Номгӯйи моддаҳои зараровар	2008	2009	2010
Ҳамагӣ	47,9	48,5	51,9
Аз онҳо партовҳои сахт	31,0	33,0	35,0
Газмонанд ва моеъ	9,1	9,3	9,4
CO (оксиди карбон)	3,6	4,7	5,6
NO2 (оксиди нитроген)	1,0	1,1	1,2

Ҷадвали №11. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи саноат дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳои арзиши – бо ду нарх ифода мешаванд:
сурат – бо нархҳои дахлдор
махрaч – бо нархҳои муқоисавии соли 2011. *(млн. сомони)*

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо		Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013г.	с.2013 бо % нисбати с.2012	с.2014	с.2015	
Саноат							
Маҳсулоти саноати (корҳо ва хизматрасониҳо) бо нархҳои яклухти корхонаҳо – ҳамаги							
аз он чумла аз рӯи соҳаҳо:							
Электроэнергетика							
Сӯзишвори							
Металлургияи ранга							
Кимиё ва нафту кимиё							
Мошинсози ва коркарди фулузот							
ҶДММ «Ҳадид»	252	293	317	108,1	489	500	198,4
		265	291	109,8	306	336	133,3
Ҳамагӣ	252	293	317	108,1	489	500	198,4
		265	291	109,8	306	336	133,3
Саноати масолеҳи сохтмон							
Заводи хиштбарори	416	423	432	102,1	438	444	106,7
		420	425	101,1	430	441	106
ҶДММ «Дурдона»	292	376	426	113,4	484	553	189,4
		340	391	115	450	517	177
ҶДММ «Пелод Комилов»	151	170	180	105,8	185	187	123,8
		154	165	107,1	170	175	115,8
ҶДММ «Коваи Истаравшан»	48	58	63	108,6	67	71	115,6
		53	57	107,5	62	66	147,9
ҶДММ «Саддам»	152	170	184	108,2	186	193	126,9
		154	169	109,7	173	180	118,4
ҶММ "Аъзами"	9	10,5	10,9	103,8	11,3	11,8	131,1
		9,5	10	105,3	10,5	11	122,2
Ҳамагӣ	1068	1207	1296	107,3	1371	1460	136,7
		1130	1217	107,6	1295	1390	130,1
Сабук							
ҶСП «Холдинги Камолот»	496	510	621	121,7	736	879	177,2
		462	570	123,3	685	821	165,6
ҶСК «Файз»	546	630	670	106,3	698	706	129,3
		570	615	107,8	650	660	120,8

ҶДММ «Файзи Истаравшан»	495	656	744	113,4	843	966	195
		594	683	114,9	785	903	182,4
ҶММ «Ноҳид»	710	911	1008	110,6	1340	1420	200
		860	990	115,1	1150	1265	178
ҶС «Нексоз»	75	86	93	108,1	92	97	129,3
		78	85	108,9	86	91	121,3
Хамъияти Амоён	20	25	29	116	33	37	185
		23	26	113	30	35	175
Ҳамагӣ	2342	2818	3165	112,3	3742	4105	175,2
		2587	2969	114,7	3386	3775	161,1
Хӯрокворӣ							
ХСП «Оби Зулол»	93342	108300	116480	107,5	125220	130910	140,2
		98009	106870	107	114350	122350	131
ҶММ «Элитаи Истаравшан»	558	660	715	108,3	770	825	147,7
		600	650	108,3	700	750	134,3
ҶС «Маркази Технологӣ»	33	39	40	102,5	43	64	193,9
		35	37	105,7	40	60	181,8
ҶММ «Шараф»	2828	3576	4112	115	4728	5436	192
		3251	3738	115	4298	4942	174
ҶДММ»Хуршеди Истарав-шан»	4319	4966	5662	114	6256	6882	159,3
		4771	5200	109	5590	5981	138,4
ҶММ «Шароббарори»	82	101	108	106,9	116	125	152,4
		92	99	107,6	108	117	142,6
ҶММ «АВИС + К»	623	757	828	109,4	849	888	142
		685	760	110,9	790	830	
ҶСП «Орди Истаравшан»	702	854	927	108,5	1006	1102	156,9
		773	851	110	936	1030	146,7
СИ «Сангинов»	715	750	832	110,6	889	900	125,8
		730	780	106,7	827	850	118,8
СИ Месоев	43	76	86	113,1	98	112	260,4
		69	79	114,4	91	105	244,1
ҶСШК «Исмоили Сомонӣ»	256	311	326	104,8	342	359	140,2
		269	282	104,8	296	311	121,4
ҶСП «Сафеда»	1117	1347	1622	120,4	1955	2356	211
		1219	1488	122	1819	2202	197
ҶДММ “Сеҳроб”	257	294	298	101,4	302	307	119,4
		266	273	102,6	281	287	111,6
КХ Шарифов	20	24	24	100	25	27	135
		21,6	22,5	104,2	24	25	125,3
Ҳамагӣ	104895	122055	132060	108,1	142599	150293	143,2
		110791	121129	109,3	130150	139840	133,3
Дигар соҳаҳои саноат							
Ҳамагӣ:	14382	16206	17576	108,4	19617	21071	146,5
		15804	17148	108,5	19141	20593	143,2

Ҷадвали №12. Дурнамои рушди истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо		Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2013 бо % нисбати с.2012	с.2014	с.2015	
Саноат							
Истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ (дар шакли асл) дар							

корхонаҳои дорои ҳамагуна шакли моликият бо нишон додани тобеъяти идоравии онҳо (бо ченакҳои дахлдор)							
ҶСП «Оби Зулол»							
Нӯшокиҳҳои ташнашикани ранга (ҳазор дал)	3326,04	3558,87	3807,99	107	4074,55	4359,77	131,08
Обҳо (минералӣ ва нӯшокӣ) (ҳ. дал)	888,12	950,29	1016,81	107	1087,99	1164,15	131,08
Шаҳду шарбат (ҳазор г/ш)	3077,04	3292,43	3522,90	107	3769,51	4033,37	131,08
Хамираи мева (ҳазор г/ш)	3879,54	4151,11	4441,69	107	4752,61	5085,29	131,08
ҶММ Шараф							
Равған (тн)	317	364	418	115%	480	552	174%
Кунҷора (тн)	2220	2553	2935	115%	3375	3881	174%
ҶММ «Элитаи Истаравшан»							
Маҳсулоти консервагӣ (туб)	572,9	610,0	650	108,6	700	750	130,9
ҶММ «АВИС + К»							
Консерваҳо (ҳ.қ.ш)	691,3	700	735	105	770	810	117,2
Коркарди ғалладона (тн)	70,97	75	80	107	85	90	126,8
Нӯшокиҳои ғайри спиртӣ (дал)	5540	5800	6090	105	6400	121	121
Заводихиштбарорӣ							
Хишти пухта (дона)	1326,1	1350	1380	104,0	1400	1420	107,0
ҶММ «Ноҳид»							
Рӯдаи трикотажӣ	80,5тн	60	66	82%	73	82	102
Матои трикотажӣ	44,5тн	50	58	130%	67	75	168
Маҳсулоти тайёри трикотажӣ (майка ва тагпӯши мардона).	Дона	30,0	33,0	100%	38,0	45,0	100%
СИ «Сангинов »							
Орди навъи 1-ум (тн)	281	295	308	104,4	320	336	119,6
Орди навъи 2-ум (тн)	110	115	120	104,3	125	131	119,1
Сабӯс	91	95	98	103,2	102	110	120,9
ҶСП «Сафеда»							
Равғани пахта (кг)	81,3	84,4	98,3	110	108,1	118,9	146,1
Кунҷора (кг)	451,4	496,5	546,1	110	600,7	660,8	146
Ҷур ғот	18,1	19,9	21,8	110	23,9	26,3	146
ҶДММ «Матбуоти Уротеппа»							
Бланкаҳои варақаи нашрӣ	176,5	218,8	271,3	124	336,4	417,1	236,3
Рӯзнома (ҳазор нусха)	938,3	1163,4	1442,6	124	1788,8	2218,1	236,3
Меҳр (Сомонӣ)	4219,5	5232,1	6487,8	124	8044,9	9975,7	236,4
ҶСК «Файз»							
Махсулоти дӯзандагӣ	-	3600	3900	108	4200	4500	400
Маҳсулоти оҳанин	1672	1839	2025	110	2260	2450	146
Маҳсулоти харротӣ	146	160	178	111	200	225	154
ҶСП «Холдинги Камолот»							
Истеҳсоли дару тиреза	189980	238447	251248	115	288935	332275	175
ҶСП « Баракат»							
Коркарди гандум	468	515	567	10	624	672	146,8
Орди нави якум (тонна)	316	348	383	10	421	463	146,5
Орди нави дуюм (тонна)	41	45	50	10	55	61	148,8
Сабӯс (тонна)	100,6	111	122	10	134	148	147,1
ҶСШК «Исмоили Сомонӣ»							
Хлеб (донна)	216337	227153	238510	105%	250435	262956	121,5%
ҶС «Маркази Технологӣ»							
Шароб дал	7068	800	810	101,2	850	1000	125,5
Коняк	45,7	-	-	-	-	100	218,8
ҶДММ «Шароббарори»							
Арақ (ҳ долар)	0,7	1,65	1,8	109	2,0	2,2	314
Вино - (ҳамагӣ)	0,7	1,8	2,0	111	2,2	2,4	343
Коняк	-	0,4	0,4	100	0,4	0,4	-
Мумиё	-	0,2	0,2	100	0,2	0,2	-
ҶДММ «Ҳадид»							

Аломатҳои роҳ	26625	27930	29326	110	32258	35484	133
Асосии аломатҳои роҳ	38284	40160	42128	110	46340	50974	133
Хизматрасони ниёзи мардум	16264	17042	17877	110	19695	21632	133
Ғайраҳо	170832	179454	188483	110	207332	228064	133
ҶС «Нексоз»							
Маҳсулоти дӯзандагӣ (сомонӣ)	41730	50076	60091	120	72109	86531	207,3
Маҳсулоти маданию маишӣ (сомо)	32916	39499	47399	120	56879	68255	207
Ҷамъияти Аъмоён							
Халтачаи полиэтиленӣ (ҳ. дона)	4,5	5,2	6	115	6,9	7,94	176
Симтӯр (ҳ. метр)	0,57	0,66	0,8	121	8,9	10,2	179
Кӯрпа (матрас) (адад)	200	230	265	115	305	350	175
СИ Мӯсоев							
Оби ҷав (ҳ. Литр)	30,1	34,5	39,6	114,7	45,6	52,4	174
ҶДММ»Файзи Истаравшан»							
Куртаи мардона	8000	8800	9680	110	10684	11712	110
Курата барои ҷавонон	26000	28600	31480	110	34682	38090	110
Куртаи бачагона	15000	16500	18150	110	19805	21961	110
ҶДММ «Хуршеди Истаравшан»							
Рав ғани пахта (тонна)	324,0	372,6	428,7	115	471,2	518,3	160
Кунҷора (тонна)	1961,0	2255,0	2593,0	115	2852,0	3137,0	160
ҶДММ"Пӯлод Комилов"							
Хишт	358,0	367,0	367,4	100,1	372,4	375,0	104,7
ҶММ "Саддам"							
Хишт	325,0	335,0	336,5	100,4	337,0	340,0	105
ҶДММ Дизайн							
Мехр (дона)	616	650	695	106,9	720	750	121,8
ҶДММ «Дурдона»							
Хишти пухта (ҳ.дона)	1012	1150	1200	104	1300	1350	133
ҶДММ «Коваи Истаравшан»							
Хишти пухта (дона)	96000	106000	115500	109	124100	132800	138
СИ Ахмедов С							
Мебел (сомонӣ)	0,295	0,312	0,365	117	0,419	0,472	160
КХ Шарифов							
Орди нави якум	95,0	99,0	107,0	108	112,0	119,0	125,2
ҶДММ "Сеҳроб"							
Равғани пахта	20,9	21,6	22,2	102,8	22,8	23,3	111,4
Кунҷора	120,0	124,0	127,5	102,8	131,0	133,6	111,3
ҶММ "Аъзамӣ"							
Хишти хом	60,0	63,0	64	102	66	68	113,3

Тибқи нишондиҳандаҳои дурнамои соҳаи саноати шаҳр, афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар соли 2013 нисбати нишондиҳандаҳои соли 2012 - 121 фоиз ва дар соли 2015 нисбати соли 2012 - 169,2 фоиз зиёд пешбинӣ гардидааст.

2.1.2. СОҲИБКОРИИ ХУРДУ МИЁНА

Рушди соҳибкории хурду миёна барои иқтисодиёти маҳаллӣ аҳамияти калон дорад. Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки мардуми шаҳру деҳоти Истаравшан дар бобати фаъолияти соҳибкорӣ нисбат ба дигар минтақаҳои мамлакат пешсаф мебошанд. Воқеан дар шароити кунунӣ соҳибкории хурду миёна (СХМ) дар шаҳри Истаравшан ҳамчун соҳаи мустақил ташаккул ёфтааст ва дар рушди соҳаҳои иқтисодиёту иҷтимоиёти шаҳр нақши муҳимро мебозад. Ба ин нигоҳ накарда, ҳоло аз ҷониби мақомоти дахлдор барои дастгирӣ ва мусоидат намудан ба рушди СХМ иқдомҳои маҷмӯавӣ амалӣ шуда истодаанд.

Солҳои охир дар шаҳри Истаравшан як қатор корхонаҳои хурд ташкил гардиданд, ки ҷиҳати таъмини эҳтиёҷоти мардум самаранок кор намуда, аз фаъолияти соҳибкории хурду миёна дар бахши истеҳсолот дарак медиҳанд. Дар натиҷа, соли 2010 аз ҷониби

субектҳои СХМ ба маблағи умумии 15,7 млн сомонӣ маҳсулоти саноатӣ истеҳсол карда шуд. Бояд қайд намуд, ки соли 2010 афзоиши истеҳсоли маҳсулот дар бахши саноатии СХМ нисбат ба соли 2009 ба андозаи 45,5% таъмин карда шуд, ки аз суръати миёнаи рушди корхонаҳои азими соҳаи саноати шаҳр 5,5 маротиба зиёд мебошад.

Соли 2010 дар шаҳри Истаравшан 2174 нафар бо патент ва 1608 нафар бо шаҳодатнома ба фаъолияти соҳибкории инфиродӣ машғул буданд. Дар шаҳр 149 ҷамъияти масъулияташ маҳдуд, 3 корхонаи хурд, 164 хоҷагиҳои истеҳсолӣ ва 1225 хоҷагии деҳқонии инфиродӣ фаъолият мебаранд.

Ҷадвали №13. Нишондиҳандаҳои соҳаи савдо ва хизматрасониҳо. (млн. сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	Соли 2008	Соли 2009	Соли 2010
Муомилоти моли чакана, ҳамагӣ	205,0	245,4	322,9
Муомилоти моли чакана (хусусӣ)	194,9	243,8	304,7
Хизматрасониҳои пулакӣ	65,0	96,1	120,0

Дар соҳаи соҳибкории шаҳри Истаравшан, коркарди гӯшту шир ва истеҳсоли ҳасибу панир, пухтани нону кулчаҳои гуногун, шириниҳои милливу тортҳо ва дигар маҳсулоти қаннодӣ, истеҳсоли орду биринҷ, равғани растанӣ ва нӯшокиҳои ташнашикан, дӯхтани либосҳои миллию истеҳсоли маҳсулоти ҳунарҳои мардумӣ ва дигар ҳунарҳо хеле ривоҷ ёфтааст. Қобили зикр аст, ки дар шаҳр истеҳсоли маводи сохтмон (дару тиреза, блокҳои девории бетониву хишти сохтмон, плиткаҳо барои пиёдароҳраву элементҳои меъмории хурд) васеъ ба роҳ монда шудааст.

Аз ҷониби соҳибкорони шаҳр солҳои охир даҳҳо иншооту коргоҳҳои хурд ва нуқтаҳои хизматрасониву маишӣ ба истифода дода шудаанд. Чунончӣ, соли 2010 аз ҷониби соҳибкорон корхонаҳои хурди “Пӯлод Комилов”, “Дурдона” ва “Коваи Истаравшан” дар соҳаи истеҳсоли хишти сохтмонӣ, “Хуршеди Истаравшан” дар самти истеҳсоли равғани растанӣ, корхонаи “Файзи Истаравшан” дар соҳаи дӯзандагӣ бо таҷҳизоти замонавӣ ба истифода дода шуда, тақрибан 300 нафар сокинони маҳаллӣ бо кори доимӣ таъмин гардиданд.

Давоми се соли охир дар шаҳри Истаравшан нишондиҳандаҳои гардиши моли чакана ва хизматрасонии пулакӣ нисбати соли 2008 то 1,5-2 маротиба афзуда бошанд ҳам, сатҳу сифати пасти хизматрасониҳо ва баландшавии нархи онҳо мушоҳида мегардад.

Тибқи маълумоти оморӣ дар шаҳри Истаравшан дар соҳаи СХМ 13,7 ҳазор нафар машғул мебошанд, ки он 11% шумораи умумии аҳолии қобили меҳнат ё 18,1% шумораи умумии аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъолро ташкил медиҳад. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки соли 2009 дар зери таъсири бӯҳрони ҷаҳонии молиявию иқтисодӣ фаъолияти соҳаи СХМ сусттар шуда, айни замон аз нав барқарор ва рушд намуда истодааст.

Биноан, саҳми соҳибкорон дар ташаккули буҷети шаҳри Истаравшан назаррас буда, соли 2010 аз ҷониби онҳо дар ҳаҷми 11,5 млн сомонӣ маблағҳо ба буҷети давлатӣ пардохт гардидааст, ки ин 22% даромади умумии буҷети маҳаллии шаҳрро ташкил медиҳад. Яъне, ин нишондиҳанда нисбат ба соли 2009 қариб 1,4 маротиба афзудааст. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар сохтори андозҳои аз ҳисоби СХМ ба буҷет воридшаванда, нақши соҳаи савдо назаррас буда 70%-ро ташкил менамояд.

Ҷадвали №14. Шумораи соҳибкорони хурду миёна аз рӯи соҳаҳо

Соха	Шумораи кормандон		
	Соли 2008	Соли 2009	Соли 2010
Саноат (шахси ҳуқуқӣ)	152	68	73
Наклиёт (патент)	419	396	350
Савдо (патент)	531	471	484
Кишоварзӣ	12466	10880	12611
Сохтмон	164	108	145
Ҷамъ:	13732	11923	13663

Диаграммаи 2. Маблағҳои дар соли 2010 ҳисоби СХМ ба буҷети шаҳри Истаравшан воридгардида (ҳазор сомонӣ)

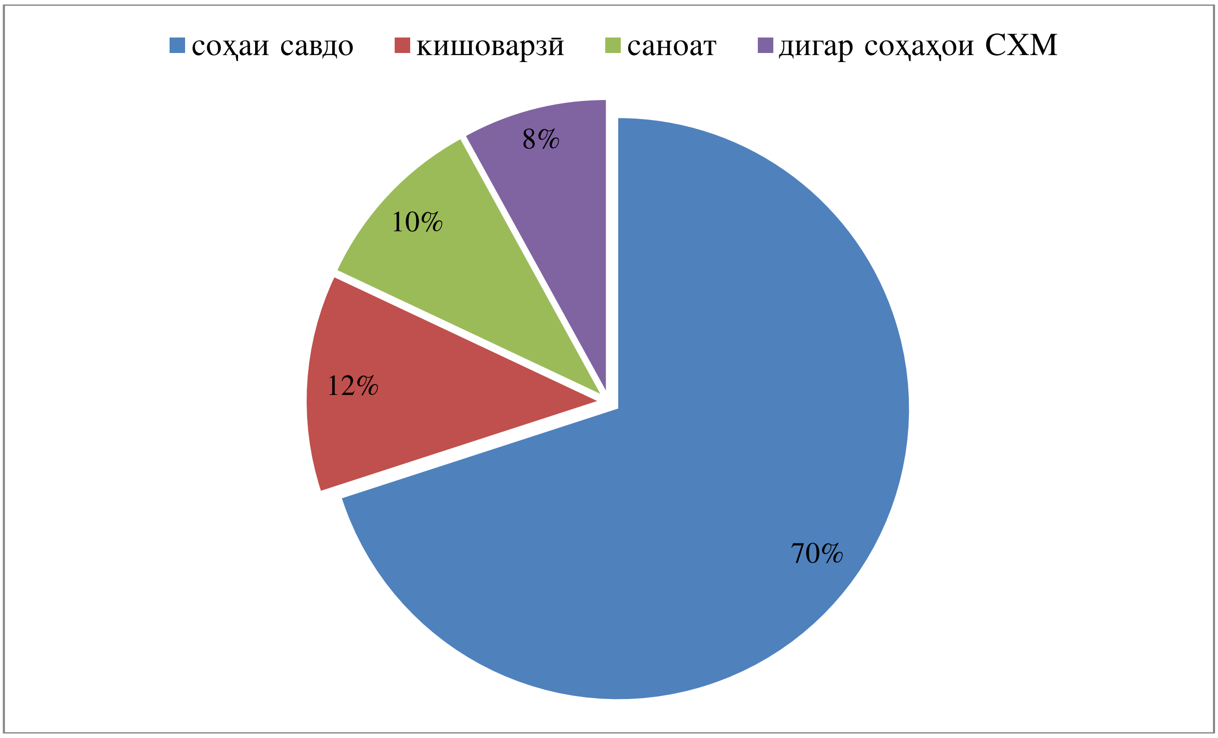

Мушкилиҳои соҳибкорӣ. Нокифоягии маблағҳои худӣ барои сармоягузорӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ, мавҷуд набудани марказҳои машваратӣ барои рушди соҳибкорӣ, паст будани сатҳи муколамаи бахши давлатӣ ва соҳибкорӣ дар масъалаҳои рушд, нокифоя будани фаъолияти ассотсиатсияҳои соҳибкорон, баланд будани фоизи қарзҳои пешниҳодшаванда, мушкилот дар дастрасӣ ба қарзҳо (фоизи баланди қарз, кашолкорӣ ҳангоми ҳуҷҷатгузориву барасмиятдарорӣ), мавҷуд набудани инфраструктураи роҳи оҳан, фаъолият накардани фурудгоҳ, нокифоягии малакаҳои лозима барои ташкил намудан ва идоракунии фаъолияти соҳибкорӣ дар байни занон.

Хизматрасониҳо барои рушди фаъолияти соҳибкорӣ. Дар ҳудуди шаҳр шӯъбаҳои

Бонки давлатии амонатгузории "Амонатбонк", ҶСК "Агроинвестбонк", ҶСК "Ориёнбонк", ҶСК "Бонки Эсхата", ҶСП "Тоҷпромбонк", ҶСК "Фононбонк" ва ҶСП "Тоҷиксодиротбонк", инчунин, намояндагиҳои ташкилотҳои хурди қарздиҳии "Арванд", "Имон интернейшнл", "Финка", "Спитамен-Капитал" ва "Аввалин бонки молиявии хурд" фаъолият менамоянд. Соли 2011 дар шаҳри Истаравшан кушодашавии боз ду ташкилоти молиявӣ, бахшҳои ҶСК "Соҳибкорбонк" ва ташкилоти хурди қарздиҳии "Ҳумо" дар назар аст.

Соли 2010 аз ҷониби ташкилоту муассисаҳои молиявии зикргардида, ба соҳаҳои гуногуни иқтисодиёту иҷтимоиёти шаҳр дар ҳаҷми 85,4 млн сомонӣ қарзҳои гуногун пешниҳод шуданд.

Ҷадвали №15. Маблағҳои қарзии дар соли 2010 ба субъектҳои СХМ пешниҳодгардида (млн. сомонӣ)

Соҳа	Бонкҳо			Ташкилотҳои қарзҳои хурд		
	Маблағи умумии қарзҳо	Шумораи қарзҳо	Қарзгирандагон - занҳо	Маблағи умумии қарзҳо (аз ҷ. барои занҳо)	Шумораи қарз-диҳан-дагон	Занҳо-қарзги-рандагон
Кишоварзӣ	18,6	694	85	14,4 (1,0)	1347	172
Саноат	4,7	16	0	0,8	28	0
Соҳибкорӣ	49,3	1418	858	15,9 (6,5)	3522	1197
Қарзҳои истеъмолӣ	4,7	358	94	3,2 (0,74)	547	128
Дигарҳо	13,1	696	295	7,3(3,6)	735	365
Ҷамъ:	85,4	3182	1332	40,7 (11,84)	6179	1862

Соли 2010 аз тарафи бонкҳо ва ташкилотҳои қарздиҳии хурд ба субъектҳои фаъолияти соҳибкории ҳудуди шаҳри Истаравшан дар маҷмӯъ 9361 адад қарзҳо ба маблағи умумии 126,1 млн сомонӣ дода шудааст. Таҳлил нишон медиҳад, ки 57,4% ҳамаи қарзҳои додашуда барои дастгирии рушди соҳибкории хурду миёна равона шудаанд. Аз шумораи умумии истифодабарандагони маблағҳои қарзӣ 3194 нафар қарзгирандгон ё 34,1%-ро занҳо ташкил додаанд.

Ҷадвали №16. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди бозори истеъмолӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2013-2015. (ҳазор сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо			с.2015 бо % нис-бати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Бозори истеъмолӣ						
Гардиши моли чакана дар ҳамаи соҳаҳо бо нархҳои ҷорӣ	296,3	311,1	326,7	343,0	349,8	118,1
муқоисавӣ	--	-	-	-	-	-
Ҳаҷми хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ дар ҳамаи соҳаҳо	134,5	141,2 155,5	148,3 171,2	155,7 188,5	163,5 207,5	121,6 154,2

Ҷадвали №17. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди СХМ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2013-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо			с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Теъдоди корхонаҳо (бе хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) то 15 нафар (воҳид)	8	10	12	14	16	200
Теъдоди корхонаҳо (бе хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) то 50 нафар	4	6	8	10	12	300
Шумораи амалкунандагони корхонаҳо то 15 нафар	8	10	12	14	16	200
Шумораи амалкунандагони корхонаҳо то 50 нафар	4	6	8	10	12	300
Шумораи коргарон (ҳазор нафар)	0,100	0,110	0,130	0,160	0,190	190
Маблағи умумӣ аз фӯруши маҳсулот ва хизматрасонӣ (ҳазор сомонӣ)	1442	1494	1547	1599	1800	124
Шумораи соҳибкорони инфиродӣ (ҳазор нафар):	4510	4560	4580	5000	5500	122

- аз ҷумла						
- бо шаҳодатнома фаъолиятдошта (ҳазор нафар)	1611	1620	1640	1660	1700	105
- бо патент (ҳазор нафар)	2899	2940	2940	2960	3800	131

Ҷадвали №18. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди робитаҳои иқтисодии хориҷии Шаҳри Истаравшан барои солҳои 2013-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо	Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Гардиши савдои хориҷӣ - ҳамагӣ (ҳазор долл.ИМА)	113230	64103	64260	63973	64670	57.1
аз он чумла:						
Содирот – ҳамагӣ (ҳазор долл.ИМА)	1390	1433	1505	1600	1657	119.2
Нахи пахта (ҳазор тонна)	-	-	-	-	-	-
(ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Алюминийи аввалия	-	-	-	-	-	-
(ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Пӯст ва ашьён он	-	-	-	-	-	-
(ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Тамоку ва саноати ивазку-	-	-	-	-	-	-
нандаи тамоку (ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Маҳсулоти меваю себ	4667	4760	4908	5399	5610	120,2
(ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	805,3	836,2	885,5	974,0	1025,1	127,3
Марвориди табиии, сангҳои қимматбаҳо (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Либос ва лавозимоти бофандаги (ҳазор долл.ИМА)	584,8	596,5	619,8	626,2	632,2	108,2
Воситаҳои наклиёти заминӣ (ҳазор долл.ИМА)						
Нерӯи барқ (млн. кВт/с)						
(ҳазор долл.ИМА)						
Воридот – ҳамаги (ҳазор долл.ИМА)	111840	62670	62755	62373	63013	56.3
Гандум (ҳазор тонна)	13,9	13,0	13,2	13,3	13,3	95,7
(ҳазор долл.ИМА)	3710	3460	3513	3540	3540	95,4
Орд (ҳазор тонна)	82064,7	78,3	78,3	78,3	78,3	95,5
(ҳазор долл.ИМА)	31,4	30,0	30,0	30,0	30,0	95,5
Маҳсулоти нафтӣ (ҳазор тонна)	12297,1	13,1	13,5	14,0	15,0	121,9
(ҳазор долл.ИМА)	12112,3	12233	12478	12789	13175	108,7
аз он чумла:						
- бензин (ҳазор тонна)	-	-	-	-	-	-
(ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
- сӯзишвории дизелӣ (ҳазор тонн)	-	-	-	-	-	-
(ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Нуриҳои минералӣ (ҳазор тонна)	-	-	-	-	-	-
(ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Равғани растанӣ ва чорво	4486	4,6	4,9	5,2	5,5	125,0
(ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	3514,1	3603	3838	4073,4	4308	122,6
Қанд ва маҳсулоти қаннодӣ	1283,6	1309,3	1322,4	1356	1369	106,6
(ҳазор тонна)	1725,2	1769,1	1777,3	1821,5	1840,0	106,6

(ҳазор долл.ИМА)						
Чӯб ва маҳсулоти он (ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	299,317	148	145	140	140	46,7
	83916,2	36723	35978	34738	34738	41,3
Маҳсулотҳо аз санг, семент ва гаҷ (ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	69,031	18,0	18,0	18,2	18,2	26,4
	6244,5	4256	4256	4349	4349	69,6
Маҳсулоти керамикӣ (ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
Мошинаҳои баркӣ ва таҷҳизот (ҳазор тонна) (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
Гилхок (ҳазор тонна)	-	-	-	-	-	-
(ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Нерӯи барқ (млн.кВт/с)	-	-	-	-	-	-
(ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	-
Гази табии (млн.м^3) (ҳазор долл.ИМА)	2000	2020	3000	3500	3500	175
	586,5	595,9	885	1032,5	1032,5	176
Хизматрасониҳои байналхалқӣ - ҳамагӣ (ҳазор долл.ИМА)	-	-	-	-	-	--
аз он ҷумла:						
Содирот – ҳамагӣ	-	-	-	-	-	-

2.1.3. КИШОВАРЗӢ

Кишоварзӣ соҳаи қадимаи аҷдодии аҳолии Истаравшан буда, пешрафти истеҳсолоти он омили муҳимтарини таъмини амнияти озуқаворӣ мебошад. Рушди соҳаи кишоварзӣ на танҳо масъалаи иқтисодӣ, балки хусусияти иҷтимоӣ низ дорад, зеро 72,7% фоизи аҳолии қобили меҳнати Шаҳри Истаравшан дар деҳот зиндагӣ доранд.

Аз рӯи маълумоти расмӣ ба ҳолати 1 январи соли 2011 майдони умумии заминҳои шаҳри Истаравшан 62016 гектарро ташкил медиҳад. Аз ин масоҳат 54630 гектар (ё 88,1%) заминҳои кишоварзӣ, аз ҷумла 23578 гектари он (ё 43,2%-и замини кишоварзӣ) заминҳои корам мебошад. Дар шаҳри Истаравшан 41567 хонавода истиқомат дошта, ҳамагӣ 6314 гектар (ё 9,2%) замини наздиҳавлигӣ доранд, ки 1943 гектари он замини обӣ мебошад.

Аз майдони умумии заминҳо 3,6% заминҳои зери иморату иншоотҳо, 1,6% роҳҳо ва роҳҳои чорвогузар, 1,1% ҷангалу бешазор, 8,2% замини зери дарахтони бисёрсола ва 3,5% майдони дигар заминҳоро ташкил медиҳанд.

Самтҳои асосии фаъолияти хоҷагиҳои кишоварзии шаҳри Истаравшанро сабзавоткорӣ, картошкапарварӣ, ғаллакорӣ, чорводорӣ ва боғдорӣ ташкил медиҳанд.

Дар шаҳри Истаравшан 1225 хоҷагиҳои деҳқонӣ ташкил шуда, аз он 227 хоҷагии деҳқонӣ ба 11 ассосиатсия муттаҳид гардидаанд ва ба ихтиёри онҳо 53339 гектар заминҳои кишоварзӣ вобаста карда шудаанд.

Ҷадвали №19. Истеҳсоли маҳсулоти кишоварзии шаҳри Истаравшан

№	Нишондиҳандаҳо		2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ	ҳаз. сомонӣ	131981	138968	283674	327081	144783	220132
	Аз ҷумла: Растанипарварӣ	ҳаз. сомонӣ	110810	116676	238170	219086	102753	176054
	Чорводорӣ	ҳаз. сомонӣ	21171	22292	45504	107995	42030	44078
1.	Ғаладонагӣ	тонна	26911	20483	27386	15346	34516	35132
	Кишти замин	га	18104	27934	18084	20577	21557	22553
	Ҳосилнокӣ	сентнер	15.4	12.8	14.2	11.6	16.0	15.5
2	Пахта	тонна	662	608	654	500	297	230
	Кишти замин	га	412	333	429	430	164	121

	Ҳосилнокӣ	сентнер	16.1	18.3	15.3	13.8	24.5	19.0
3	Сабзавот	тонна	37785	39615	51439	46154	51316	51674
	Кишти замин	га	1815	1839	2317	1793	1664	1604
	Ҳосилнокӣ	сентнер	216.1	215.0	220.8	235.7	267.4	276.7
4	Картошка	тонна	27861	28197	31372	34175	34191	34199
	Кишти замин	га	1355	1294	1499	1441	1340	1347
	Ҳосилнокӣ	сентнер	202.2	185.5	187.5	214.1	233.8	240.9
5	Мевачот	тонна	4097	6422	2220	8258	793	2726
	Ҳосилнокӣ	сентнер	29.5	44.1	11.8	45.3	3.8	13.2
6	Ангурпараварӣ	тонна	8300	12742	13553	14173	20203	17585
	Ҳосилнокӣ	сентнер	26.0	39.7	43.4	45.3	64.8	56.8
7	Хероки чорво	тонна	9156	9372	13692	13856	21076	24825
	Кишти замин	га	3490	4942	4885	3130	2139	1634
	Ҳосилнокӣ	сентнер						
8	Полезӣ	тонна	4105	4757	5101	5105	7493	8675
	Кишти замин	га	298	308	332	315	470	470
	Ҳосилнокӣ	сентнер	133.8	151.5	149.9	152.4	153.4	147.4
Маҳсулоти чорводорӣ								
1	Гушт	тонна	2643	2659	2680	2780	2881	2881
2	Шир	тонна	10151	10351	10366	10371	10378	10380
3	Тухм	ҳаз.дона	1206	1281	1805	1952	2540	2881
4	Асал	тонна	195	195	206	206	206	206
5	Пилла	тонна	45	33	24.5	42	26	8

Соли 2010 дар заминҳои корам бо назардошти ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ дар майдони 28349 гектар кишти зироатҳо гузаронида шуда, ки аз он майдони кишти ғалладонагиҳо 22542 гектар, майдони кишти сабзавот 1604 гектар, майдони кишти картошка 1342 гектар, майдони кишти зироатҳои хӯроки чорво 1643 гектар ва майдони кишти полезиҳо 470 гектарро ташкил дод.

Соли 2010-ум хоҷагиҳои кишоварзии шаҳри Истаравшан 35132 тонна ғалладона, 34199 тонна картошка, 51673 тонна сабзавот, 2726 тонна мева, 2881 тонна гӯшт (бо вазни зинда), 10419 тонна шир, 2881 ҳазор дона тухм ва 206 тонна асал истеҳсол намуданд.

Ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар шаҳри Истаравшан дар соли 2010 нисбати соли 2009 ба андозаи 8,1 фоиз афзоиш ёфта, ба 220,1 млн сомонӣ баробар гардид.

Дар соли 2010 ҳиссаи шаҳри Истаравшан дар истеҳсоли маҳсулоти кишоварзии вилояти Суғд 8,1 фоизро ташкил дод. Миқдори истеҳсоли дигар маҳсулотҳои кишоварзӣ мувофиқи зерсоҳаҳо чунин мебошад: ғалладонагиҳо 13,2%, сабзавот 15,7 %, картошка 12%, зироатҳои равғандеҳ 1,0%, мевачот 3,9%, тухм 5,2%, шир 4,8 % ва гӯшт 8,9%.

Соли 2010 ҳаҷми умумии маҳсулоти растанипарварӣ дар ҳамаи бахшҳои хоҷагидорӣ 176,1 млн сомониро ташкил дод, ки ин нисбати нишондиҳандаҳои соли 2009 10,3 фоиз зиёд мебошад. Ҳиссаи маҳсулоти растанипарварӣ дар соли 2010 дар ҳаҷми умумии маҳсулоти кишоварзии шаҳри Истаравшан 80%-ро ташкил додааст.

Таҳлили нишондиҳандаҳои соҳаи кишоварзӣ нишон медиҳад, ки таи 5 соли охир, ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ раванди афзоиш дошта, соли 2010 нисбат ба соли 2005 ба андозаи 1,7 маротиба афзудааст. Аз ҷумла, ҳаҷми истеҳсоли маҳсулот дар соҳаи чорводорӣ 2,1

маротиба зиёд гардидааст. Истеҳсоли сабзавот соли 2010 назар ба соли 2005-ум 36,8 фоиз зиёд гардида, бештар аз 51,7 ҳазор тоннаро ташкил дод.

Боғу токпарварӣ соҳаи муҳими кишоварзии Истаравшан маҳсуб ёфта, ҷиҳати таъмини амнияти озуқаворӣ, зиёд гардидани иқтидори содиротии шаҳр ва бо ҷои кории доимӣ таъмин намудани аҳолӣ, мавқеъи муайянро ишғол менамояд. Майдони умумии ангурзор 3344 га-ро ташкил медиҳад. Обу ҳавои мусоиди минтақа имконият медиҳад, ки майдони боғу токзор аз ҳисоби навъҳои серҳосил зиёд гардида, талаботи аҳолӣ бо меваҷот пурра қонеъ ва қисми зиёди он ба берун аз мамлакат содирот шавад.

Дар давоми солҳои 2007-2010 бо назардошти тамоми секторҳои хоҷагидории шаҳри Истаравшан дар майдони 1115 гектар боғу токзорҳои нав бунёд карда шуд.

Таъминот бо техникаи кишоварзӣ. Хоҷагиҳои кишоварзии шаҳри Истаравшан бо техника ба таври кофӣ таъмин намебошанд. Аз замони пошхурии Иттиҳоди Шӯравӣ инҷониб, ба хоҷагиҳои кишоварзӣ техникаи муосири кишоварзӣ дохил нашудааст.

Қисми зиёди корҳои саҳроӣ аз ҳисоби техникаи шаҳрвандон, ки ба фаъолияти меҳнатии инфиродӣ машғуланд, ба анҷом расонида мешаванд. Дар баробари кӯҳнаю фарсуда гардидани техникаҳои кишоварзии мавҷуда, норасогии қисмҳои эҳтиётӣ, равғанҳои молиданию сӯзишворӣ ва гаронии нархи онҳо, истифодаи самараноки техникаро маҳдуд гардонида, ба баланд шудани арзиши аслии маҳсулот оварда мерасонад ва имконияти ба берун аз ҳудуди кишвар ба фурӯш баровардани маҳсулоти кишоварзиро маҳдуд менамояд.

Ҷадвали №20. Ҳолати техникаи кишоварзии шаҳри Истаравшан (ба санаи 1 январи соли 2011)

№	Номгӯи техникаи кишоварзӣ	Ҳамагӣ	Коршоям	%-и коршоямӣ
1	Тракторҳо	261	186	71
	аз ҷумла: шудгоркунанда	62	40	65
	Ғилдиракдор	199	146	73
2	Автомобилҳо	183	76	42
3	Комбайнҳои ғалладарав	38	29	76
4	Ядакҳои тракторӣ	169	130	77
5	Достҳои тракторӣ	37	30	81
6	Алафҷамъкунакҳо	9	7	78
7	Тойбандакҳо	20	15	75
8	Тухмипошакҳо	52	38	73
9	Култиваторҳо	28	25	89
10	Испорҳои тракторӣ	112	90	80

Солҳои охир дар шаҳри Истаравшан бахши «Тоҷикагролизинг» ташкил гардид ва айни замон он дорои 4 трактори универсалӣ ва 17 механизм буда, ба хоҷагиҳои кишоварзии шаҳр хизмат мерасонад.

Низоми обёрӣ. Таъминоти оби заминҳои кишоварзии Истаравшанро «Идораи давлатии хоҷагии оби Истаравшан» ба ӯҳда дорад. Сарчашмаи обтаъминкунии заминҳои кишоварзӣ, манбаи оби Басмандасой буда, иншооти асосии обтаъминкунӣ ба «Ташкилоти обтаъминкунии ноҳияи Истаравшан» мансуб мебошад. Дар Истаравшан аз 25045 гектар заминҳои

корами мавҷуда, 12693 гектар обёришаванда буда, тибқи маълумоти пешниҳодгардида таъмини заминҳои обӣ 87%-ро ташкил медиҳад.

Обанбори «Катта-сой» соли 1965 сохта шуда, ҳаҷми умумии он 55 млн м^3, аз ҷумла ҳаҷми фоиданоки он 33,6 млн м^3, дарозии сарбанди он 500 метр, бари сарбанд 10 метр ва баландии сарбанди он 65 метр буда, масоҳати он 298 гектар мебошад. Айни замон дар обанбор тахминан 7 млн м^3 лойқа ҷамъ шудааст ва барои тоза намудани он дар ҳаҷми 7,1 млн сомонӣ маблағ зарур мебошад.

Дар Истаравшан 4345 гектар заминҳо аз ҳисоби обҳои худҷоришаванда ва 3872 гектар заминҳо аз ҳисоби 500 адад чоҳҳои обкашӣ обёрӣ карда мешаванд, ки он 13%-ро ташкил медиҳад.

Айни замон бо мақсади ҳалли масъалаи обёрӣ намудани 30 ҳазор гектар заминҳо дар ҳудуди ҷамоати деҳоти Нофароҷ, бунёд намудани обанбори нав бо ғунҷоиши 40 млн м^3 об мувофиқи мақсад мебошад.

Алҳол аз 500 адад чоҳҳои обкашии дар хоҷагиҳои кишоварзии Истаравшан мавҷуд буда, 36 адади онҳо корношоям мебошанд.

Ҳолати умумии мелиоративии заминҳои кишоварзӣ, шабакаҳои коллекторӣ, заҳбур ва заҳкашҳои хоҷагиҳои кишоварзии Истаравшан ғайриқаноатбахш буда, барои беҳтар намудани ҳолати техникии иншоотҳои зикргардида, андешидани чораҳои мушаххаси аз нуқтаи назари илмӣ асосноккардашуда ва дарёфти манбаи маблағгузории иҷрои корҳои барқарорсозии иншоотҳои мелиоративии мазкур зарур мебошад.

Мушкилии дигари хоҷагиҳои обтаъминкунӣ, қарздор будани хоҷагиҳои кишоварзӣ аз ИДХОКС-и Истаравшан аз ҳисоби пардохти оби полезии истифодашуда мебошад. Дар соли 2010 хоҷагиҳо аз ИДХОКС-и Истаравшан ба маблағи 731,6 ҳазор сомонӣ қарздор гаштаанд ва ин нишондиҳанда нисбати соли 2008 12,5 % зиёд гардидааст. Яке аз мушкилиҳои рӯзмарраи хоҷагиҳои обтаъминкунӣ, маҳдуд будани таъминоти қувваи барқ мебошад.

Барои таъминоти хуби оби полезӣ, азхуд намудани заминҳо, обёрии заминҳо, бунёди боғу токзори нав, равнақи соҳаҳои гуногуни кишоварзӣ чунин корҳоро иҷро намудан зарур аст:

1. Бо воситаи нақб равон кардани як қисми оби дарёи Зарафшон аз мавзеи Оббурдони ноҳияи Куҳистони Мастчоҳ ба мавзеи Овчии ноҳияи Ғончӣ.
2. Сохтмони иншоотҳои гидротехникӣ аз мавзеъи Овчӣ то шаҳри Истаравшан.
3. Обёрӣ намудани зиёда аз 20000 га заминҳои лалмӣ, ҷарҳо ва талу теппаҳо аз ҳисоби оби дарёи Зарафшон ва дар ин заминҳо равнақ додани соҳаи боғу токпарварӣ.
4. Ривоҷ додани соҳаи пахтакорӣ дар мавзеъҳои Қизилӣ ва Сексарӣ ва аз ин ҳисоб бунёд намудани корхонаҳои хурди равғанбарорӣ, коркарди пахта ва бо иқтидори пурра кор фармудани фабрикаҳои кешбофӣ ва ҷӯроббарорӣ.
5. Ташкил намудани низоми обдиҳии қатрагӣ.

Дар ҳалли масъалаҳои обёрии заминҳои кишоварзии ҳудуди шаҳри Истаравшан чунин мушкилиҳо монеагӣ менамоянд:

- таъмирталаб гаштани каналҳои магистралии Басманда – Катта-Сой, Шаҳристон – Катта-Сой, канали магистралии аз обанбор обгиранда бо дарозии 54 км ва 2 км қубуру новаҳо ва лотокҳои обтаъминкунӣ;
- таъмирталаб гаштани 13 км канали магистралии Катта-Сой, каналҳои 3 0К, 4 0К, 3МК-1, 4МК-1 ва 4МК-2;
- ба таъмири капиталӣ эҳтиёҷ доштани 41км каналҳои магистралии Басманда - Катта-Сой ва Шаҳристон-Катта-Сой;
- зарурияти таъмири капиталии 4 км канали магистралии АР-1-2 ва 3км канали магистралии ТР-3;
- зарурияти сохтмони иншоотҳои обтаъминкунии АХД Навкорам, Ниҷонӣ, Ругунд, Сӯфи Ориф, Боғи Калон, Кунҷок, Чорбоғ ва Боботағо;
- зарурияти тоза намудани обанбори Катта-Сой ва заҳбурҳои АХД Ҷарқӯрғон, ҷамоати деҳоти Правда ва хоҷагиҳои мавзеи Қизилӣ;

- зарурияти таъмиру тармими 57 адад чоҳҳои амудии хоҷагиҳои деҳқонӣ,
- зарурияти сохтмони канали магистралии нақби Шаҳристон ба дарозии 40 км ва иншооти обтаъминкунии Шаҳристон-сой;
- зарурияти сохтмони каналҳои магистралии Охтангӣ-Шаҳристон ба дарозии 22 км, Яккабоғ ва иншоотҳои обтаъминкунии Катта-Сой, мавзеъҳои Қизилӣ ва Сексарӣ;
- набудани маблағҳо барои обёрии заминҳои хоҷагиҳои деҳқонии Варсик, Ч.Шарифов, Чорбоғ, Суркат, Қалъачаи Гули Зард, Пошкент, Қалъаи Баланд, Ничонӣ, Қалъачаи Калон, мавзеҳои Уяс ва Қизилӣ.

Чорводорӣ. Чорводорӣ яке аз самтҳои муҳими соҳаи кишоварзӣ маҳсуб ёфта, вазни қиёсии он дар ташаккули маҷмӯи маҳсулоти кишоварзии шаҳр 20,1%-ро ташкил медиҳад. Дар хоҷагиҳои шаҳри Истаравшан ҳамасола саршумори чорво ва парранда зиёд шуда истодааст. Зиёдшавии саршумори моли калони шохдор, моли майдаи шохдор ва асп, асосан аз ҳисоби аҳолӣ ва хоҷагиҳои деҳқонии инфиродӣ ба амал омадааст.

Ҷадвали №21. Нишондиҳандаҳои асосии соҳаи чорводории шаҳри Истаравшан

Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Солҳо					Соли 2010 нисбати соли 2009 %	Соли 2010 нисбати соли 2006 %
		2006	2007	2008	2009	2010		
Истеҳсоли шир	тн	10342	10366	10371	10378	10380	100,0	100,3
Истеҳсоли гӯшт	тн	2665	2680	2780	2880	2881	100,0	108,5
Истеҳсоли тухм	ҳазор дона	1279	1481	1952	2540	2881	113,4	225,2
Истеҳсоли пашм	тн	44	46	56	56	58	103,6	131,8
Истеҳсоли пилла	тн	33	25	20	26	8	30,8	24,2
Истеҳсоли асал	тн	205	206	206	206	206	100,9	100,5
Саршумори М.К.Ш.	сар	30964	35498	36047	37211	37361	100,4	120,7
Аз он модагов	сар	16987	17775	18871	19805	19855	100,2	116,9
Саршумори М.М.Ш.	сар	58948	66897	68933	71857	72117	100,4	122,3
Парранда	сар	42672	43235	58235	57313	75113	131,0	176,0
Асп	сар	543	582	568	601	601	100,0	110,7

Парвариши парранда асосан дар ҶС «Симурғ» ба роҳ монда шудааст. Дар соли 2010 нисбат ба соли 2006-ум дар ҶС «Симурғ» саршумори парранда 25000 сар зиёд шудааст.

Нишондиҳандаи муҳими муайянкунандаи вазъи соҳа - истеҳсоли маҳсулот ва маҳсулнокии чорво мебошад. Барои пешрафти соҳаи чорводорӣ, заминаи кофии ему хошок лозим мебошад. Бинобар ин, барои кишти зироатҳои хуроки чорво, ба хоҷагиҳои деҳқоние, ки бо чорводорӣ машғуланд, аз ҳисоби заминҳои захираи давлатӣ, ҷудо намудани майдонҳои алоҳидаи замини кишоварзӣ зарур мебошад.

Занбӯрпарварӣ. Иқлими шаҳри Истаравшан барои парвариш ва зиёд намудани оилаҳои занбӯри асал мусоидат менамояд. Давраи гулкунии зироатҳо, бинобар дар минтақаҳои кӯҳсор, наздикӯҳӣ ва қисми шимолӣ фарқияти зиёд доштанаш, барои парвариши занбӯри асал ва истеҳсол намудани асали хушсифати табиии хеле мувофиқ мебошад. Дар хоҷагиҳои занбӯрпарварии шаҳр 4781 оилаи занбӯри асал мавҷуд мебошад. Дар натиҷаи меҳнати самараноки онҳо соли 2010 ба миқдори 206 тонна асали хушсифат истеҳсол гардид.

Тадбиқи тадбирҳои самарабахш дар самти рушди соҳаи кишоварзӣ то соли 2015 имконият медиҳад, ки ҳосилнокии зироатҳо 19 фоиз ва маҳсулнокии чорво ва парранда 12 фоиз зиёд гардида, маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ 21 фоиз афзоиш ёбад.

Бойторӣ. Бо сабаби гарон будани нархи доруворӣи барои муолиҷаи ҳайвонот пешбинигардида, теъдоди ҳайвоноти дар хоҷагиҳои ҳудуди шаҳр ва ҷамоатҳои он парваришшаванда дар вақташ аз назорати бойторӣ гузаронида намешаванд. Нуқтаҳои қабули пӯст ва пашми ҳайвонот дар шаҳр мавҷуд бошанд ҳам, бисёр ҳолатҳо аз аҳолӣ маҳсулоти зикргардида бо нархи арзон харидорӣ мегардад ва ин боиси аз байн рафтани ҳавасмандии молпешниҳодкунандагон ва чорводорон мегардад.

Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан ҷойҳои алоҳида барои гӯронидану безарар гардонидани чорвои аз касалиҳои сирояткунанда фавтида, мавҷуд нест.

Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан идораи бойторӣ, ташхисгоҳи бойторӣ ва 6 адад дорухонаи бойторӣ фаъолият менамоянд.

Ҷадвали №22. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи кишоварзии шаҳри Истаравшан солҳои 2013-2015. (ҳазор сомонӣ)

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012г. баҳодиҳӣ	Дурнамо			с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ – ҳамагӣ	294,8	325,7	355,0	381,6	408,3	138
аз он ҷумла:						
Зироаткорӣ	229,6	253,7	276,5	297,2	318,0	138
Чорводорӣ	65,2	72,0	78,5	84,4	90,3	138

Мувофиқи нишондиҳандаҳои дурнамо, ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ бояд то соли 2015 ба 408,3 млн сомонӣ расонида шавад. Афзоиши он нисбати нишондиҳандаҳои соли 2011-ум 138 фоизро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №23. Ҳисоби ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ аз руи намудҳои маҳсулот ва соҳаҳо барои солҳои 2011– 2015 (ба ҳисоби аслӣ)

Номгӯи маҳсулот	Нарх	с.2011 ҳисобот		с.2012 баҳодиҳӣ		с.2013 дурнамо		с.2014 дурнамо		с.2015 дурнамо	
		миқдор	арзиш	миқдор	арзиш	миқдор	арзиш	миқдор	арзиш	миқдор	арзиш
Ғалладонагӣ	1774	15499	27499	17126	30386	18667	33121	20067	35605	21471	38097
Пахта	2000	315	630	346	696	379	758	407	815	435,5	872
Тамоку											
Картошка	1200	36468	43762	40297	48357	43927	52709	47221	56662	50526	60628
Сабзавот	1100	54878	60366	60640	66704	66097	72707	71054	78160	76028	83631
Полези	800	8695	6956	9608	7686	10473	8378	11258	9006	12046	9636
Меваги	1600	3925	6280	4337	6939	4727	7563	5081	8130	5437	8699
Ангур	2000	22596	45192	24968	49937	27215	54431	29256	58513	31304	62609
Хошок	1000	38538	38538	42584	42584	46416	46417	49897	49898	53390	53391
ғайраҳо			496								
Ҳамаги аз руи махсулотҳои растанипарвари			229629								
Гӯшт	16665	2883	48045	3186	53090	3473	57868	3733	62208	3994	66562
Шир	1000	10384	10384	11474	11474	12506	12507	13444	13445	14385	14386
Пашм	350	58	20	64	22	69,7	24	75	26	80	28
Тухм (ҳазор дона)	700	3650	2555	4033	2823	4396	3077	4725	3307	5056	3538
Пилла	3500	17,2	60	19	66,3	21	72	22	77,4	23	83
Асал	20000	206	4120	227	4553	247	4963	265	5335	283	5708
Ғайраҳо											
Ҳамаги аз руи			65186								

маҳсулоти чорводорӣ											

Мувофиқи параметрҳои барномавӣ, дар хоҷагиҳои кишоварзӣ ва заминҳои аҳолӣ майдони кишти картошка то соли 2015 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ ба 1420 гектар расонида шуда, истеҳсоли он дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ бояд 50000 тоннаро ташкил намояд. Ҳамчунин, то соли 2015 зиёд намудани майдони кишти сабзавоту полезиҳо ва аз ҳисоби кушодани заминҳои нав ва зиёд намудани майдони кишти шолӣ, пешбинӣ гардидааст.

Ҷадвали №24. Нишондиҳандаҳои дурнамои умумии рушди соҳаи кишоварзӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011– 2015 (ба ҳисоби аслӣ)

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо	Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Аз рӯи ҳамаи шаклҳои хочагидорӣ						
Заминдорӣ						
Замини мазраъ - ҳазор га	28,3	28,3	28,3	28,3	28,3	100
аз он чумла: оби	12,7	12,8	12,8	12,9	12,9	101,6
Заминҳои умумии кишт бо тақсимоти зироатҳо						
Ғалладона – ҳазор га	22,5	22,3	22,2	22,2	22,1	98
аз чумла гандум – ҳазор га	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	100
Пахта – ҳазор га	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	100
Тамоку – га						
Картошка - ҳазор га	1,40	1,41	1,41	1,42	1,42	101,4
Сабзавот – ҳазор га	1,75	1,74	1,74	1,73	1,73	98,8
Полезии хӯроквори – ҳазор га	0,45	0,45	0,46	0,46	0,46	102
Сабзавоти тухми – ҳазор га						
Зироатҳои хӯроки чорво – ҳаз. Га	1,54	1,54	1,53	1,53	1,53	99
Майдони боғҳои мевадиҳанда – ҳазор га	2,1	2,2	2,2	2,3	2,3	109,5
Майдони ангур – ҳазор га	3,1	3,2	3,3	3,3	3,4	109,6
Ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ						
Ғалладона – с/га	9,6	15	16,3	17,5	18,7	246
аз чумла гандум – с/га	10,6	18	19,6	21	22,5	212
Пахта – с/га	14,9	16,4	18	19,3	20,6	138
Тамоку – с/га						
Картошка – с/га	244,3	266	290	312	334	138
Сабзавот – с/га	277,9	307	334	359	384	138
Полезии хӯроквори – с/га	156,6	169	184	198	212	138
Меваги – с/га	18,4	20	22	23,6	25	136
Ангур – с/га	72,8	80	87	93,5	100	137
Истеҳсоли маҳсулоти зироатҳои кишоварзи дар вазни натурали						
Ғалладона – ҳазор тонна	15,4	33	36	39	42	271
аз чумла гандум – ҳазор тонна	8,3	17	18,5	20	21,4	258
Пахта – ҳазор тонна	315	340	370	390	410	132
Тамоку – тонна						
Картошка – ҳазор тонна	36,4	40	43,6	47,0	50,0	137
Сабзавот – ҳазор тонна	54,8	60,5	66	71	76	138
Полезии хӯроквори – ҳазор тонна	8,6	9,5	10,3	11	11,7	136
Меваги – ҳазор тонна	3,9	4,3	4,7	5	5,3	136
Ангур – ҳазор тонна	22,5	25	27	29	31	138
Маҳсулотнокии саршумори чорво ва парранда – ҳазор сар						

Ҳайвони калони шохдор – ҳазор сар	37,5	41	44,7	48	51	136
аз шумораи Ҳ.К.Ш. модагов – ҳазор сар	20,1	22	24	26	28	139
бӯзу гӯсфанд – ҳазор сар	71,3	79	86	92	98	137
Истеҳсоли маҳсулотҳои чорводори бо вазни натурали						
Гушти чорво ва парранда бо вазни зинда - ҳазор тонна	2883	3186	3473	3733	3994	138
Шир – ҳазор тонна	10384	11474	12506	13444	14385	138
Тухм – млн. дона	3650	4033	4396	4726	5057	138
Пашм бо вазни физики – тонна	58	64	70	75	80	138
Пилла – тонна	17,2	19	20,7	22	23,5	136
Асал - тонна	206	227	247	265	283	137

Дар соҳаи боғу токпарварӣ низ, бо мақсади рушди ин соҳа, дар майдони 3400 гектар бунёди боғу токзори нав ба нақша гирифта шуда, дар назар аст, ки истеҳсоли мева дар соли 2015 ба 5,3 ҳазор тонна ва истеҳсоли ангур ба 31000 тонна расонида хоҳад шуд, ки ин нисбати нишондиҳандаҳои соли 2011 мутаносибан 36 фоиз ва 38 фоиз зиёд мебошад.

Пешбинӣ шудааст, ки дар шаҳри Истаравшан бояд истеҳсоли ғалладонагиҳо дар соли 2015-ум асосан аз ҳисоби истифодаи босамари замин ва истифодаи тухмии навъҳои серҳосили ғалладонагӣ ба 42000 тонна расонида шавад.

Дар соҳаи чорводорӣ бошад, ҳолати имрӯзаи чорводорӣ ва вазъи иқтисодиёти хоҷагиҳоро ба ҳисоб гирифта, то соли 2015 зиёд намудани саршумори моли калони шохдор ба 136% ва моли майда то 137% пешбинӣ гардидааст.

2.1.4. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иқтисодиёт

Ҷадвали №25

Ҳадаф	Вазифа	Чорабиниҳо/Лоиҳаҳо	Арзиши умумӣ (млн. сомонӣ)	СОЛҲО					Масъул	Сарчашмаи маблаггузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2011	2012	2013	2014	2015			
Соҳаи саноат											
Балад бардоштани даромад-нокӣ ва зиёд намудани иқтидори содиротӣ.	1. Зиёд намудани ҳаҷми маҳсулоти саноатӣ тавассути ворид намудани технологияи муосир	1.1.Ба роҳ мондани коркарди меваю сабзавот дар ҶСП «Оби зулол»	13	13					МИМҲД шаҳри Истаравшан	ҶСП «Оби зулол»	Афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ то соли 2016 то 50% . Шумораи корхонаҳои нав (то соли 2016 -7 адад) Афзоиши ҳиссаи корхонаҳои саноатӣ ба қисми даромади буҷети ноҳия то соли 2016 то 50%. Зиёд шудани ҳаҷми маҳсулоти коркардшуда то соли 2016 то 50%. Шумораи ҷойҳои нави корӣ аз ҳисоби корхонаҳои саноатӣ ташкилгардида то соли 2016 ба 2250 ҷойи корӣ расонида шудааст.
		1.2. Аз нав таҷҳизонидани ҶС «Заводи хиштбарории шаҳри Истаравшан»	1,4		0,7	0,7			Вазорати мелиоратсия	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
		1.3. Таҷдиди кони мармар	4,3		1,3	3,0			МИМҲД шаҳри Истаравшан	ҶСП «Корпоратсияи Истаравшан»	
		1.4. Азнавсозии техникӣ дар ҶС «Холдинги камолот»	45		15	15	15		МИМҲД шаҳри Истаравшан	ҶС «Холдинги камолот»	
		1.5. Азнавсозии техникӣ дар ҶС «Файз»	10		3	3	4		МИМҲД шаҳри Истаравшан	ҶС «Файз»	
	2. Паст кардани таъсири моддаҳои зараровари корхонаҳои саноатӣ ба муҳити атроф	2.1. Тартиб додани шиносномаи экологии корхонаҳои шаҳри Истаравшан	0,01						Роҳбарони корхонаҳо	Маблагҳои худӣ	
		2.2. Ҷорӣ намудани ҳисоботи доимии партовҳои зараровари корхонаҳои шаҳри Истаравшан	0,01		0,01	-	-	-	Роҳбарони корхонаҳо	Маблагҳои худӣ	
		2.3. Гузоштани филтрҳо дар корхонаҳои саноатии шаҳри Истаравшан	1,4		0,2	0,3	0,4	0,5	Роҳбарони корхонаҳо	Маблагҳои худӣ	
		2.4. Тоза намудани обамбори Катта-Сой	7,1		1,1	2	2	2	МИМҲД шаҳри Истаравшан. Вазорати мелиоратсия ва захираҳои об	Сармояи хориҷӣ (Сафорати Олмон)	
		2.5. Гузаронидани корҳои соҳилмустаҳакамкунӣ дар сойи Катта-Сой	19,7		1,7	6	6	6	МИМҲД шаҳри Истаравшан	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
	Ҳамагӣ дар соҳаи саноат		101,92	13	23,01	30	27,4	8,5			

						Кишоварзӣ					
Дастгирии мақсаднок ва рушди соҳаи кишоварзӣ	*1. Беҳтар намудани дастрасии аҳолӣ ба замин ва ташкили самараноки истеҳсолоти кишоварзӣ*	*1.1. Ташкил ва гузаронидани тренингҳо оид ба бехтар кардани идоракунии фаъолияти хоҷагии қишлоқ дар шаҳри Истаравшан*	*0,05*	*0,01*	*0,01*	*0,01*	*0,01*	*0,01*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сарчашмаҳои хориҷӣ*	*Афзоиши ҳаҷми маҳсулоти кишоварзӣ то соли 2016 ба 45%. Васеъ намудани майдони заминҳои обёришаванда то соли 2016 ҳамасола ба 50 га. Шумораи ҷойҳои нави кории ташкилгардида то соли 2016 ба 15000 адад. То соли 2016 беҳтар намудани ҳолати мелиоративии 3000 га замин. Таъмир ва барқарорсозии 32 км каналҳо ва шабакаҳои коллекторию заҳбурҳо ва хатҳои обтаъминкунӣ.*
		1.2. Кушодани заминхои нав ва бунёди токзори нав дар ҳудуди шаҳри Истаравшан	*1,0*	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*0,2*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Хоҷагиҳои кишоварзӣ ва соҳибкорон*	
		1.3. Бунёди 10 га боғи нав дар хоҷагии деҳқонии "Ҳоҷӣ Ҷумъабой"	*0,2*		*0,05*	*0,05*	*0,05*	*0,05*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сарчашмаҳои дохилӣ*	
		1.4. Бунёди 10 га токзори нав дар хоҷагии деҳқонии "Ҳоҷӣ Ҷумъабой"	*0,3*		*0,07*	*0,07*	*0,08*	*0,08*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сарчашмаҳои дохилӣ*	
		1.5. Ташкили фермаи чорводорӣ дар хоҷагии деҳқонии "Ҳоҷӣ Ҷумъабой"	*0,2*		*0,05*	*0,05*	*0,05*	*0,05*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сарчашмаҳои дохилӣ*	
		1.6. Сохтмони «Гармхона» дар шаҳраки Истаравшан	*0,1*		*0,1*				*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сармояи хориҷӣ*	
	2. Беҳтар намудани низоми обёрӣ ва ҳолати мелиоративии заминҳои кишоварзӣ	*2.1. Таъмир намудани каналҳои магистралии Басманда – Катта-Сой, Шаҳристон – Катта-Сой, ба дарозии 54 км.*	*5,4*	-	-	*1,4*	*2,0*	*2,0*	*Вазорати мелиоратсия ва захираҳоиоб, МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сармояи хориҷӣ*	
		2.3. Таъмири 13 км каналҳои магистралии Катта-Сой, каналҳои 3 0К, 4 0К, 3МК-1, 4МК-1, 4МК-2;	*1,3*	-	-	-	*0,6*	*0,7*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	
		2.4. Таъмири капиталии каналҳои магистралии Басманда - Катта-Сой ва Шаҳристон-Катта-Сой ба дарозии умумии 41км.	*4,1*	-	-	-	*2,1*	*2,0*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	
		2.5. Таъмири капиталии 4км канали магистралии АР-1-2 ва 3км канали магистралии ТР-3.	*0,7*	-	-	*0,2*	*0,2*	*0,3*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	

		2.6. Сохтмони иншоотҳои обтаъминкунии АХД Навкорам, Ниҷонӣ, Ругунд, Суфи Ориф, Боги Калон, Кунҷок, Чорбог ва Боботаго	*1,2*	*-*	*-*	*-*	*0,6*	*0,6*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	
		2.7. Тоза намудани обанбори Катта-Сой	*4,0*	*-*	*-*	*-*	*2,0*	*2,0*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	
		2.8. Таъмиру тармими 57 адад чоҳҳои амудии хоҷагиҳои деҳқонии шаҳри Истаравшан	*5,7*	*-*	*-*	*1,7*	*2,0*	*2,0*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сармояи хориҷӣ*	
		2.9. Сохтмони канали магистралии нақби Шаҳристон ба масофаи 40км то шаҳри Истаравшан ва бунёди иншооти обтаъминкунии Шаҳристонсой.	*4,0*	*-*	*-*	*1,0*	*1,0*	*2,0*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Сармояи хориҷӣ*	
		2.10.Сохтмони 22км каналҳои магистралии Охтангӣ-Шаҳристон-Яккабог, иншоотҳои обтаъминкунии Катта-Сой ва мавзеъҳои Қизилӣ ва Сексарӣ.	*2,2*	*-*	*-*	*-*	*1,1*	*1,1*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	
		2.11. Тоза намудани заҳбурҳои АХД Ҷарқургон, ҷамоати деҳоти Правда ва хоҷагиҳои мавзеи Қизилӣ.	*0,4*	*-*	*-*	*0,1*	*0,1*	*0,2*	*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Хоҷагиҳои кишоварзӣ ва АХД,*	
		2.12. Пурзӯр намудани иқтидори пойгоҳҳои обкашии ҳудуди шаҳри Истаравшан.	*1,0*	*0,2*	*0,8*				*Вазорати мелиоратсия*	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
		2.12. Бунёди шабакаи бо оби полезӣ таъмин намудани деҳаи Вогати ҷамоати Фрунзе.	*0,2*		*0,2*				*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ*	
		2.13. Сохтмони хатти обёрӣ барои хоҷагиҳои деҳқонии «Ситодел», «Райҳона», «Сомонӣ», «Мазбутхон», «Қутфинисо», «Намуна», «Аминхон» ва «Боги нав».	*0,4*		*0,4*				*МИМХД шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	

		2.14. Таъмини оби полезии деҳаи Маҳаллаи Ясӣ, ҷамоати деҳоти «Гули Сурх».	0,2		0,2				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
	3. Баланд бардоштани сатҳи дастрасии деҳқонон ба воситаҳои истеҳсолии кишоварзӣ	3.1.Харидории техникаҳои кишоварзӣ барои хоҷагиҳои кишоварзии ҳудуди шаҳри Истаравшан.	1,5	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	МИМҲД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		3.2. Харидории тухмиҳои хушсифат барои х/д шаҳри Истаравшан.	0,5	0,2	0,3				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ	
		3.3. Харидорӣ намудани чорвои зотӣ барои х/д шаҳри Истаравшан	1,0	0,5	0,5				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Хоҷагиҳои кишоварзӣ	
		3.4. Харидории захрхимикатҳо барои х/д шаҳри Истаравшан	0,75	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	МИМҲД шаҳри Истаравшан	Хоҷагиҳои кишоварзӣ	
		Ҳамагӣ дар соҳаи кишоварзӣ	36,4	1,56	3,33	5,23	12,54	13,74			
		Ҳифзи муҳити зист									
	4. Рушди соҳаи ҷангал	4.1. Бунёди 40 га буттазори хуч дар ҳудуди шаҳри Истаравшан	0,2		0,2				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ	
		Ҳамагӣ дар соҳаи ҳифзи муҳити зист	0,2		0,2						
Соҳибкории хурду миёна (СХМ)											
Фароҳам овардани фазои созгору мусоид барои рушди соҳибкории хурду миёна	1. Баланд бардоштани савияи дониши соҳибкорон оид ба масъалаҳои ташкили бизнес ва пешниҳод намудани имконият барои муколамаи бахши давлати бо бахши хусусӣ.	1.1.Гузаронидани курсҳои омӯзишӣ ва ахборотӣ оид ба масъалаи кушодани бизнес, хусусан дар байни занон	0,04		0,01	0,01	0,01	0,01	МИМҲД шаҳри Истаравшан	Сармояи хориҷӣ	Афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти (кор ва хизматрасонӣ) бахши СХМ то соли 2016 то 60%. Зиёд гардидани ҳаҷми пардохтҳои бахши СХМ ба буҷети ноҳия (то соли 2016 бештар аз 45%.)
		1.2.Таъсис додани Шӯрои рушди соҳибкорӣ дар назди Миҳд шаҳри Истаравшан ва гузаронидани машваратҳои доимӣ оид ба масъалаҳои бизнес	0,01	0,01					МИМҲД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ	
		1.3.Ташкили озмуни ҳарсолаи “Соҳибкори беҳтарини шаҳри Истаравшан”.	0,04	-	0,01	0,01	0,01	0,01	МИМҲД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ	
		1.4.Таҳияи нақшаи генералии шаҳри Истаравшан ва муайян намудани мавзеъҳои соҳибкорӣ ва сармоягузорӣ.	0,15		0,15				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Буҷети ҷумҳуриявӣ	

	2.Беҳтар намудани фазои соҳибкорӣ ва ташкили фаъолияти самараноки он.	2.1.Ташкили минтақаҳои савдои наздисарҳадӣ дар ҳудуди шаҳри Истаравшан	0,5	-	-	-	0,25	0,25	МИМҲД шаҳри Истаравшан	Номуайян	Шумораи ҷойҳои кории нави аз ҳисоби СХМ ташкилгардида то соли 2016 тақрибан ба 4500 адад.
		2.2.Васл намудани хатти технологии истеҳсоли равгани растанӣ ва рехтани он ба зарфҳо дар яке аз корхонаҳои шаҳри Истаравшан	0,3		0,3				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		2.3.Таҷҳизонидани коргоҳи дӯзандагӣ бо технологияи навтарин дар шаҳри Истаравшан	0,1		0,1				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		2.4.Ташкили коргоҳи коркарди ҳасиб ва консерваҳои гӯштӣ дар заминаи қассобхона-кушишхонаи кооперативи истеҳсолии х/д “Абдуллоев”	0,2		0,2				МИМҲД шаҳри Истаравшан	Сармояи хориҷӣ	
		Ҳамагӣ дар соҳаи СХМ	1,34	0,01	0,77	0,02	0,27	0,27			
		ҲАМАГӢ:	139,86	14,57	27,31	35,25	40,21	22,51			
		Аз ҷумла: Буҷети ҷумҳуриявӣ	22,25	0,2	3,35	6,7	6	6			
		Буҷети маҳаллӣ	0,95	0,21	0,71	0,01	0,01	0,01			
		Сармояи хориҷӣ	22,59	0,01	1,42	6,12	7,02	8,02			
		Сарчашмаҳои дохилӣ (маблағҳои соҳибкорон, хоҷагиҳои кишоварзӣ ва аҳолӣ)	77,57	13,85	20,53	21,92	20,03	1,23			
		Норасогии маблағ	16,5	0,3	6,78	13,33	20,18	21,28			

2.2. ИНФРАСОХТОР

2.2.1 Обтаъминкунӣ ва хизматрасонии рифоҳӣ (коммуналӣ)

Таъминоти оби тозаи нӯшокӣ. Таъмин намудани аҳолӣ бо оби тозаи нӯшокӣ, яке аз масъалаҳои мӯҳимтарини ҷомеаи имрӯзаи Истаравшан буда, беҳсозии дастрасӣ ба оби ошомиданӣ ҳафтумин Ҳадафи Рушди Ҳазорсола аст. Дастрасӣ ба оби ошомиданӣ бо дарназардошти он афзалиятҳои ҷиддие, ки дар заминаи рушди иҷтимоӣ барои шаҳри Истаравшан мавҷуд аст, аз ҷумлаи муқаддамтарин аввалиятҳо ба ҳисоб меравад. Зеро 49,5% аҳолии шаҳри Истаравшан аз норасогии оби нӯшокӣ ва оби полезӣ азият мекашанд.

Ҷадвали №26. Дастрасии аҳолии шаҳру деҳоти Истаравшан ба оби тозаи нӯшокӣ

Номи маҳаллаҳо	Шумораи муштариён (аҳолӣ), ҳамагӣ	Шумораи аҳолӣ, ки ба оби тозаи ошомиданӣ дастрасӣ дорад	Сарчашмаи обгирӣ	Шумораи аҳолие, ки ба оби тозаи ошомиданӣ дастрасӣ надорад	%-и таъминот бо оби тозаи ошомиданӣ
Маркази шаҳр	63400	36835	КДФОК	26565	58,1
Ҷамоати деҳоти Гули Сурх	37378	3738	КВДИОН	33640	10
Ҷамоати деҳоти Коммунизм	29042	17425		11617	60
Ҷамоати деҳоти Нофароҷ	9361	7489		1872	80
Ҷамоати деҳоти Фрунзе	15091	3018		12073	20
Ҷамоати деҳоти Ленинобод	15093	10565	Чоҳҳои амудӣ	4528	70
Ҷамоати деҳоти Қалъаи Баланд	8181	4091		4091	50
Ҷамоати деҳоти Ниҷонӣ	9561	1912		7649	20
Ҷамоати деҳоти Правда	14238	6407		7831	45
Ҷамоати деҳоти Пошкент	17804	12463		5341	70
Ҷамоати деҳоти Ҷавкандак	9507	6655		2852	70
Ҳамагӣ:	228656	117758		110898	51,5

Таҳлили ҳолати таъмин намудани аҳолии Шаҳри Истаравшан бо оби тозаи нӯшокӣ нишон медиҳад, ки айни замон аз 228,65 ҳазор аҳолии ҳамчун муштарии обистифодабаранда ба қайд гирифташуда, тақрибан 117,8 ҳазор нафар (ё 51,5%) мунтазам бо оби тозаи ошомиданӣ таъмин мебошанду халос. Тибқи маълумоти мавҷуда, аҳолии маркази шаҳр ва 4 ҷамоати деҳоти Истаравшанро «Корхонаи Фаръии давлатии обу корезии шаҳри Истаравшан» (КДФОК) ва «Корхонаи воҳиди давлатии интиқоли оби нӯшокии шаҳри Истаравшан» (КВДИОН) бо оби ошомиданӣ таъмин намуда, дар дигар ҷамоатҳо обрасониро сокинони маҳаллӣ аз ҳисоби маблағҳои худӣ, бо тарзи кофтани чоҳҳои амудӣ ба роҳ монда истодаанд. Дар чунин ҳолатҳо ҳамаи хароҷоти пайдошаванда (кофтани чоҳҳо, хариди таҷҳизот ва хизматрасониву таъмири он) аз ҳисоби маблағҳои худи аҳолӣ сурат мегирад.

КДФОК асосан ба воситаи чоҳҳои амудӣ обро ба сокинони маркази шаҳр тавассути хати оби магистралӣ, ки дарозиаш 40 км мебошад, интиқол медиҳад. Дар шаҳри Истаравшан дар маҷмӯъ 21 адад пойгоҳҳои обкашӣ фаъолият менамоянд. Дарозии қубурҳои дохили маҳҳаллаҳои шаҳр 110 км буда, онҳо дар тавозуни корхонаҳои дар боло зикргардида қарор доранд. Хатҳои обгузари шаҳри Истаравшан дар солҳои 70-уми асри гузашта бунёд гардида, аз сабаби солҳои тӯлонӣ истифода гардидан, айни ҳол фарсудаю корношоям гардидаанд. Мутаасссифона, инфрасохтори таъминоти чоҳҳои обкашӣ бо қувваи барқ (аз ҷумла, ҳолати симчубҳо, трансформаторҳо ва ноқилҳои барқӣ) низ, дар ҳамин ҳолат қарор дорад. Тибқи маълумоти мавҷуда, танҳо барои бо оби тозаи нӯшокӣ таъмин намудани сокинони қисми марказии шаҳр, зарурияти кофтани 8 чоҳи амудӣ ҷой дошта, барои иҷрои корҳои мазкур 850 ҳазор сомонӣ маблағ зарур мебошад. Инчунин, барои аҳолии ҷамоатҳои деҳот зарурияти кофтани 41 чоҳи амудӣ ҷой дошта, масъалаҳои тартиб додани нархномаи хароҷот, дарёфти маблағҳои зарурӣ, мавҷуд будани худи оби serizaminӣ дар ин мавзеъҳо, бояд алоҳида мавриди таҳқиқи амиқ қарор дода шаванд.

Ҷадвали №27. Таъминоти аҳолии шаҳри Истаравшан бо оби нӯшокӣ

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Солҳо			Соли 2010 нисбати соли 2008 бо %
			2008	2009	2010	
1	Шумораи умумии муштариён аз ҳисоби аҳолӣ	оила	8123	8156	8220	101,2
	Ташкилотҳои буҷетӣ	адад	29	29	38	131,0
	Ташкилотҳои ғайрибуҷетӣ	адад	85	88	93	109,4
2	Пардохти хаққи истифодаи об, ҳамагӣ, аз ҷумла:	сомонӣ	1140175	1139719	1162979	102,0
	аҳолӣ	сомонӣ	653987	654725	667067	102,0
	ташкилотҳои буҷетӣ	сомонӣ	251471	253370	256500	102,0
	ташкилотҳои ғайрибуҷетӣ	сомонӣ	234718	234624	239412	102,0
3	Қарзи муштариён дар назди корхона,	сомонӣ	298107	296588	304069	102,0
	аз ҷумла: - аҳолӣ	сомонӣ	180651	180500	177941	98,5
	- ташкилотҳои буҷетӣ ва ғайрибуҷетӣ	сомонӣ	116140	119088	126128	108,6
4	Нархи об (1 м3) барои:		0,18	024	0,36	2м
	аҳолӣ	сомонӣ	8,13	9,96	13,08	160,9
	а) хонаҳои баландошёна	сомонӣ	38,55	42,39	58,39	151,5
	б) хонаҳои як ошёна (маҳаллӣ)	сомонӣ	20,05	25,03	35,39	176,5
	ташкилотҳои буҷетӣ	сомонӣ	0,21	0,36	0,40	190,5
	ташкилотҳои ғайрибуҷетӣ	сомонӣ	0,25	0,38	0,47	188,0
5	Истеҳсоли шабонарӯзии об	ҳазор м3	6220	6580	7353	118,2

Инчунин, барои бартараф намудани мушкилии таъминоти пурраи аҳолии шаҳри Истаравшан бо оби тозаи нӯшокӣ, бояд масъалаи васл намудани пойгоҳҳои обкашии бардориши дуюм аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан, КВД «Хоҷагии манзилию комммуналӣ» ва дигар вазорату идораҳои дахлдор, мавриди баррасӣ ва ҳаллу фасл қарор дода шавад.

Дар иртибот ба чунин вазъият, масъалаи истифодаи сарфакоронаи об, барҳам додани талафоти об ва гузаштан ба низоми истифодаи об тариқи обченкунакҳо, ба мадди аввал мебарояд.

Масъалаи дигар, ин сари вақт аз ҷониби баъзе аз гурӯҳи муштариён пардохт накардани ҳаққи хадамоти об мебошад. Ҷамъоварии маблағи хизматрасонии оби аз ҷониби аҳолӣ истифодагардида 102%-ро ташкил диҳад ҳам, дар шаҳр тамоили зиёдшавии ҳаҷми маблағҳои қарзи ташкилотҳои буҷетиву ғайрибуҷетӣ мушоҳида мегардад. Мутахассисон ҳалли масъаларо бо ҳарчӣ зудтар таъсис додани ассотсиатсияи истифодабарандагони об (АИО) маънидод намуда, ташкили АИО-ро ба мақсад мувофиқ меҳисобанд.

Яке аз роҳҳои ҳалли муаммои таъминоти обро мутахассисон бо зудтар бунёд намудани хати оби худҷорӣ аз деҳаи Бурагени ноҳияи Шаҳристон ба шаҳри Истаравшан, алоқаманд менамоянд. Бо назардошти торафт қиммат шудани маблағи истифодаи қувваи барқ ва таҷҳизоту дастгоҳҳои обкашӣ, минбаъд таъминот бо об тавассути ҷоҳҳои амудӣ мушкилтар мегардад, аз ин лиҳоз, аз ҷиҳати иқтисодию иҷтимоӣ татбиқи амалии лоиҳаи сохтмони хатти оби худҷории номбурда, торафт ҷолибтар мегардад.

Дар баробари дигар мушкилиҳо, безарар гардонидани оби ошомиданӣ дар асоси технологияи муосир, барои шаҳри Истаравшан яке аз муаммоҳои рӯзмарра мебошад. Ташхис ва безараргардонии оби нӯшокӣ тавассути Маркази назорати давлатии санитарию эпидемиологӣ (МНДСЭ), бо сабаби касод будани буҷа ва ҷудо нагардидани маблағ, қисмҳои эҳтиётӣ ва реактивҳо, хусусан дар ҷамоатҳои деҳот, кам гузаронида мешавад.

Ташноб ва санитария. Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан дар соҳаи хоҷагии коммуналӣ Корхонаи давлатии фаръии обу канализацияи шаҳри Истаравшан фаъолият дорад, ки тамоми хадамоти коммуналӣ, аз ҷумла, тоза кардани об, инчунин қабул ва интиқоли ташнобро ба сомон мерасонад.

Шабакаи обу ташноби (канализатсия) шаҳри Истаравшан (дарозии хати калонҳаҷми ташноби шаҳр 32 км ва дарозии хати миёнаҳаҷми он 65 км ташкил медиҳад) солҳои 1965-1970 сохта шудааст ва аз сабабаи солҳои тӯлонӣ истифода бурдан, айни ҳол қариб пурра (82%) корношоям шудааст. Барои барқарор намудани шабакаи обу ташноб, аз ҷумла бунёди иншооти қабули ташноб ва обтозакунӣ, таъмири хатҳои ташнобқабулкунии калонҳаҷм ва чоҳҳои назоратӣ, маблағи зиёд (тибқи ҳисоби пешакӣ тақрибан 25 млн сомонӣ) лозим мебошад. Ҳамчунин, бинобар васеъшавии ҳудуди марказი шаҳри Истаравшан, иншооти қабули ташноб дар байни маҳаллаҳои аҳолинишин мондааст ва тибқи меъёрҳои амалкунанда, он бояд ҳарчи зудтар кӯчонида шавад.

Ҳамзамон, аз ҷониби мутахассисон масъалаи бунёди хатти мустақили обу ташноби шаҳраки навбунёди «Баҳористон» барои 6000 хонавода, алоҳида мавриди омӯзиш қарор дорад.

Партовҳо. Дар шаҳри Истаравшан ба ҷамъоварӣ ва интиқолу безараргардонии партовҳои сахти маишӣ Корхонаи фаръии давлатии «Хоҷагии манзилию коммуналӣ»-и шаҳри Истаравшан машғул мебошад. Корхонаи мазкур соли 1919 ташкил шуда, ба Корхонаи воҳиди давлатии «Хоҷагии манзилию коммуналӣ»-и Ҷумҳурии Тоҷикистон, мансуб мебошад.

Дар муассисаи номбурда 106 нафар коргарон фаъолият менамоянд ва асосан ба иҷрои корҳои ободонӣ, кабудизоркунӣ, тозагии санитарӣ, нигоҳдории фонди манзил ва чароғон намудани кӯчаҳои шаҳр машғул мебошанд. Дар мувозинаи муассисаи зикршуда 84 биноҳои бисёрошёна (воқеъ дар маркази шаҳр) қарор доранд, ки масоҳати умумии онҳо 117,6 ҳазор м2 мебошад. Муассиса ба 5150 нафар истиқоматкунандагони биноҳои мазкур хизматҳои коммуналӣ мерасонад.

Ҷадвали №28. Хизматрасониҳои коммуналӣ ва фарогирии муштариён

Номгӯи хизматрасониҳо	Фарогирии муштариён (аҳолӣ), ба ҳисоби %
Баровардани партовҳои сахти маишӣ	80%
Баровардани партовҳои моеъ	5%
Нигоҳдорӣ ва истифодаи фонди манзил дар биноҳои бисёрошёна	75%
Ободонӣ ва кабудизоркунӣ аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ	92%

Муассиса ба ҳисоби миёна ба 16435 муштариён дар бобати ҷамъ ва баровардани партовҳои сахти маишӣ хизмат мерасонад, ки аз он 5150 нафарашон дар хонаҳои бисёрошёна истиқомат менамоянд.

Ҳаҷми миёнаи солонаи партовҳои сахти маишии (ПСМ) амалан баровардашаванда, ба ҳар як нафар аҳолии шаҳри Истаравшан 2,5 $м^3$–ро ташкил медиҳад, аммо меъёри муайяншудаи ғундоштани ПСМ дар шаҳр ба як нафар истиқоматкунанда 0,85 $м^3$ ва барои як оила дар бахши хусусӣ 8,5$м^3$ –ро ташкил медиҳад. Ин нишондиҳандаҳо аз он шаҳодат медиҳанд, ки сол то сол ҳаҷми партовҳои сахти маишӣ дар шаҳр зиёд шуда истодааст, аз он ҷумла, агар дар соли 2008 муассиса ҳамагӣ 14 ҳазор $м^3$ ПСМ бароварда бошад, пас дар соли 2010-ум 16,1 ҳазор $м^3$ ПСМ баровардааст, ки мутаносибан 15 фоиз зиёд мебошад.

Дар муассисаи мазкур барои ҷамъоварии партовҳои сахти маишӣ 3 адад автомашинаи тамғаи ГАЗ-53, 1 адад автокрани ЗИЛ, 1 адад автомошинаи обпошии ЗИЛ, 1 адад автомашинаи КАМАЗ, 1 адад трактор бо притсепаш ва 1 адад трактори тамғаи «Белорус-Малютка» кор мекунанд. Шумораи автомашинаҳои мавҷуда барои хизматрасонии пурраи аҳолии шаҳр нокифоя мебошад.

Партовгоҳи шаҳр дар масофаи 12,5 км ҷойгир буда, дар ҳолати ғайрисанитарӣ қарор дорад. Аз сабаби нокифоягии техникаи махсусгардонидашуда, партовгоҳ сари вақт тозаву безарар ва хокпӯш карда намешавад. Дар натиҷа, масоҳати он торафт васеъ шуда, партовҳо ба заминҳои кишоварзӣ паҳн гардида, сабабгори паҳншавии касалиҳои гуногун шуда метавонанд (тибқи мушоҳидаҳо масоҳати партовгоҳ то 2-3 маротиба аз масоҳати муқарраршуда зиёд аст). Барои иҷрои корҳои тозаву безараргардонӣ ва

хокпӯш намудани партовҳо маблағи зиёд зарур аст, аммо ҳалли ин масъала аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ бо назардошти имкониятҳои маҳдуди молиявӣ, ғайриимкон мебошад. Дар ин самт, бобати ҷалби маблағҳои ташкилотҳои байналхалқӣ корҳо бояд ҷоннок карда шаванд.

Инчунин, дастрас намудани миқдори зарурии техникаи нави махсусгардонидашуда, аз ҷумла қуттиҳои махсуси партовҷамкунӣ, автомашинаҳои партовбарорӣ, экскаваторҳои ҳозиразамон, автомашинаҳои обкашонӣ, мошини ассенизатор ва барои аз ҳудуди ҷамоатҳои деҳот баровардаи партовҳо 11 адад тракторҳои партовбарорӣ зарур аст.

Дар баробари ин, пурзӯр намудани корҳои тарғиботӣ ҷиҳати роҳҳои муосири ҷамъоварии партов ва истифодаи партовгоҳҳо ба мақсад мувофиқ буда, ташкили корхонаҳои коркарди партов, деворбандӣ намудани партовгоҳ ва ташкили партовгоҳҳо дар ҷамоатҳои деҳот, ба нақшаи амал ворид шудаанд.

2.2.2. Таъминот бо барқ ва газ

Барқтаъминкунии аҳолии шаҳру деҳоти Истаравшан аз ҷониби ҶСК «Шабакаҳои барқӣ»-и шаҳри Истаравшан ба роҳ монда шудааст. Интиқоли барқ дар мавсими тобистон бе мамоният буда, дар мавсими зимистон барқ аз рӯи меъёри муайян дода мешавад.

Ҷадвали №29. Ҳаҷми фурӯши барқ дар шаҳри Истаравшан дар давоми солҳои 2008 – 2010

№	Нишондиҳандаҳо	Воҳиди ченак	Солҳо			Соли 20010 нисбат ба соли 2008 бо %
			2008	2009	2010	
1	Фурӯши умумии барқ	ҳазор сомонӣ	6710,2	12316,4	14946,4	222,7
2	Ҳаҷми умумии барқи фурӯхташуда	ҳазор кВт/с	136,2	172,6	173,4	127,3
3	Аз ҷумла, -ба аҳолӣ	ҳазор сомонӣ	3705,2	7697,5	10436,4	281,7
-	ҳаҷми умумӣ	ҳазор кВт/с	86,3	116,0	115,9	134,3
4	-ба ташкилотҳои буҷетӣ	ҳазор сомонӣ	263,8	381,9	455,8	172,8
5	-ба ташкилотҳои ғайрибуҷетӣ	ҳазор сомонӣ	2741,2	4237	4054,2	147,9
	ҳаҷми умумӣ	ҳазор кВт/с	50,6	56,6	57,5	113,6
6	Нархи 1 кВт/с (ба ҳисоби миёна):					
	- ба аҳолӣ	дирам	2,67	6,36	7,63	285,8
	-ташкилотҳои буҷетӣ;	дирам	2,90	5,44	8,5	293,1
	-ташкилотҳои ғайрибуҷетӣ	дирам	9,3	13,68	21,30	229,0
7	Қарзи умумии муштариён дар назди корхона, аз ҷумла:	ҳазор сомонӣ	1816,9	8215,6	9399,9	517,4
	- аҳолӣ	ҳазор сомонӣ	1185,7	4415,6	8351,1	704,3
8	- талафоти умумӣ	ҳазор кВт/с	26306,8	24757,1	37360,0	142,0
	-талафоти умумӣ	%	16%	12,3	17,3	10812,5

Дар тавозуни корхонаи «Шабакаҳои барқии Истаравшан» 6 адад истгоҳҳои фаръии 110/35/6-10кВ бо 8 адад трансформаторҳои 110 кВ ва 1 адад трансформатори 35 кВт қарор дорад, ки тавоноии умумиашон 139,4 МВатт мебошад. Корхонаи мазкур, тақрибан ба 40 ҳазор муштариён, аз ҷумла, корхонаҳои истеҳсолӣ, тиҷоратӣ, хоҷагиҳои кишоварзӣ, муассисаҳои буҷетӣ ва дигар истифодабарандагону муштариёни маишӣ, тавассути 889 зеристгоҳи трансформатории тавоноии умумиашон 177,8 кВт хизмат мерасонад. Мавриди зикр аст, ки дар ҳолати фаъолияти пурраи корхонаҳои истеҳсолӣ, тавоноии мавҷуда нокифоя буда, ба зиёдбории истгоҳҳои фаръӣ сабаб мегардад.

Афзоиши нуфуси аҳолӣ, бунёди маҳаллаи нави аҳолинишини «Баҳористон» ва дигар маҳаллаҳои нав дар деҳот, инчунин нокифоягии иқтидорҳои мавҷуда, зарурияти таҳияю татбиқ ва зиёд намудани иқтидору тавоноии шабакаҳои барқии шаҳри Истаравшанро тақозо менамояд.

Масъалаи дигари асосӣ барои шаҳру деҳоти Истаравшан, ин таҷдиди инфрасохтори соҳаи барқтаъминкунӣ мебошад. Айни замон, дар ҳамкорӣ бо Бонки Осиёгии

Рушд гуфтушунид бобати оғози марҳилаи сеюми лоиҳаи таъмиру таҷдиди симчубу хатҳои интиқоли барқ идома дошта, дар назар аст, ки дар ин марҳила барои иҷрои корҳои сохтмонии хатти барқ ба масофаи 9 км дар ҳаҷми 4 млн сомонӣ маблағ ҷудо карда мешавад.

Газтаъминкунӣ. Дар шаҳри Истаравшан дар самти таъминоти муштариён бо гази табии ҶСК «Истаравшангаз» фаъолият менамояд. Дар тавозуни муассисаи мазкур 28882,5 метри тӯлонӣ хати интиқоли фишораш миёна ва 147528,5 метри тӯлонӣ хати интиқоли фишораш паст қарор дорад.

Аҳолии маркази шаҳри Истаравшан, як қисми аҳолии ҷамоатҳои деҳоти Коммунизм, Фрунзе, Гули Сурх, Пошкент, Правда, муассисаҳои соҳаҳои иҷтимоӣ, хизматрасонӣ ва нуқтаҳои газпуркунии автомобилӣ, бо гази табиӣ таъмин буда, шумораи умумии муштариён 13,2 ҳазорро дар бар мегирад. Дар соли 2010 дар ҳаҷми 2,5 млн метри мукааб гази табиӣ интиқол дода шуд, аммо ин нисбат ба нишондиҳандаҳои соли 2008 оид ба интиқоли газ 4 маротиба кам мебошад.

Дарозии умумии хатҳои интиқоли газ дар шаҳри Истаравшан 176,4 км, аз он ҷумла дарозии қубурҳои фишори миёна 28,9 км ва дарозии қубурҳои фишори паст 147,5 км-ро ташкил медиҳад.

Тибқи маълумоти мавҷуда, қариб сеяки аҳолии Истаравшан аз гази табиӣ истифода мебаранд. Дар ин самт, бунёди бештари нуқтаҳои фурӯши гази моеъ дар маркази шаҳрак ва хусусан дар деҳот ба мақсад мувофиқ мебошад.

Ҷадвали №30. Таъминоти аҳолии шаҳри Истаравшан бо гази табиӣ

Номи	%-и таъминот бо гази табиӣ	Дарозии хатҳои интиқоли газ	Мушкилиҳои асосии таъминоти газ
Ҳамагӣ, тибқи ҶСК «Истаравшангаз»	31,6	хати фишораш миёна-28882,5 метри тӯлонӣ.	Набудани гази истеҳсоли худӣ. Мунтазам баланд шудани нархи гази табиӣ.
		хати фишораш паст-147528,5 метри тӯлонӣ.	

Мутахассисон мушкилоти соҳаро асосан бо набудани гази истеҳсоли худӣ ва мунтазам баланд шудани нархи гази табиӣ маънидод менамоянд.

Қисми зиёди аҳолии шаҳру деҳоти Истаравшан барои гарм кардани хонаҳо аз сӯзишвории сахт (ангишт, хокаи ангишт, ҳезум ва дигар буттаҳои саҳроӣ) истифода мебаранд. Аз ҷониби аҳолӣ ҳезум асосан аз ҳисоби буридани дарахтони бисёрсолаи талу теппаҳо ва дигар буттаҳои саҳроӣ захира карда мешавад, ки ин ба муҳити зист таъсири манфӣ расонида, дар бисёр мавридҳо боиси рух додани офатҳои табиӣ мегардад.

2.2.3. Нақлиёт, роҳҳо ва алоқа

Нақлиёт ва роҳҳо. Дар соҳаи нақлиёти истифодаи умум, яъне мусофиркашонӣ ва боркашонии шаҳри Истаравшан, хизматрасониҳо тавассути корхонаҳои хурди нақлиётӣ ва соҳибкорони инфиродӣ амалӣ мегарданд.

Дар шаҳр зиёда аз 314 нафар соҳибкорони инфиродӣ ва 3 адад корхонаҳои хурди нақлиётӣ фаъолияти пурсамар доранд.

Мувофиқи маълумотҳои оморӣ, дар шаҳри Истаравшан то 1 январи соли 2011-ум, 11475 адад нақлиёт ба қайд гирифта шудааст. Аз шумораи мазкур 9185 адад (ё 80 фоиз) автомабили сабукрав, 1174 адад (ё 10 фоиз) автомабили боркаш, 501 адад автобусу мироавтобусҳо ва 615 адад дигар намуди нақлиёт мебошанд.

Дар соли 2010 бо назардошти ҳамлу нақли байналмиллалӣ, ҳаҷми боркашонӣ 123,1 ҳазор тонна, гардиши борҳо 6781,5 млн. тонна/км, мусофиркашонӣ 1787,1 млн. мусофир ва гардиши мусофирон 141887,2 млн. мусофир/км-ро ташкил додааст.

Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан 282,9 километр роҳҳои автомобилгард мавмебошад, ки аз он 39 км роҳҳои автомобилгарди истифодаи умумии аҳамияти байналмиллалӣ дошта, 85,3 км роҳҳои автомобилгарди истифодаи умумии аҳамияти ҷумҳуриявӣ дошта ва 188,5 км роҳҳои автомабилгарди истифодаи умумии аҳамияти маҳаллӣ дошта мебошанд.

Ғайр аз ин, дар ҳудуди шаҳр 167 км кӯчаҳои дохили маҳаллаҳои маркази шаҳри Истаравшан, 301 км роҳҳои автомобилгарди байни деҳаҳо, 178 км роҳҳои автомобилгарди дохили деҳаҳо ва 201 км роҳҳои автомобилгарди дохили хоҷагӣ мавҷуданд.

Аз рӯи намуди фарш 144,7 км роҳҳо мумфарш, 86,8 км роҳҳо фаршашон аз омехтаи шағалу мум, 140,2 км роҳҳо шағалпӯш ва 379 км роҳҳо фаршашон хокӣ мебошад.

Дар назар аст, ки барои фароҳам овардани шароити мусоиди зист, дар шаҳраки навбунёди «Баҳористон» 40 км ва дар маҳаллаҳои нави ҷамоатҳои деҳот 270 км роҳҳои автомабилгарди нав сохта мешаванд.

Аз сабаби нокифоя будани маблағҳои барои нигоҳдории роҳҳои мавҷуда ҷудошуда, дар тӯли 20 соли охир ҳолати роҳҳо хеле ногувор гаштааст. Дар асоси таҳлили вазъи кунунии роҳҳои истифодаи умумии шаҳру деҳоти Истаравшан, як қатор мушкилиҳои асосии соҳа муайян гардиданд. Аз ҷумла, нокифоягии иқтидори мошингузаронии пули маркази шаҳр ва дигар пулҳои мавҷуда, дар ду тарафи роҳ мавҷуд набудани новаҳои обгузар ва кӯҳна шудани қубурҳои канализатсионӣ.

<u>Заминаи техникӣ.</u> Дар шаҳри Истаравшан «Муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди шаҳри Истаравшан» ба фаъолияти роҳдорӣ машғул мебошад. Муассисаи мазкур танҳо барои хизматрасонии 232 км роҳҳо имконият дорад. Дар муассисаи мазкур 65 корманди роҳ барои таъмир ва нигоҳдори 232 км роҳҳои истифодаи умум фаъолият мебаранд, аз ҳамин сабаб муассисаи номбурда имконияти хизматрасонии 771 км роҳҳои мавҷударо надорад.

Барои мустаҳкам намудани базаи техникии муассисаи мазкур, он бояд бо техникаҳои махсуси роҳсозӣ, ба монанди экскаватор, каток, автокран, автомашинаи боркашонии КАМАЗ, булдозер, автомашинаи махсуси одамкашонии тамғаи ГАЗ-53, мошини мумфаршкунанда ва корхонаи хурди асфалтбарорӣ таъмин карда шавад.

Бинобар набудани шабакаи роҳи оҳан, корхонаю муассисаҳо ва соҳибкорони шаҳри Истаравшан барои интиқоли молу маҳсулот аз истгоҳҳои роҳи оҳани ноҳияҳои Спитамен ва Ҷаббор Расулов истифода мебаранд, ки ин дар навбати худ хароҷоти иловагиро талаб менамояд. Аз ин лиҳоз, дар сурати пайдо шудани имконияти молиявӣ бо ҷалби сармояи дохилӣ ва хориҷӣ бунёд намудани хати роҳи оҳани Спитамен-Истаравшан ба мақсад мувофиқ мебошад.

Ҷадвали №31. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаҳои инфрасохтор (хоҷагии роҳ) дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2013-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо			с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Дарозии умумии роҳҳои автомобилгард – ҳамагӣ (км)	399	399	399	399	399	100
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	329,6	329,6	329,6	329,6	329,6	100
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	196,3	196,3	196,3	196,3	196,3	100
Аз дарозии умумии роҳҳо:						
Роҳҳои истифодаи умум – ҳамагӣ (км)	232	232	232	232	232	100
аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	191,8	191,8	191,8	191,8	191,8	100
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	105	105	150	105	150	100
Роҳҳои истифодаи ғайриумум – ҳамагӣ (км)	167	167	167	167	167	100

аз он ҷумла: бо болопӯши сахт	91,3	91,3	91,3	91,3	91,3	100
аз онҳо: бо болопӯши мукаммал	---	---	---	---	---	---
Роҳҳо аз рӯи аҳамияташон: (км)	323					
Ҷумҳуриявӣ	43,5	43,5	43,5	43,5	43,5	100
Маҳаллӣ	188,5	188,5	188,5	188,5	188,5	100
Дарозии роҳҳои оҳан, ҳамагӣ	---	---	---	---	---	---

Алоқа. Бахши шаҳрии ҶС «Тоҷиктелеком», ки дар шаҳри Истаравшан фаъолият менамояд, дорои 3935 нуқтаи телефонии шаҳрӣ, 241 нуқтаи телефонии ШТД (СТС) ва 83 нуқтаи радио мебошад. Солҳои охир дар баробари рушди хадамоти телефонии мобилӣ, даромаднокии муассиса коҳиш ёфта истодааст.

Сокинони шаҳри Истаравшан аз хизматрасонии шабакаҳои алоқаи мобилии «ТСЕЛЛ», «Мегафон», «Вавилон», «Билайн» ва «ТК-Мобайл» истифода мебаранд.

Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан тамоми барномаҳои телевизионии ҷумҳуриявӣ (ТВТ, ТВ Сафина, Ҷаҳоннамо ва Баҳористон) пахш мегарданд. Инчунин, мардуми шаҳру деҳоти Истаравшан аз барномаҳои телевизиони вилояти Суғд, телевизони шаҳрии «Афшин» ва «Курушкада» ва 2 шабакаи радиои маҳаллӣ баҳраманд мебошанд. Дар шаҳр рӯзномаи «Ҳақиқати Истаравшан» амал мекунад ва он бо теъдоди 5000 ҳазор нусха нашр мегардад.

Ҷадвали №32. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи алоқа дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2013-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо		Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2013 бо % нисбати с.2012 .	с.2014	с.2015	
Дарозии каналҳои телефонии байнишаҳрӣ (ҳаз. канал/км)	12	14,4	16,8	116,7	21,6	24	200
Шумораи истгоҳҳои телефонӣ (адад)	3	3	4	133,3	5	6	200
Ғунҷоиши истгоҳҳои телефонӣ (ҳаз. рақам)	7,032	7,032	7,512	107,1	7,992	8,472	121
Шумораи дастгоҳҳои телефонҳои асоси (ҳаз. адад)	56	80	100	125,0	120	160	286
Шумораи истифодабарандагони алоқаи мобилӣ (ҳаз. мушт.)	4,2	4,5	5	111,1	6	7	166,7
Шумораи истифодабарандагони шабакаи «Интернет» (ҳаз. муштари)	4,0	6,0	8,0	133,3	12,0	20,0	500
Даромад аз фаъолияти асосии соҳаи алоқа (ҳазор сомони)	290,4	310,4	331,8	331,8	354,7	379,2	130,6
Ҳаҷми хизматрасонии алоқа ба аҳолӣ (ҳазор сомони)	176,3	188,5	201,5	106,9	215,4	230,3	130,6

Мушкилиҳои соҳаҳои инфрасохтор. Дастрасӣ надоштан ба оби тозаи нӯшокӣ ва оби полезӣ, пурра пардохт нашудани ҳаққи хадамоти об аз ҷониби истифодабарандагон, корношоям гардидани шабакаҳои обу ташноб, мавҷуд набудани техника барои кашонидани ПСМ ва тоза нигоҳ доштани партовгоҳҳо, фарсудагӣ ва таъмирталабии инфрасохтори барқрасонӣ, набудани хати интиқоли барқ ва трансформоторҳои пуриқтидор дар маҳалҳои нави аҳолинишин, нокифоягии нуқтаҳои фурӯши гази моеъ, хусуан дар деҳоти дурдаст, хизматрасонии пасти соҳаи алоқа ва дар ҳолати бад қарор доштани роҳҳои маҳаллӣ.

2.2.4. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои инфрасохтори шаҳри Истаравшан

Ҷадвали №33

Ҳадаф	Вазифа	Чорабиниҳо/Лоиҳаҳо	Арзиши умум (млн. сомонӣ)	С О Л Ҳ О					Масъул	Сарчашмаи маблаггузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2011	2012	2013	2014	2015			
Оби нӯшокӣ ва хизматрасонии манзилию рифоҳӣ											
Таъмини дастраси доимии аҳолӣ бо хизматрасонии сифатноки коммуналӣ	1. Баланд бардоштани дастрасии аҳолии шаҳр ба оби нӯшокии хушсифат ва хизматрасонии корезӣ	1.1. Кофтани 8 чоҳи амудии нав барои бо об таъмин намудани сокинони маҳаллаҳои маркази шаҳр	0,85		0,35	0,5			МИМХД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ	Ҳиссаи аҳолии бо оби ошомиданӣ дастрасӣ дошта то соли 2016 то 75% зиёд гардидааст. Ҳиссаи аҳолии аз хизматрасонии обу ташноб истифодабаранда то соли 2016 то 50% зиёд гардидааст. Ҳаҷми баровардани ПСМ (тонна) то соли 2016 то 55% афзоиш ёфтааст.
		1.2. Кофтани 41 адад чоҳи амудии нав барои бо об таъмин намудани сокинони ҷамоатҳои шаҳр	3,1		1,0	1,1	1,0		МИМХД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		1.3. Таъсис додани ассотсиатсияи истифодабарандагони об (АИО)	0,01						МИМХД шаҳри Истаравшан	Маблагҳои хоҷагиҳои кишоварзӣ ва аҳолӣ	
		1.4. Таҷдиду барқарорсозии шабакаи обу ташноби шаҳри Истаравшан	24,85		6,0	7,0	7,0	4,85	МИМХД шаҳри Истаравшан	Сармояи хориҷӣ (БАТР)	
		1.5. Бунёди хатти мустақили обу ташноби шаҳраки навбунёди «Баҳористон» барои 6000 хонавода	1,0					1,0	МИМХД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
	2. Беҳтар намудани хизматрасонии манзилию рифоӣ	2.1. Безарар ва хокпӯш намудани партовгоҳи шаҳрӣ (12.5 км)	1,0				0,5	0,5	МИМХД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		2.2. Харидорӣ намудани техникаи ҳозирзамон барои тоза ва кашонидани ПСМ	3,8		0,9	0,9	1,0	1,0	МИМХД шаҳри Истаравшан	Сармояи хориҷӣ	
		Ҳамагӣ дар соҳаи дар соҳаи таъминоти оби нӯшокӣ ва ХМК	34,61		8,25	9,5	9,5	7,35			

Нақлиёт											
Беҳтар намудани инфрасохтори нақлиёт	3. Беҳтар намудани ҳолати роҳҳо	3.1. Таъмири роҳи автомобилгарди Истаравшан-Уяс-Зафаробод (15,5км)	0,7		0,2	0,2	0,3		Вазорати нақлиёти ҶТ	Буҷети ҷумҳуриявӣ	То соли 2016 то таъмир ва барқарорсозии 70 км роҳҳои автомобилгарди маҳаллӣ. Афзоиши ҳаҷми мусофиркашонӣ то соли 2016 то 60% ва ҳаҷми боркашонӣ то 75%.
		3.2. Таъмири роҳи автомобилгарди Истаравшан-Вогат-Ругунд (4,2км)	0,6		0,3	0,3			Вазорати нақлиёти ҶТ	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
		3.3. Таъмири роҳи автомобилгарди Истаравшан-Ниҷонӣ-Ругунд (1км)	0,2		0,1	0,1			Вазорати нақлиёти ҶТ	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
	3.А. Таҷдид ва барқарорсозии фурудгоҳи шаҳри Истаравшан	5. Эҳёи фаъолияти фурудгоҳи Истаравшан	3,8		1,9	1,9			КВД “Тоҷикаэронавигатсия”	Буҷети ҷумҳуриявӣ	
		Ҳамагӣ дар соҳаи нақлиёт	5,3		2,5	2,5	0,3	10,6			
Барқтаъминкунӣ											
Таъминоти самаранок ва хусусияти нерӯи барқ	4. Беҳтар намудани хадамоти барқтаъминкунӣ	4.1. Сохтмони хати интиқолии барқи 10 кВ ба масофаи 18 км то шаҳраки Баҳористон бо 10 адад трасфарматори иқтидораш 400 кВА	1,5	-	0,5	0,5	0,5	-	ШСХК “Барқи тоҷик”	Буҷети ҷумҳуриявӣ	То соли 2016 сохта ба истифода дода шудани 50 км хатти нави интиқоли барқ ва беҳтар намудани ҳолати барқтаъминкунии 95% аҳолӣ.
		4.2. Сохтмони хати интиқоли барқ 0,4-6 кВ дар шаҳраки Баҳористон	2,0	-	0,5	0,5	0,5	0,5	ШСХК “Барқи тоҷик” МИМХД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ	
		4.3. Сохтмони хати интиқоли барқ 0,4-6 кВ дар маҳалаҳои навиташкилӣ шаҳр	2,0	-	0,5	0,5	0,5	0,5	ШСХК “Барқи тоҷик” МИМХД шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		4.4. Сабукбор намудани 6 истгоҳи барқии мавҷуда	0,2		0,2				ШСХК “Барқи тоҷик” МИМХД шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ.	
		4.5. Таъмиру таҷдиди симчубу хатҳои интиқоли барқи мавҷуда ба масофаи 40 км	24		6	6	6	6	ШСХК “Барқи тоҷик” МИМХД шаҳри Истаравшан	Буҷети ҷумҳуриявӣ	

		4.6. Таъмиру таҷдиди симчубу хатҳои интиқоли барқ дар масофаи 9 км	*4,0*		*4,0*				*МИМҲД шаҳри Истаравшан*	*Сармояи хориҷӣ (Бонки Осиёгии Рушд)*	
		Ҳамагӣ дар соҳаи барқтаъминкунӣ.	*33,7*		*11,7*	*7,5*	*7,5*	*7*			
	ҲАМАГӢ:		*73,61*		*22,46*	*19,5*	*17,3*	*14,35*			
	Аз ҷумла, буҷети ҷумҳуриявӣ		*30,8*		*9*	*9*	*6,8*	*6*			
	Буҷети маҳаллӣ		*3,05*		*1,05*	*1*	*0,5*	*0,5*			
	Сармояи хориҷӣ		*32,65*		*10,9*	*7,9*	*8*	*5,85*			
	Сарчашмаҳои дохилӣ		*0,01*		*0,01*						
	Норасоии маблаг		*7,1*		*1,5*	*1,6*	*2*	*2*			

2.3. ИҶТИМОИЁТ
2.3.1 ТАНДУРУСТӢ

Солимии модар ва кӯдак. Баланд бардоштани сатҳи саломатии аҳолӣ, самти муҳими соҳаи иҷтимоӣ ба ҳисоб рафта, масъалаҳои беҳтар кардани вазъи солимии аҳолӣ, дастрасӣ ва пешниҳоди хизматрасониҳои босифати тиббӣ, аз ҷумла ба табақаи осебпазиру камбизоати аҳолӣ, хусусан занон ва кӯдаконро дар бар мегирад.

Тибқи маълумоти мавҷуда дар шаҳри Истаравшан ба санаи 1 январи соли 2011 шумораи занони синни репродуктивӣ 57030 нафарро ташкил додааст.

Ҷадвали №34. Таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ ва хона, сатҳи фавти модар дар шаҳри Истаравшан

Нишондод	2008	2009	2010
Ҳамагӣ таваллуд	6228	6468	7050
Таваллуд дар муассисаҳои тиббӣ	6087	6371	6940
Бо фоиз	97,7	98,5	98,4
Таваллуд дар хона	142	97	111
Бо фоиз	2,2	1,4	1,5
Фавти модар (шумораи фавт/ ба 100 ҳаз. з/т)	2/32	2/31	2/28
Занҳои синни қобили таваллуд (аз 15 то 46 сола)	54492	55823	57030

Таҳлили нишондиҳандаҳои омори расмии солҳои охир аз он шаҳодат медиҳад, ки дар шаҳри Истаравшан дар давоми 3 соли охир 6 ҳолати фавти модар ба қайд гирифта шудааст. Омӯзиши масъала нишон дод, ки падидаҳои манфии саломатии занони синни қобили таваллуд дар шаҳри Истаравшан, асосан ба суст шудани татбиқи Барномаҳои соҳавии саломатии репродуктивӣ ва танзими оила, фаъолияти нокифояи КАТС (ПМСП) (хусусан хадамоти хизматрасонии то таваллуд), аз ҷониби занон риоя нагардидани фосилаи байни таваллуд ва норасоии дастрасии занон ба маводҳои пешгирикунандаи ҳамл, алоқаманд мебошад.

Аз рӯи маълумоти расмии мутахассисони соҳа, риоя нагардидани фосилаи байни таваллуд, ба бадшавии саломатии модар ва кӯдак таъсири манфӣ мерасонад ва хатари ҳодисаҳои фавтро ҳангоми таваллуд ба вуҷуд меорад. Дар шаҳри Истаравшан ҳодисаҳои таваллуд дар хона асосан дар деҳаҳои Навобод, Ваҳдат ва Ругунд мушоҳида шуда, чунин ҳолатро мутахассисон асосан вобаста бо анъанаҳои то ҳол аз байн нарафтаи сокинони деҳоти дурдаст маънидод менамоянд.

Ҷадвали №35. Камхунӣ ва норасоии йод дар организми занҳое, ки аз давраи ҳомилагӣ баромадаанд

Нишондод	2008	2009	2010
Шумораи занҳои аз ҳомилагӣ баромада	5228	5330	6120
Камхунии алоқаманд бо норасоии оҳан	4982	5062	5152
Бо фоиз	95,2	94,9	84,1
Ҳолатҳои норасоии йод	769	897	930
Бо фоиз	14,7	16,8	15,1

Таҳлили вазъият нишон медиҳад, ки фоизи бемории камхунӣ дар байни занҳои қобили таваллуд ва ҳомиладори шаҳри Истаравшан 2,1-2,4 маротиба аз нишондиҳандаи ҷумҳуриявӣ баландтар мебошад (нишондиҳандаи миёнаи умумиҷумҳуриявӣ 40%-ро ташкил медиҳад). Сабаби асосии ҳолати зикргардида, ба риоя нагардидани фосилаи байни таваллуд аз ҷониби занон, таъминоти ғайриқаноъатбахш бо ғизои солим аз сабаби камбизоатии аҳолӣ ва сатҳи пасти иттилоотнокӣ оид ба масъалаҳои пешгирии бемориҳо, алоқаманд мебошад. Мушкилоти дигари алоқаманд ба солимии модар, норасогии йод аз сабаби паст будани сифати маҳсулоти ғизоӣ (йодкунии маҳсулоти ғизоӣ) ва сатҳи пасти иттилоотнокии занон оид ба пешгирии касалии мазкур мебошад.

Солҳои охир дар шаҳри Истаравшан, раванди кам шудани теъдоди ҳодисаҳои фавти кӯдакони навзод мушоҳида мегардад. Чунончӣ, соли 2010 142 ҳолати фавти кӯдакони то 5 сола ба қайд гирифта шудааст, ки нисбат ба соли 2009 ба 22 ҳолат ё 13,4% кам мебошад.

Ҷадвали №36. Динамикаи фавти кӯдакони навзод ва кӯдакони то 5 сола дар шаҳри Истаравшан

Нишондод	2008	2009	2010
Фавти кӯдакони то 5 сола ба 1000 з/т (шумораи ҳодисаҳо)	(138)	(164)	(142)
Ба 1000 з/т	22,1	25,3	20,2
Фавти навзодони то 1 сола ба 1000 з/т (шумораи ҳодисаҳо)	118	147	141
Ба 1000 з/р	19,2	22,6	20,0

Дар шаҳр ва деҳаҳои ҳудуди Истаравшан кӯдакон бисёртар гирифтори шаклҳои мухталифи сирояти шадиди роҳи нафас (СШН), бемориҳои дарунрав (БД) мешаванд. Таҳлил нишон медиҳад, ки дар солҳои охир теъдоди бемориҳои мазкур, тамоили пастшавӣ дорад. Ин омил бо ҷоннок намудани фаъолият дар самти ҳамбастагии бемориҳои кӯдакона ва татбиқи амалии барномаи умумии эмкунӣ дар сатҳи КАТС алоқаманд мебошад. Дар баробари ин, то 30%-и ҳодисаҳои фавти кӯдакон дар шаҳри Истаравшан, ба касалиҳои модарзодӣ алоқаманд буда, инчунин дигар сабабҳои муайянкунанда, аз қабили инфексияҳои дохилиҳамлӣ, сактаи дил, СШН ва гирифтани осеб ҳангоми таваллуд, мушоҳида мегарданд.

Ҷадвали №37. Сатҳи паҳншавии бемориҳо дар байни кӯдакони шаҳри Истаравшан

Нишондиҳандаҳо	Соли 2008	Соли 2009	Соли 2010
Кӯдакони то 14 сола	73484	75141	76404
СШН	15328	25078	21062
Аз рӯи фоиз	20,9	33,4	27,6
Бемории дарунрав	1357	2234	3123
Аз рӯи фоиз	1,8	3,0	4,1
Кӯдакони то 5 сола	29520	29952	32644
СШН	8452	7271	6094
Аз рӯи фоиз	11,5	9,7	8,0
Бемории дарунрав	1674	1407	1776
Аз рӯи фоиз	2,3	1,9	2,3
Шумораи кӯдакони то 1 сола	5294	6093	6900
Гипотрофия	510	419	307
Аз рӯи фоиз	0,7	0,6	0,4
Камхунӣ	667	571	421
Аз рӯи промил	0,9	0,8	0,6

Мавриди тазаккур аст, ки дар байни навзодон ва кӯдакони шаҳри Истаравшан бемориҳои гипотрофия (30%) ва камхунӣ (норасоии оҳан) (50%) низ мушоҳида мешавад. Сабаби пайдо шудани бемориҳои номбаршуда, асосан ба риоя накардани фосилаи байни таваллуд, ғизодиҳии нодуруст, камбизоатӣ ва сатҳи пасти иттилоотнокии занон оид ба масъалаҳои синамаконӣ ва ғизодиҳии иловагӣ, алоқаманд мебошад.

Бемориҳои сироятӣ ва дигар касалиҳо. Таҳлили вазъи бемориҳои сироятӣ дар шаҳри Истаравшан чунин натиҷаҳоро нишон медиҳад:

Дар ҳудуди шаҳр новобаста аз он, ки барномаи DOTS фаъолият дорад ва дар доираи он ашхосе, ки бо ташхиси касалии сил ба қайд гирифта шудаанд ва ба онҳо муолиҷаи комплексии бепул пешниҳод мегардад, мутассифона афзоиши теъдоди бемориҳои сил ба назар мерасад.

Яке аз мушкилотҳои таъмини солимии аҳолии шаҳр бемории гелминтоз ба ҳисоб меравад. Гурӯҳи асосии осебпазири аҳолӣ, кӯдакони синни то 14 сола мебошанд. Шумораи гирифторони бемории мазкур соли 2010 нисбат ба соли 2008 - 47,5% афзудааст.

Сабаби асосии он сатҳи пасти огоҳии аҳолӣ оид ба риояи қоидаҳои санитарӣ ва гигиенӣ, инчунин мавҷуд набудани шароити санитарӣ ва гигиенӣ дар муассисаҳои таълимӣ (шароитҳои бади гигиенӣ дар ҳоҷатхонаҳо), дар муассисаҳои хӯроки умумӣ, дар муассисаҳои фарҳангӣ ва маишӣ, дастрасии нокифояи аҳолӣ ба оби нӯшокии босифат, ба ҳисоб меравад.

Сабаби дигари афзоиши бемории гелминтоз, ба беҳтар шудани сатҳи муайян намудани чунин беморӣ аз тарафи муассисаҳои тиббӣ, алоқаманд мебошад.

Ҷадвали №38. Динамикаи бемориҳои сироятӣ дар байни аҳолии шаҳри Истаравшан. (бо промилле)

Нишондиҳанда	2008	2009	2010
Шумораи ба қайд гирифташудаи бемории сил	312	314	312
(ба 100 ҳазор аҳолӣ)	1,4	1,4	1,6
Гелминтоз	1273	1504	1878
(ба 100 ҳазор аҳолӣ)	58,3	68,2	85,1
Шумораи ба қайд гирифташудаи ҳодисаҳои бемории ВМНО/БНММ	3	3	3
(ба 100 ҳазор аҳолӣ)	64,1	62,6	61,3
Шумораи ба қайд гирифташудаи ҳодисаҳои газидани ҳайвонот	381	340	417
(ба 100 ҳазор аҳолӣ)	1,7	1,5	1,8
Шумораи ба қайд гирифташудаи ҳодисаҳои дарунравӣ	30	14	37
(ба 100 ҳазор аҳолӣ)	0,13	0,06	0,16
Шумораи умумии аҳолӣ	220552	225228	232151

Соли 2010 дар шаҳри Истаравшан 21 ҳодисаи сирояти бемории ВМНО/БНММ (ё 0,01%) ба қайд гирифта шудааст. Тибқи иттилои мутахассисон, зиёд шудани ҳолатҳои бемории мазкур, асосан ба муҳоҷирати беруна алоқаманд мебошад. Бояд қайд намуд, ки аз ҳисоби сатҳи баланди муҳоҷират, имконияти хатари интиқоли бемориҳои сироятӣ вуҷуд дорад. Ҳамчунин дар байни аҳолии шаҳр гирифтор гаштан ба бемориҳои рагҳои дил, бемориҳои баланд шудани фишори хун ва бемории саратон низ хеле паҳншуда буда, солҳои охир бисёртар дар байни ҷавонон ва миёнсолон ба назар мерасад.

Солимии рӯҳии аҳолӣ, яке аз мушкилиҳои муҳими имрӯза ба ҳисоб меравад, зеро ҳодисаҳои худкушӣ дар байни аҳолӣ, бахусус дар байни ҷавонон зиёд шудааст.

Инфрасохтори соҳаи тандурустӣ. Бо вуҷуди зиёд шудани трансфертҳои буҷетӣ ба соҳаи тандурустӣ, дар шаҳри Истаравшан мушкилиҳои зиёди ҳал нашудаи инфрасохторӣ, аз ҷумла таъмири асосии муассисаҳои КАТС ва хадамоти госпиталӣ (аз ҷумла дар марказҳои саломатии №2, Яккабоғ, Вагат, Чорқурғон, Балгарӣ, Қалъачаи Бакавул, Ваҳдат ва шаҳрчаи Истаравшан) ва сатҳи пасти муҷаҳҳазнокии муассисаҳои тандурустӣ бо таҷҳизоти замонавӣ, мавҷуданд.

Айни замон ба аҳолии шаҳри Истаравшан муассисаҳои зерини тандурустӣ хизмати тиббӣ мерасонанд: беморхонаи марказии шаҳри Истаравшан дорои 620 кат (аз ҷумла, таваллудхонаи дорои 100 кат, 5 адад таваллудхонаҳои дар деҳот воқеъгардида, шӯъбаи шаҳрии ёрии таъҷилии тиббӣ ва 3 шӯъбаи деҳотии ёрии таъҷилии тиббӣ), 3 беморхона воқеъ дар ҷамоатҳои деҳоти Лакат, Чорбоғ ва Нофароҷ, 1 беморхонаи

касалиҳои сироятӣ, 2 маркази саломатии шаҳрӣ, 15 марказҳои саломатии деҳот ва 29 хонаи саломатӣ.

Дар маҷмӯъ дар шаҳру деҳоти Истаравшан 75 муассисаи тиббии хурду калон бо фарогирии 945 кати табобатӣ фаъолият мебаранд.

Муассисаҳои соҳаи тандурустӣ асосан аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ маблағгузорӣ мешаванд. Дар назар аст, ки зимни гузариши соҳаи тандурустӣ ба низоми маблағгузории сарикасӣ, дар доираи "Стратегияи солимии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2010-2020", сатҳ ва сифати хизматрасониҳои тиббӣ беҳтар шуда, барои аҳолӣ дастрастар мегарданд.

Ҷадвали №39. Сатҳи маълумотнокии кормандони КАТС дар шаҳри Истаравшан

Муассисаҳо	Шумораи кормандон	Дорои маълумоти миёнаи махсус	Дорои маълумоти олӣ
Муассисаҳои КАТС	528	301	132
Бо (%) ифодашуда	100	57	25

Таҳлилҳо собит намуданд, ки айни замон дар шаҳр низоми самараноки ҳавасмандгардонии кормандони тиб, хусусан барои кор дар деҳот, мавҷуд нест ва ин ҳолат боиси норасогии кормандони тиббии соҳибхтисос гаштааст. Ҳоло муассисаҳои соҳаи тиббии шаҳр ба мутахассисони тиббии бахшҳои мухталиф, аз ҷумла ба 2 нафар асабшинос, 4 нафар дилшинос, 2 нафар саратоншинос, 2 нафар нейрохирург, 3 нафар педиатр, 2 нафар гематолог, 1 нафар дерматолог ва 10 нафар корманди ташхисгоҳ ниёз доранд. Дар соли 2010 дар шаҳри Истаравшан музди миёнаи меҳнати кормандони соҳаи тандурустӣ 184,3 сомониро (соли 2008 музди меҳнати кормандони соҳа 107 сомонӣ ва соли 2009 музди меҳнат 145 сомонӣ буд) ташкил дод.

Иштироки ҷомеаҳо дар беҳтар намудани саломатӣ. Дар ҳалли масоили солимии аҳолӣ, иштироки фаъолонаи ҷомеаи шаҳрвандӣ ва ташаббусҳои аҳолӣ оид ба беҳтар намудани вазъи санитарию гигиенӣ ба назар мерасад. Солҳои охир бо дастгирии соҳибкорону шахсони саховатпешаи шаҳри Истаравшан корҳои зиёде бобати таъмиру тармим ва муҷаҳҳазгардонии муассисаҳои тандурустӣ амалӣ гардиданд. Чунончӣ, дар ҷамоати деҳоти Қалъаи Баланд бо дастгирии соҳибкори маҳаллӣ хонаи саломатӣ ва таваллудхона ба истифода дода шуд.

Аз ҷониби ширкати "Авис плюс" маркази табобатӣ ва ташхисӣ сохта шуд ва бо тамоми таҷҳизоти муосир муҷаҳҳазгардонида шуда мавриди баҳрабардорӣ қарор гирифт.

Дар деҳаи Сепулаи ҷамоати деҳоти Пошкент аз ҷониби соҳибкорон таъмири куллии маркази саломатӣ гузаронида шуд.

Ба ин нигоҳ накарда, маълумотнокии аҳолӣ оид ба масъалаҳои машғул гаштан ба тарзи ҳаёти солим ва пешгирии бемориҳои аз лиҳози иҷтимоӣ муҳим, дар сатҳи паст қарор дорад.

Хонаи бачагон. Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан як хонаи бачагон мавҷуд аст, ки он дар ҷамоати деҳоти Коммунизм ҷойгир шуда, зери тобеияти Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад. Дар муассисаи мазкур 22 нафар бачагон аз оилаҳои ятим, аз оилаҳои модарони танҳодошта, волидайнашон гирифтори касалии рӯҳӣ буда ва аз оилаҳои камбизоат, таълиму тарбия мегиранд. Бинои асосии муассисаи мазкур кӯҳна ва фарсуда буда, (солҳои 50-уми асри гузашта сохта шудааст), заруриятии азнавсозии он ҷой дорад. Инчунин, зарурияти харидории таҷҳизоти нав (мизу курсӣ, кат ва ғ.) ва дар саҳни он сохтани майдончаи варзишӣ вуҷуд дорад. Дар муассисаи мазкур 6 мураббия, 6 ҳамшираи шафқат ва 6 парастор ба таълиму тарбияи кӯдакон машғуланд. Маблағгузории муассиса аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ ва шахсони саховатпеша ба роҳ монда шудааст.

Ҷадвали №40. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи тандурустӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 . баҳодиҳӣ	Дурнамо	Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Шумораи кати беморхонаҳо (ҳазор кат)	975	975	975	890	890	85
Иқтидори муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳи (ҳазор қабул дар як баст)	1170	1170	1170	1400	1400	112
Миқдори муассисаҳои тиббӣ (воҳид)	60	60	60	63	63	103
Миқдори хонаҳои табби (воҳид)	43	43	43	46	46	103
- аз ҳисоби хочагидори амалкунанда						
- клиникаҳои (беморхонаҳои) хусуси	5	5	5	7	7	140
- муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳҳои хуссуси	1	1	1	2	2	100
Шумораи кормандони тибби (ҳазор нафар)	1720	1720	1800	1880	1960	113,9
аз он чумла:						
Духтурон	362	362	362	370	370	102,2
кормандони миёнаи тибби	1358	1358	1438	1510	1590	117,1
Миқдори чой дар хонаҳои кӯдакон (чой)	50	50	50	50	50	100
Миқдори чой дар хонаҳои пиронсолон ва маъюбон (чой)	25	25	25	25	25	100
Таъминот барои 10 ҳазор аҳоли:						
бо катҳо дар беморхонаҳо (кат)	42	40	40	35	34	81
бо духтурон (нафар духтур)	15,6	15,1	14,7	14,6	14,1	90
бо кормандони миёнаи тибби (нафар к.м.т.)	56,9	55,4	53,8	54,1	52,4	92
бо муассисаҳои амбулаторию дармонгоҳи (қабул дар як баст)	117	117	117	140	140	112

2.3.2 МАОРИФ

Сатҳи умумии таҳсилот. Дар давоми солҳои охир баландшавии сатҳи умумии тахассусии маорифчиёни шаҳру деҳоти Истаравшан, бахусус занони омӯзгор, мушоҳида мегардад.

Ҷадвали №41. Сатҳи маълумотнокии омӯзгорон дар соҳаи маорифи шаҳри Истаравшан

Сол	2009		2010	
	Ҳамагӣ	Аз он чумла занон	Ҳамагӣ	Аз он чумла занон
Маълумоти олӣ	1891	747	1902	746
Миёнаи касбӣ	447	312	324	200
Миёнаи асосӣ	157	108	157	100

Сатҳи таҳсилот дар муассисаҳои маорифи шаҳри Истаравшан, асосан маълумоти миёнаи умумӣ мебошад.

Маълумоти томактабӣ. Таҳлили маълумотҳои расмии оморӣ нишон медиҳад, ки дар шаҳри Истаравшан шумораи умумии кӯдакони синни томактабӣ солҳои охир тақрибан 29,4 ҳазор нафарро ташкил медиҳад, вале фарогирии кӯдакон бо муассисаҳои томактабӣ ҳамагӣ 3,7% мебошад.

Айни замон, дар шаҳри Истаравшан 8 боғчаи бачагона бо фарогирии умумии 1045 нафар кӯдакон фаъолият менамоянд, аммо дар муассисаҳои томактабии мазкур норасогии шадиди ҷой ба назар мерасад.

Аз ҷониби соҳибкорони маҳаллӣ ҷиҳати қисман ҳал намудани масъалаи норасогии ҷой дар муассисаҳои томактабии шаҳри Истаравшан ва фарогирии кӯдакони синни томактабӣ соли 2010 муассисаи хусусии томактабии №8 (дар назди маҷмааи "Садбарг") мавриди истифодабарӣ қарор гирифт, ки дар он 40 нафар кӯдакон, аз ҷумла 7 нафар духтарон ба таълиму тарбия фаро гирифта шудаанд.

Айни замон, кор дар самти эҳёи фаъолияти муассисаҳои томактабие, ки дар назди ташкилоту корхонаҳо солҳои пеш фаъолият доштанд, идома дошта, дар назар аст, ки то охири соли 2014 фаъолияти 3 муассисаи томактабӣ аз нав оғоз мегардад. Инчунин, дар шаҳр таъсиси муассисаҳои томактабии хусусии дигар низ ба нақша гирифта шудаанд.

Ҷадвали №42. Миқдори ҷой дар муассисаҳои томактабӣ дар солҳои 2008-2010

№	Номгӯи муассисаиҳои томактабӣ	Солҳо								
		2008			2009			2010		
		Ҳамагӣ, нафар	писарон	даухарон	Ҳамагӣ, нафар	писарон	духтарон	Ҳамагӣ, нафар	писарон	духтарон
	№1	100	85	15	100	78	22	92	62	30
	№2	50	35	15	30	10	20	50	34	16
	№3	302	199	103	257	166	91	295	191	104
	№4	131	88	43	134	90	44	120	72	48
	№5	227	132	95	218	98	120	213	116	97
	№6	220	127	92	170	90	80	175	100	75
	№7	55	34	21	55	37	18	60	37	23
	№8							40	33	7
	Ҳамагӣ:	1085	701	384	964	569	395	1045	645	400

Ҳолати заминаи инфрасохторӣ ва таъминоти техникии боғчаҳои кӯдакон ба талаботи ҳозиразамон пурра ҷавобгӯй набуда, шабакаи гармидиҳӣ, хатҳои таъминоти оби нӯшокӣ ва ташноб (аз сабаби набудани маблағ корҳои таъмирӣ гузаронида нашудаанд) дар ҳолати корношоям қарор доранд. Инчунин, дар муассисаҳои соҳа, норасоии катҳо, мизу курсиҳо ва бистару бозичаҳо мушоҳида шуда, масъалаи харидории компютер ва дигар таҷҳизотҳои замонавӣ бояд мавриди баррасӣ қарор гиранд. Мушкилиҳои ҷойдошта боиси паст шудани фарогирии кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ мегарданд, зеро дар фасли зимистон аз сабаби мавҷуд набудани низоми

зарурии гармидиҳӣ (бино бо воситаи печӣ оҳанин гарм карда мешавад), мӯътадил сохтани ҳарорати дохили биноҳои муассисаҳои томактабӣ душвортар мегардад ва ин ба сатҳи иштирок дар боғчаҳо дар ин мавсими сол таъсири манфии худро мерасонад. Бояд қайд намуд, ки зери таъсири омилҳои зикргардида сатҳи иштироки кӯдакон дар муассисаҳои томактабии шаҳри Истаравшан то 20% паст мегардад.

Маълумоти мактабӣ. Дар ҳудуди шаҳри Истаравшан 70 муассисаи таълимӣ амал менамояд, ки дар онҳо 50782 нафар хонандагон бо таҳсил фаро гирифта шудаанд.

Аз ҷумла, 1 мактаби ибтидоӣ бо фарогирии 126 нафар хонанда, 2 мактаби таҳсилоти асосӣ бо фарогирии 834 нафар хонанда, 56 мактаби таҳсилоти миёна бо

фарогирии 19975 нафар хонанда, 5 гимназия бо фарогирии 3656 нафар хонанда, 2 литсей бо фарогирии 980 нафар хонанда, 1 мактаб интернати кӯдакони ятим бо фарогирии 97 нафар хонанда, 1 гимназияи ғайридавлатӣ бо фарогирии 114 нафар хонанда ва 2 мактаби варзишии бачагон ва наврасон бо фарогирии 1000 нафар хонанда ба таълиму тарбия машғуланд. Таълим дар мактабҳои шаҳр, асосан бо забонҳои тоҷикӣ, узбекӣ ва русӣ гузаронида мешавад.

Ҷадвали №43. Шумораи хонандагон дар муассиссаҳои маълумоти умумии шаҳри Истаравшан

Соли хониш	2007-2008				2008-2009				2009-2010			
Синфҳо	Ҳамагӣ. нафар	писарон	духтарон	% духтарон	Ҳамагӣ, нафар	писарон	духтарон	% духтарон	Ҳамагӣ, нафар	писарон	духтарон	% духтарон
Синфҳои 1-4	20819	10728	10091	48,5	20560	10627	9933	48,3	21764	10736	9959	48,1
Синфҳои 5-9	24043	12328	11715	48,7	24648	12674	11974	48,6	24925	12716	12209	49,0
Синфҳои 10- 11	3579	2214	1365	38,2	3878	2214	1664	42,9	4093	2350	1743	42,6
Ҳамагӣ:	48441	25270	23171	47,8	49086	25515	23571	48,0	50782	25802	23911	48,1

Дар соли хониши 2009-2010 аз ҳисоби маблағҳои худии соҳибкорон дар маркази шаҳри Истаравшан Гимназияи ғайридавлатӣ барои 150 ҷойи нишаст, ташкил карда шуд.

Зиёд шудани шумораи хонандагон таи солҳои охир, бевосита ба болоравии сатҳи таваллуд дар байни аҳолии шаҳри Истаравшан вобастагӣ дорад (зиёд шудани сатҳи таввалуд аз соли 2003 инҷониб ба назар мерасад).

Аз 50782 нафар шумораи умумии хонандагони макотиби таҳсилоти ҳамагонии шаҳри Истаравшан 28412 нафар хонандагон дар басти якум, 21664 нафар хонандагон дар басти дуюм ва 706 нафар хонандагон дар басти сеюм дарс мехонанд. Дар 6 мактаби шаҳри Истаравшан 706 нафар хонандагон бо сабаби кам будани шумораи синфхонаҳо дар басти сеюм дарс мехонанд.

Ҷадвали №44. Маълумот оид ба талабот ба синфхонаҳои иловагӣ дар шаҳри Истаравшан барои мактабҳое, ки таълим дар соли хониши 2010-2011 дар 3 баст идома дорад

№ б/т	№ мактабҳо	Бастнокии мактабҳо	Шумораи хонандагон дар басти 3	Теъдоди синфҳои басти 3	Талабот ба			
					миз	курсӣ	тахтаи синф	мизу курсӣ барои муаллимон
1	№10	3	126	5	63	126	5	5
2	№12	3	60	2	30	60	2	2
3	№15	3	178	7	89	178	7	7
4	№30	3	186	7	93	186	7	7
5	№36	3	38	2	19	38	2	2
6	№59	3	118	4	59	118	4	4
	Ҳамагӣ:		706	27	353	706	27	27

Соҳаи маорифи шаҳри Истаравшан ба сохтмони мактабҳои типи нав ва ба синфхонаҳои иловагӣ ниёз дорад. Барои барҳам додани басти сеюми таълим дар мактабҳои шаҳри Истаравшан, сохтмони 27 синфхонаи иловагӣ зарур мебошад. Бо назардошти гузариш ба низоми 12 солаи таълим, солҳои минбаъда дар соҳаи маорифи шаҳри Истаравшан бояд боз 4,1 ҳазор ҷойи нишаст сохта ба истифода дода шавад.

Иштироки хонандагон умуман дар муассисаҳои таҳсилоти ҳамагонӣ 94-97%-ро ташкил медиҳад ва бо сабабҳои маҳдудияти таъмини барқ, дар фасли зимистон ба таври лозима гарм накардани синфхонаҳо, дар масофаи дур ҷойгир будани мактабҳо аз минтақаҳои аҳолинишин ва бад шудани ҳолати роҳҳо дар фаслҳои тирамоҳу зимистон, сатҳи иштирок дар дарсҳо то 90-92% коҳиш меёбад.

Ҳолати мактабҳои мавҷуда ва инчунин таҷҳизоти онҳо ба талаботҳои замонавӣ ҷавобгӯй нест. Дар натиҷаи истифодаи дарозмуддат ва дар солҳои охир нагузаронидани таъмири асосӣ, ҳолати бинои мактабҳо ғайриқаноатбахш мебошанд ва ҳатто як қисми биноҳои мактабҳои шаҳри Истаравшан дар ҳолати садамавӣ қарор доранд. Барои беҳтар намудани фарогирии хонандагон ба муаасисаҳои таълимӣ ва беҳтар намудани сифати таълим, мушкилиҳои муайяне, аз ҷумла паст будани сатҳи дастрасии муассисаҳои таълимӣ ба шабакаи таъмини оби нӯшокии хушсифат ва мавҷуд набудани хатҳои тозаи барқ дар мактабҳо барои таъмини синфхонаҳои технологияҳои иттилоотӣ (компютерӣ) бо барқ, монеагӣ менамоянд.

Дар давоми соли хониши 2010-2011 теъдоди 217 нафар хонандагони муассисаҳои таҳсилоти ҳамагонии шаҳри Истаравшан дар озмунҳои шаҳрӣ, 12 нафар дар озмунҳои вилоятӣ ва 5 нафар дар озмунҳои ҷумҳуриявӣ сазовори ҷойҳои намоён гардиданд.

Таълими фарогир (инклюзивӣ). Дар шаҳр 12 нафар кӯдакони қобилияташон маҳдуд ба қайд гирифта шудаанд, ки пештар дар муассисаҳои таълимии махсуси назди мактабӣ таълим мегирифтанд ва айни замон таҳсолоти онҳо дар хонаҳои истиқоматии онҳо ташкил карда шудааст.

Дар муассисаҳои таълимии шаҳр раванди баланд шудани сатҳи маълумотнокии ҳайати омӯзгорон ба назар мерасад.

Ҷадвали №45. Шумораи умумии омӯзгорон дар шаҳри Истаравшан дар солҳои 2007-2010 (нафар)

Нишондиҳандаҳо	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010
Шумораи умумӣ	2663	2609	2602
аз он ҷумла занон	1130	1230	1193
Бо маълумоти олӣ	1903	1891	1902
аз он ҷумла занон	752	747	746
Бо маълумоти олии нопурра	115	114	219
аз он ҷумла занон	64	63	147
Бо маълумоти миёнаи махсус	465	447	324
аз он ҷумла занон	314	312	200
Бо маълумоти умумии миёна	180	157	157
аз он ҷумла занон	115	108	100
Норасоии кадрҳо (ҷойҳои кории холӣ)	24	10	17

Муассиаҳои таълимии шаҳри Истаравшан бештар ба омӯзгорони фанҳои забони русӣ, математика, кимиё, биология, риёзӣ (алгебра), физика, технологияҳои информатсионӣ ва забонҳои хориҷӣ ниёз доранд.

Набудани шароити иҷтимоӣ, бахусус дар деҳот, боиси аз кор рафтани омӯзгорони ботаҷриба гардида истодааст. Аз ҷумла, таи солҳои 2008-2010 муассисаҳои таълимии шаҳрро 109 нафар муаллимони ботаҷриба тарк намуда, ба дигар корҳои музди меҳнаташ баланд ё ба муҳоҷирати меҳнатӣ рафтаанд. Мушкилиҳое мавҷуданд, ки сабаби асосии аз тарафи омӯзгорон тарк гаштани муассисаҳои таълимӣ мегарданд. Аз ҷумла, 22 нафар омӯзгорон бинобар паст будани сатҳи музди меҳнат, 15 нафар омӯзгорон аз рӯи иваз шудани ҷойи зист, 5 нафар омӯзгорон бо сабаби норасогии соатҳои таълимӣ, 1 нафар омӯзгор бинобар набудани манзили зист ва 66 нафар омӯзгорон бо сабабҳои дигар муассисаҳои таълимиро тарк намудаанд.

Тибқи ислоҳоти соҳаи маориф, аз соли 2010 инҷониб, ҳамаи мактабҳои шаҳри Истаравшан ба низоми маблағгузории сарикасӣ гузаштанд.

Дар асоси барномаи компютерикунонии мактабҳои таҳсилоти ҳамагонӣ, мактабҳои шаҳри Истаравшан бо компютерҳо таъмин гардида истодаанд. Айни ҳол,

дар тавозуни муассисаҳои таълимии шаҳри Истаравшан 861 компютер мавҷуд мебошад, яъне 1 компютер ба 23,2 нафар хонанда рост меояд, ки ин аз меъёри муқарраршуда (аз меъёри як компютер ба 20 нафар хонанда, ки фанни технологияи иттилоотӣ меомӯзанд) кам мебошад. Бояд қайд намуд, ки айни ҳол, мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии №4, №7, №32, №51, Литсейи №1, Гимназияҳои №3, №4 ва №5–и шаҳри Истарафшан ба шабакаи интернет дастрасӣ доранд.

Дар аксарияти мактабҳо таҷҳизоти синфхонаҳо кӯҳнаю фарсуда гаштаанд. Барои беҳтар намудани сифати таълим ва таъмин намудани муассисаҳои таълимӣ бо лавозимот ва таҷҳизоти хониш, харид намудани 1500 адад миз, 3000 адад курсӣ, 70 адад тахтаи синфӣ, 70 адад ҷевони китоб, 100 адад миз барои муаллимон ва 245 адад компютер зарур ва мувофиқи мақсад мебошад.

Аз рӯи маълумоти расмии оморӣ, соли 2010 дар шаҳри Истаравшан 7991 оилаи камбизоат ба қайд гирифта шудааст. Камбизоатии оилаҳо ба сатҳи фарогирии хонандагон аз чунин оилаҳо ба мактаб, таъсири манфӣ мерасонад ва барои гирифтани маълумоти умумии ибтидоӣ мушкилоти зиёдро ба вуҷуд меорад. Зеро волидайни оилаҳои камбизоат на ҳама вақт қодир ҳастанд, ки кӯдакони худро бо маводи зарурии таълим ва либос таъмин намоянд.

Маълумоти берун аз мактабӣ. Дар шаҳри Истаравшан 3 Маркази маълумоти иловагӣ, мактаби варзишии бачагон ва наврасони ба номи А.Қодиров ва мактаби варзишии бачагон ва наврасони №1 фаъолият доранд.

Дар муассисаҳои таълимии шаҳри Истаравшан 137 маҳфилҳои гуногун, аз ҷумла, маҳфилҳои кандаккорӣ, рассомӣ, рақсу суруд, дуредгарӣ, омӯзиши компютерӣ ва техникҳои ҷавон, бо фарогирии 2804 нафар хонанда (аз ҷумла, 1162 нафар духтарон) амал менамоянд. Дар муассисаҳои мазкур 179 нафар омӯзгорон ва мураббиён кор ва фаъолият менамоянд.

Ҷадвали №46. Муассисаҳои таҳсилоти берун аз мактабии шаҳри Истаравшан

Муассисаҳои таҳсилотии берун аз мактабӣ	Шумораи хонанда-гон	Ҳайати омӯзгорон ва мураббиён	Норасоии мутахассисон	Маҳфилҳо ва сексияҳо	Мушкилот
3 адад марказ-ҳои маълумоти иловагии шаҳри Истаравшан	592/238 духтарон	20/6занон	2	21	Бинои муассисаҳо ба таъмири умумӣ ниёз дошта, дар онҳо таҷҳизоти таълимӣ намерасад.
Мактаби варзишии бачагона ва наврасони №1.	600/12 духтарон	22	2	5	Муассисаҳо ба таъмири куллӣ ниёз доранд. Ҳолати бади ташкилии майдонҳои варзишӣ ва ҷойҳои нишаст, набудани ҳаммом, толори варзишӣ ва ба таври лозима таъмин нагардидани таҷҳизоти варзишӣ, сатҳи пасти ҳавасмандии мутахассисон.
Мактаби варзишии бачагона ва наврасони ба номи А.Қодиров	400	13	1	4	

Маълумоти миёнаи махсус. Дар шаҳри Истаравшан Омӯзишгоҳи касбию техникии №14 фаъолият дорад, ки он дар миқёси шаҳр, ягона муассисаи тайёр намудани мутахассисони миёнаи касбӣ мебошад. Муассиса соли 1948 ташкил шуда, дар тобеияти Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад.

Дар солҳои 1990-ум дар омӯзишгоҳ қариб то 350 нафар толибилмон таҳсил менамуданд. Ҳоло бошад, барои омӯзиш ва тайёрии тахассусии 314 нафар донишҷӯён (аз он ҷумла 126 нафар духтарон) дар 16 гурӯҳ, 37 омӯзгорон (аз он ҷумла 16 занон) фаъолият менамоянд.

Бахшҳои асосиии омодасозии мутахассисон дар омӯзишгоҳ: кафшергари барқию газӣ, устои кандакори чӯб, рассом-ороишгар, дуредгар, челонгар-ронандаи автомобил, омӯзиши компютер ва интернет-технология, дӯзанда ва муҳосиб ба шумор меравaнд.

Мавриди зикр аст, ки бинои омӯзишгоҳ ба таъмири асосӣ ниёз дошта, китобҳои дарсӣ, таҷҳизотҳои мавҷуда ва устохонаҳои омӯзишӣ ба талаботи ҳозиразамон ҷавобгӯ нестанд.

Коллеҷи ҳунарҳои мардумӣ. Соли 2009 бо мақсади эҳё ва нигоҳдории ҳунарҳои мардумӣ, Коллеҷи ҳунарҳои мардумии шаҳри Истаравшан таъсис дода шуд. Муассисаи мазкур дар тобеияти Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад.

Айни замон, дар он барои омӯзиш ва тайёрии тахассусии 115 нафар донишҷӯён (аз он ҷумла 30 нафар духтарон), дар 16 гурӯҳ, аз рӯйи 9 ихтисос, 14 устоди касбӣ ва 18 муаллими фаннӣ (аз он ҷумла 5 нафар зан) фаъолият менамоянд. Соҳаҳои асосиии омодасозии мутахассисон дар колеҷ: гаҷкорӣ, наққошӣ, мисгарӣ-карнайсозӣ, оҳангарӣ-кордсозӣ, кулолӣ-аҷубасозӣ, зардӯзӣ, кашидадӯзӣ, қолинбофӣ ва кандакорӣ мебошанд.

Ҷадвали №47. Мушкилиҳои иншоотҳои соҳаи маорифи шаҳри Истаравшан

Мушкилотҳо	Муассисаҳои таълимӣ
Муассисаҳои томактабӣ	
Бохчаҳои бачагонае, ки ба таъмир эҳтиёҷ доранд.	Бохчаҳои бачагонаи №№ 1, 2, 4, 5, 8 ва 11.
Мактабҳо	
Биноҳояшон ба таъмири ҷорӣ ниёз доранд	№№ 1,2, 3, 4, 5, 7, 8, 12, 21, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 35, 39, 40 ва 43.
Норасогии синфхонаҳо	№№ 15, 20, 21, 24, 29, 40 ва 52
Мактабҳои сохтмонашон нотамом.	№№ 15, 20, 24 ва 40
Боми мактабҳое, ки таъмирталаб мебошанд.	№№ 43, 47, 49, 50, 51 ва 62
Ба бунёди толори варзиш ниёз доранд.	7, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 38, 40, 41, 44 ва 47.
Ошхона надоранд.	6, 7, 9, 10, 12, 13, 14, 16, 23, 24, 27, 45, 46.
Хати таъмини об надоранд.	Аксарияти мактабҳои ҷамоатҳои ҳудуди шаҳри Истаравшан
Набудани синфхонаҳои махсуси омӯзиши фанҳои физика, кимиё, таълими меҳнат ва тайёрии ибтидоии ҳарбӣ.	Дар аксарияти мактабҳо.
Ба таъмири системаи гармидиҳӣ эҳтиёҷ доранд.	№№ 1, 2, 5, 8, 17, 37, 39, 42, 43, 46, 47, 48, 49.

Ҷадвали №48. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи маориф дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо	Параметрҳои дурнамо		с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013г.	с.2014	с.2015	
Шумораи кӯдакон дар муассисаҳои томактаби новобаста аз шакли моликият (ҳазор нафар)	1045	1000	1050	1150	1250	109,6
Шумораи кӯдакони синни томактабӣ	35000	35500	36200	37000	38000	108,6
Шумораи кӯдакони синни мактабӣ	52700	54000	55500	56300	57500	109,1
Миқдори чойҳо дар муассисаҳои томактаби (ҳазор чой)	1225	1225	1270	1300	1350	110,2

Шумораи хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ – ҳамаги (ҳазор нафар)	51397	51962	52790	53483	54188	105,4
аз он чумла - дар мактабҳои рӯзонаи таҳсилоти умумӣ	51397	51962	52790	53483	54188	105,4
аз он чумла хусусӣ						
- литсейҳо	1018	1151	1266	1198	1282	126,0
аз он чумла хусусӣ						
- гимназияҳо	3934	3935	3974	4027	4067	103,4
аз он чумла: хусусӣ	163	233	284	369	398	244
Дар муассисаҳои шабонаи таҳсилоти умумӣ (ҳазор нафар)	---	---	---	---	---	---
Шумораи хонандагон дар басти якуми муассисаҳои таҳсилоти умумии рӯзона (ҳазор нафар)	29912	31420	31734	32072	32392	108,3
Шумораи муаллимони муассисаҳои таҳсилоти умумии рӯзона (ҳазор нафар)	2622	2648	2670	2730	2800	106,8
Шумораи муаллимони муассисаҳои таҳсилоти умумии шабона						
Таъмин будан:						
бо муассисаҳои томактаби ба 1000 кӯдакони синни томактаби (чой)	1220	1220	1158	1130	1080	88,5
бо муассисаҳои таҳсилоти умуми барои 1000 бачагони синни мактаби (чой)	582	604	598	600	597	102,7

2.3.3 Ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ

Низоми таъминоти нафақа, шуғли аҳолӣ, муҳоҷират, расонидани кӯмаки суроғавӣ ба табақаҳои осебпазир ва камбизоати аҳолӣ яке аз самтҳои асосии фаъолияти соҳаи ҳифзи иҷтимоии шаҳри Истаравшан мебошанд.

Бекорӣ. Воқеан яке аз масъалаҳои рӯзмара, ки имрӯз диққати тамоми ҷомеаро ба худ ҷалб намудааст, аз байн бурдани сатҳи бекорӣ мебошад.

Ҷадвали №49. Сатҳи бекорӣ дар шаҳри Истаравшан

Нишондиҳандаҳо	Солҳо		
	2008	2009	2010
Аҳолии қобили меҳнат (ҳазор нафар)	120,0	121,5	124,0
Бекорони расман бақайд гирифташуда (нафар, %)	895 (1,45%)	955 (0,96%)	1025 (1,12%)

Аз рӯи ахбороти Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷирати шаҳри Истаравшан, соли 2010 дар шаҳр ҳамагӣ 1025 нафар бекорон ба қайд гирифта шудаанд. Мушоҳидаҳо нишон медиҳанд, ки дар асл сатҳи бекорӣ аз рақамҳои нишондодашуда ба куллӣ фарқ мекунад ва нишондиҳандаҳои бекорӣ дар сатҳи баландтар қарор доранд.

Аҳолии аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъоли шаҳри Истаравшан 124 ҳазор нафарро ташкил менамояд ва аз он 75,8 ҳазор нафар дар соҳаҳои иқтисодиёт ва иҷтимоиёт фаъолият менамоянд.

Соли 2010 барои бо ҷои кор таъмин намудани бекорон, дар шаҳр аз тарафи ташкилоту муассисаҳои амалкунда 2,5 ҳазор ҷойи корӣ пешниҳод карда шуда бошад ҳам, сифати ҷойҳои кории пешниҳодгардида, талаботи бекоронро таъмин карда наметавонад.

Дар аксарияти ҳолатҳо сатҳи музди меҳнати ҷойҳои кории пешниҳодшуда паст мебошад ва ин омил сабаби асосии паст шудани ҳавасмандии бекорон мебошад. Мутаассифона аз сабаби паст будани сатҳи музди меҳнат ва мавҷуд набудани дигар шароитҳои иҷтимоӣ, қисми зиёди бо кор таъминшудагон, ҷойҳои кориро тарк намуда, ба муҳоҷирати меҳнатӣ мераванд.

Ҳамзамон, тавассути раёсати Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷирати шаҳри Истаравшан, дар доираи "Барномаи минтақавии бо кор таъмин намудани аҳолии шаҳри Истаравшан дар солҳои 2010-2011", дар соли 2010-ӯм 416 нафар сокинони шаҳр бо ҷойҳои гуногуни корӣ таъмин гардиданд.

Яке аз мушкилиҳои соҳа, мавҷуд набудани бинои алоҳидаи раёсати Агентии ҳифзи иҷтимоӣ, шуғли аҳолӣ ва муҳоҷирати шаҳри Истаравшан мебошад ва айни замон он дар бинои хобгоҳи ОКТ №14 ҷойгир мебошад.

Ҷойҳои корӣ ва музди меҳнат. Тибқи ҳисоботи оморӣ, дар соҳаҳои иқтисодиёту иҷтимоиёти шаҳри Истаравшан 22,6 ҳазор нафар амалан бо кор таъмин мебошанд. Гарчанде дар давоми солҳои 2008-2010 болоравии сатҳи музди миёнаи меҳнат дар шаҳр 20,4 % (аз 142 то 170,9 сомонӣ), аз ҷумла, дар соҳаҳои саноат (557,2 сомонӣ), тандурустӣ (184,3 сомонӣ), маориф (206,4 сомонӣ) ва дар соҳаи нақлиёт (137,5 сомонӣ) ба назар расад ҳам, вале раванди гузаштани кормандони буҷавӣ ба фаъолияти соҳибкорӣ ё ба муҳоҷирати меҳнатӣ бештар шудааст. Тафовути музди маоши кормандони соҳаҳои иҷтимоӣ ва тиҷоратӣ дар шаҳри Истаравшан хело ҳам назаррас мебошад.

Муҳоҷирати меҳнатӣ. Тибқи маълумоти мавҷуда, айни замон тақрибан 8,9 ҳазор нафар сокинони шаҳру деҳоти Истаравшан, аз ҷумла 141 нафар занон, дар муҳоҷирати меҳнатӣ (тақрибан 95%-и меҳнатӣ дар Федератсияи Руссия) қарор доранд.

Воқеан, айни ҳол муҳоҷирати меҳнатӣ яке аз сарчашмаҳои асосии даромади оилаҳои шаҳри Истаравшан ба ҳисоб рафта, тибқи ахбороти расмӣ дар соли 2010 ба муассисаҳои молиявии шаҳри Истаравшан аз ҳисоби муҳоҷирони меҳнатӣ, ҳамагӣ ба миқдорӣ 363,9 млн сомонӣ маблағ ворид гардидааст.

Ҷадвали №50. Муҳоҷирати аҳолии қобили меҳнати шаҳри Истаравшан

Сол	Аҳолии қобили меҳнат, (ҳазор нафар)	Муҳоҷирони меҳнатӣ, (ҳазор нафар)	%-и муҳоҷирон аз аҳолии қобилияти корӣ дошта
2008	120,0 (61,6 зан)	7,8 (0,432 зан)	6,5 (0,6% зан)
2009	122,5 (62,8 зан)	7,5 (0,220 зан)	6,1 (0,3% зан)
2010	124,0 (63,6 зан)	8,9 (0,141 зан)	7,2 (0,2% зан)

Теъдоди зиёди муҳоҷирони меҳнатӣ ба Федератсияи Россия, ҷумҳуриҳои Қазоқистон ва Қирғизистон, асосан барои иҷрои корҳои сохтмонӣ ва кишоварзӣ мераванд.

Муҳоҷирати меҳнатӣ дар баробари тарафҳои мусбат (баланд шудани дараҷаи малакаи корӣ, васеъ шудани ҷаҳонбинӣ, беҳтар шудани шароити иҷтимоӣ ва ғ.), оқибатҳои манфӣ низ дорад, аз ҷумла, кам шудани теъдоди аҳолии қобили меҳнат, аз кор рафтани мутахассисони баландихтисос, аз тарбия дур мондани кӯдакони волидайнашон дар муҳоҷират буда ва бад шудани саломатии муҳоҷирони меҳнатӣ (муҳоҷирон дар муҳоҷират дар шароитҳои мушкил зиндагонӣ мекунанд).

Муҳоҷирати дохилӣ. Мувофиқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2009 №530 "Дар бораи муҳоҷирати дохилии аҳолии қобили меҳнат аз ноҳияҳои камзамин ва сераҳолии кӯҳистон ба водиҳои дорои заминҳои бекорхобидаи ҷумҳурӣ дар солҳои 2010-2012" барои шаҳри Истаравшан нақшаи алоҳидаи муҳоҷирати дохилӣ пешбинӣ гардидааст. Дар ин самт, инчунин таҳияи нақшаи генералӣ барои сохтмони маҳаллаҳои нав дар ҳудуди шаҳр ва сохтмони хатҳои инфрасохторию муҳандисӣ ва ба ин васила, таъсис додани ҷойҳои нави корӣ пешбинӣ шудааст.

Табақаи осебпазири аҳолӣ. Маблағе, ки аз буҷети шаҳр барои ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ҷудо карда мешавад, асосан барои пардохти кӯмакпулии хонандагон (аз оилаҳои камбизоат), кӯмакпулии яквақта барои шахсони дар садамаи Чернобил зарардида, мукофотпулӣ барои Иштирокчиёни Ҷанги Бузурги Ватанӣ, собиқадорони меҳнат ва маъюбони модарзод сарф мегардад. Дар соли 2010 шумораи нафақагирон дар шаҳри Истаравшан 17439 нафарро ташкил намуд, ки он нисбати нишондиҳандаҳои соли 2008-ум 966 нафар ё 5,9% зиёд мебошад. Аз шумораи умумии нафақагирон 4,5% (ё 785 нафар) бо кор машғул мебошанд. Дар шаҳри Истаравшан ба ҳисоби миёна ҳаҷми нафақапулӣ 113,8 сомониро ташкил медиҳад.

Дар ҳудуди шаҳр 3577 нафар нафақаи маъюбӣ ва 1764 нафар нафақаи маъюбӣ (модарзод) аз кудакӣ мегиранд.

Айни ҳол дар шаҳри Истаравшан маъюбон ба 76 аробачаҳои махсус, 104 адад протез, 214 адад асо, 64 адад асбоби шунавоӣ ва 150 адад айнак ниёз доранд.

Маркази ёрии иҷтимоии ба номи И.Худойназаров. Маркази мазкур соли 1987 дар шаҳри Истаравшан ташкил шуда, аз 3 шӯъба иборат аст. Айни замон 25 нафар шахсони яккаву танҳо аз ҷониби 41 нафар кормандон (аз ҷумла, 1 нафар духтур, 22 нафар кормандони иҷтимоӣ ва боқимонда кормандони хизматрасон) ба ғамхорӣ фаро гирифта шуда, инчунин 253 нафар тибқи нақшаи тасдиқгардида дар хона аёдат карда мешаванд. Аз шумораи умумии кормандони марказ, 31 нафар занҳо мебошанд. Муассиса аз буҷети маҳаллӣ маблаггузорӣ шуда, асосан маблағҳои ҷудошуда барои пардохти музди меҳнати кормандон ва нигоҳубини пиронсолон сарф мешаванд. Дар соли 2010 аз ҳисоби буҷети маҳаллии шаҳри Истаравшан ба муассисаи мазкур дар ҳаҷми 78,4 ҳазор сомонӣ маблағ гузаронида шудааст.

Ҷадвали №51. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди захираҳои меҳнатӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015. (ҳазор нафар)

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо			с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Захираҳои меҳнатӣ	128615	130309	132309	135785	140300	109,1
Шумораи дар иқтисодиёт машғулбудагон – ҳамагӣ	78740	79039	79889	82295	85800	108,9
аз он ҷумла:						
дар истеҳсолоти моддӣ	69719	69901	70367	72485	75696	108,6
аз ҷумла:						
Саноат	2012	2075	2113	2180	3270	162,5
Кишоварзӣ	32357	32400	32690	33670	34680	107,2
Сохтмон	258	264	270	280	300	116,3
Нақлиёту алоқа	455	470	490	505	520	114,3
Савдо, хӯроки умумӣ, таъминоти моддию техникӣ	487	495	504	520	536	110,1
дигар соҳаҳо	34150	34200	34300	35330	36390	106,5
дар соҳаҳои ғайриистеҳсолӣ	9021	9138	9522	9810	10104	112
Аз шумораи машғулбудагон:	78740	79039	79889	82295	85800	108,9
- дар корхонаю ташкилоти бахши давлатӣ	7968	8045	8150	8394	8752	109,8
- бахши коллективӣ	7828	7916	8024	8265	8628	110,2
- дар корхонаю ташкилотҳо бо шаклҳои гуногуни моликият	34645	34708	35055	36112	37645	108,6
- дар бахши хусусӣ (бо назардошти хоҷагии шахсӣ)	28299	28361	28660	29524	30775	108,7
Шумораи дар иқтисодиёт машғулнабудагон	49875	51270	52420	53490	54500	109,9
Муҳоҷирати меҳнатӣ						
Шумораи муҳоҷирони меҳнатие, ки берун аз марзи ҷумҳурӣ ҳиҷрат намуданд (ҳазор нафар)	7980	9500	10000	10250	10500	131,6

Ҷадвали №52. Нишондиҳандаҳои дурнамои ташкили ҷойҳои нави корӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо			с.2015г бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Ташкили ҷойҳои нави корӣ аз ҳисоби ҳама гуна шаклҳои фаъолият – ҳамагӣ, (ҷои корӣ) аз он ҷумла:	3775	3540	3550	3560	3580	94,8

-сохтмони нав	207	50	55	60	65	31,4
-таҷдид ва васеъкунии корхонаҳои амалкунанда	2129	2475	2880	2285	2200	103,3
-барқароркунии иқтидории корхонаҳои аз кор баромада	39	15	15	15	15	38,5
-корҳои фардӣ	1400	1000	1100	1200	1300	92,8

2.3.4. Фарҳанг ва варзиш

Инфрасохтори фарҳангию маишӣ. Дар ҳудуди шаҳру деҳоти Истаравшан як зумра иншооту муассисаҳои фарҳангию фароғатӣ ва варзишӣ ба аҳолӣ хизмат мерасонанд. Айни замон дар шаҳр осорхонаи кишваршиносӣ, осорхонаи доираи адабии Истаравшан, театри мардумӣ, мактаби бачагонаи санъат, 21 муассисаи клубӣ, китобхонаи марказӣ бо 28 филиали дар деҳот фаъолият дошта, китобхонаи бачагона, ансамбли "Шашмақом"-и Истаравшан, 153 ёдгориҳои меъморӣ-таърихӣ ва 101 гурӯҳ ва намудҳои ҳунармандӣ фаъолият доранд.

Ғайр аз ин, дар шаҳри Истаравшан 8 масҷиди ҷомеъ ва 29 адад масҷидҳои панҷвақта, 7 адад қабристонҳо, 21 чойхона, 3 боғи фарҳангӣ ва 4 кинотеатр вуҷуд дорад.

Дар соҳаи фарҳанги ноҳия 57 нафар мутахассисон кор ва фаъолият менамоянд, ки аз онҳо 24 нафарашон занҳо мебошанд. Музди миёнаи меҳнати кормандони соҳа ба 368 сомонӣ баробар мебошад. Мушкилоти асосии соҳаи фарҳанги шаҳр, таъмирталаб будани бино ва иншоотҳои фаргангӣ, аз ҷумла, бинои осорхонаҳои шаҳр, биноҳои тамоми клубҳои деҳот, китобхонаҳои деҳот ва марказ, фарсуда шудани асбоб ва таҷҳизоти фарҳангӣ (асбобҳои мусиқӣ, баландгуякҳо, либоси театрӣ, таҷҳизоти сабти овоз ва банаворгирӣ), фарсуда гаштани таҷҳизоти осорхонаҳо ва китобхонаҳо (мизу курсӣ, ҷевонҳо ва таҷҳизоти компютерӣ) мебошад. Бояд қайд намуд, ки аз 101 ёдгориҳои меъморӣ - таърихии мавҷуда, 79 тоаш ба таъмири асосӣ ва 19 тоаш ба таъмири ҷорӣ ниёз доранд.

Мактаби бачагонаи санъати шаҳри Истарафшан соли 1963 ташкил шуда, дар бинои 70 сол муқаддам, тариқи ҳашар сохташуда, ки айни ҳол дар ҳолати садамавӣ қарор дорад, ҷойгир мебошад. Дар ин муассиса, аз рӯйи равияҳои асбобҳои миллӣ, най, ғиҷак, рубоб, доира, карнай, аккордеон, санъати сурудхонӣ, фортепиано ва санъати рассомӣ, фаъолият роҳандозӣ гардидааст. Дар муассисаи мазкур 105 нафар толибилмон (аз ҷумла 4 нафар духтарон) таҳсил менамоянд ва ба онҳо 12 нафар устодон (аз ҷумла 2 нафар занон) ҳунар меомӯзанд. Дар оянда ташкил намудани равияҳои рақси миллӣ, кашидани мусаввараҳо ва навохтани чанг дар назар буда, барои амалӣ намудани ин ҳадафҳо, бунёди бинои замонавӣ зарур мебошад. Тибқи ҳисоби пешакӣ, барои сохтмони бинои номбурда тақрибан 2,5 млн сомонӣ маблағ зарур аст.

Варзиш. Дар шаҳри Истаравшан 216 адад иншоотҳои варзишӣ, майдончаҳо ва толорҳои варзишӣ, аз ҷумла, 3 варзишгоҳҳои калонҳаҷм, 178 адад майдончаҳои варзишӣ, 24 адад толори варзишӣ, 2 адад ҳавзи шиноварӣ ва10 варзишгоҳҳои хусусӣ, ки дар таххонаи биноҳо мавҷуд мебошанд, мавриди истифодабарӣ қарор доранд.

Варзишгоҳи марказии шаҳри Истаравшан дар тобеияти ҷамъияти саҳомии кушодаи «Суруш» (собиқ фабрикаи кешбофӣ) қарор дошта, солҳои 80-уми қарни гузашта сохта шудааст ва дорои зиёда аз 10 ҳазор ҷойҳои нишаст мебошад. Дар таххонаи варзишгоҳ барои варзишгарон ду сауна, ҳаммом, толори варзиши оммавӣ, утоқҳои корӣ, синфхона ва 4 ҳуҷраи либосивазкунӣ мавҷуд мебошад.

Иншооти варзишии Мактаби варзишии бачагону наврасони №1 дар холати хуб қарор дошта, барои 1000 нафар ҷои нишаст пешбинӣ шудааст (варзишгоҳ соли 1938 сохта шудааст).

Дар толорҳои варзишии мактаби номбурда, дар 5 сексияҳои варзишӣ, 600 нафар ҷавонону наврасон (аз ҷумла, 12 нафар духтарон) ба варзиш машғул мебошанд. Ба онҳо 22 нафар мураббиён, аз ҷумла 7 нафар мураббиёни дараҷаи устоди варзиши Ҷумҳурии Тоҷикистон дошта, таълим медиҳанд. Бинобар зиёд будани шавқу рағбати ҷавонон ба варзиш, имконияти ба сексияҳои мавҷуда ҷалб намудани ҳамаи онҳо айни замон имконнопазир мебошад. Аз ин лиҳоз, бо назардошти ҳалли масъалаи норасогии иншоотҳои варзишӣ, дар соли 2011 ба нақша гирифта шудааст, ки сохтмони толори нави варзишие, ки дар қисми рости муассисаи номбурда идома дорад, ба итмом расонида шуда, он мавриди баҳрабардории ҷавонону варзишгарон қарор ҳоҳад гирифт.

Мактаби варзишии бачагону наврасони ба номи А. Қодиров, дар ҳудуди боғи фароғатии шаҳри Истаравшан воқеъ буда, бинои он соли 1987 сохта шудааст. Мактаб аз 3 майдончаи варзишии барои футболи хурд, баскетбол ва волейбол махсусгардонидашуда, ҳавзи шиноварӣ барои наврасон, бинои варзишӣ барои бокс ва бинои маъмурӣ иборат мебошад. Дар мактаби мазкур, ба 400 нафар ҷавонону наврасон, 13 нафар мурабиён, аз ҷумла 2 нафар мураббиён-дорандагони дараҷаи устоди варзиши Ҷумҳурии Тоҷикистон, машқ медиҳанд.

Ҳамчунин, наврасону ҷавонон дар хонаи таълим ва истироҳати шаҳр, ки бахши Мактаби варзишии бачагону наврасони ба номи А. Қодиров мебошад, ба бахшҳои бокс ва футбол ҷалб гардидаанд.

Бояд қайд намуд, ки бинои асосии Мактаби варзишии бачагону наврасони ба номи А. Қодиров, айни замон дар холати садамавӣ қарор дорад. Оиди барқарор намудани он, аз тарафи бахши меъморӣ ва сохтмони шаҳри Истаравшан ба маблағи 480 ҳазор сомонӣ лоиҳа таҳия гардидааст. Дар соли 2011 аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ барои барқарорсозии бинои мазкур, ҷудо намудани 70 ҳазор сомонӣ пешбинӣ гардидааст.

Соли 2010 дар муассисаҳои варзишии шаҳри Истаравшан қариб 87 чорабинии варзишӣ, аз рӯи намудҳои футбол, волейбол, муштзанӣ, шоҳмот, спартакиада оид ба атлетикаи сабук ва якҳарбаҳои шарқӣ, бо иштироки 24350 нафар варзишгарон, гузаронида шуданд.

Мушкилиҳои ташкил намудани чорабиниҳои фарҳангию фарогатӣ ва варзишӣ. Маҳдудияти таъмини барқ, мавҷуд набудани шабакаи гармидиҳӣ дар фасли зимистон, корношоям гардидани хатҳои таъмини об ва ташноб, норасогии маводҳои омӯзишӣ, маводҳои ташкилӣ ва таҷҳизотҳо, аз кор рафтани мутахассисон ва паст будани музди меҳнат мебошанд.

Дар ҳудуди шаҳру деҳоти Истаравшан имкониятҳои зиёд намудани ҷалби аҳолӣ, бахусус ҷавонон, ба истироҳати фаъолона ва тарзи ҳаёти солим мавҷуд мебошад вале он аз ҷониби масъулини соҳа самаранок истифода намегардад.

Ҷадвали №53. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи фарҳанг дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Параметрҳои дурнамо			с.2015 бо % нисбати с.2011
			с.2013	с.2014	с.2015	
Миқдори муассисаҳои оммавӣ – фарҳангӣ (воҳид)	53	53	53	53	53	100
Клубҳо	21	21	21	21	21	100
аз он ҷумла ҷумҳуриявӣ						
Китобхонаҳои оммавӣ	28	28	28	28	28	100
аз он ҷумла ҷумҳуриявӣ						
Осорхонаҳо	2	2	2	2	2	100
Театрҳо	1	1	1	1	1	100
аз он ҷумла театрҳои касбӣ						
Мактабҳои мусиқӣ (воҳид)	1	1	1	1	1	100
Шумораи хонандагон (нафар)	100	120	10	140	150	110
Миқдори кадрҳо (ҳазор нафар)	147	158	160	160	170	110

Туризм. Шаҳри Истаравшан (Istarawshan), мувофиқи тадқиқоти ҳафриётшиносон таърихи зиёда аз 2500 сола дошта, яке аз мавзеъҳои маъмули сайёҳии Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Дар шаҳр ёдгориҳои таърихии зиёде вуҷуд доранд (153 адад), ки онҳо диққати сайёҳони зиёдеро аз саросари дунё ба худ ҷалб намудаанд. Бештари ёдгориҳои таърихии шаҳри Истарафшан, ҳамчун дастоварди фарҳанги ҷаҳонӣ, ба рӯйихати ЮНЕСКО дохил карда шудаанд. Дар асл, Истаравшан ҳамчун шаҳр-осорхона маъмул мебошад. Мақбари Ҳазрати Шоҳ (писарамаки пайғамбар Муҳаммад Салалоҳи Алайҳи Вассаллам) қадимтарин ва шарифтарин ёдгории таърихӣ ба шумор рафта, барои зиёрати он, сайёҳони дохили ва бурунмарзӣ бо шавқ ва ихлоси зиёд ба он ташриф меоранд. Инчунин, дар шаҳр ёдгории меъмории таърихии «Кӯк гумбаз» мавҷуд мебошад, ки тибқи асноди таърихӣ, дар даврони қадим он дорои расадхона будааст.

Бояд қайд намуд, ки дар солҳои охир, инфрасохтори сайёҳии шаҳри Истаравшан хело беҳтар шуда бошад ҳам, ҳолати инфрасохтори соҳа ва хизматрасониҳо дар ин самт пешниҳодгардида талаботи имрӯзаи сайёҳоро қонеъ гардонида наметавонад. Махсусан норасоии меҳмонхонаҳо, нуқтаҳои хӯроки умумии ба талаботҳои стандарҳои байналмилалӣ ҷавобгӯй ва инчунин, мавҷуд набудани инфрасохтори мусоиди фарҳангию фароғатӣ дар шаҳр, барои рушди соҳа менеагӣ менамояд.

Дар шаҳри Истаравшан муассисаҳои истеҳсоли маҳсулоти барои рушди сайёҳӣ нигаронидашуда, аз қабили таҳия ва амалисозии хатсайрҳои сайёҳӣ, пешниҳоди хизматрасониҳои роҳбаладӣ намудани сайёҳон, бо нақлиёт таъмин намудани онҳо, ташкили ҷои хоб ва хӯрок барои сайёҳони потенсиалӣ, вуҷуд надорад. Бештари ёдгориҳои таърихӣ дар ҳолати ғайриқаноатбахш қарор дошта, ба талаботҳои қабули сайёҳон мувофиқат наменамоянд. Айни ҳол, нуқтаҳои мавҷудаи хӯроки умумии шаҳри Истаравшан, хизматрасониҳоро барои қабули меҳмонони бурунмарзӣ, бо сифати на он қадар хуб пешкаш менамоянд.

Маҳдудияти таъминоти барқ дар фасли зимистон низ, яке аз мушкилотҳои соҳаи мазкур ба шумор меравад.

Айни замон, дар ҳудуди шаҳр 6 меҳмонхона, 14 тарабхона, 24 чойхона ва 28 каҳвахона мавҷуд мебошад. Инчунин дар шаҳри Истаравшан 3 бозори деҳқонӣ ва 3 бозори яклухтфурӯшӣ фаъолият менамоянд.

Ҷадвали №54. Иншоотҳои инфрасохтори сайёҳии шаҳри Истаравшан

Инфрасохтори сайёҳӣ (ғайр аз инфрасохтори фарҳангӣ)	Шумора (адад)	Ҳолати кунунии иншоотҳо дар маҷмӯъ
Меҳмонхона	6	Ғайриқаноатбахш
Тарабхона	14	Ғайриқаноатбахш
Чойхона	24	На он қадар хуб
Қаҳвахона	28	Қаноатбахш
Интернет кафе	16	Хуб
Маршрутҳои сайёҳӣ	3	На он қадар хуб
Лагерҳо	4	На он қадар хуб
Осоишгоҳҳои фаро ғатӣ	2	Хуб
Кӯлҳо	2	Ғайриқаноатбахш
Минтақаҳои сайёҳӣ	2	На он қадар хуб

Ҷадвали №55. Нишондиҳандаҳои дурнамои рушди соҳаи сайёҳӣ дар шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Нишондиҳандаҳо	с.2011 ҳисобот	с.2012 баҳодиҳӣ	Дурнамо	Параметрҳои дурнамо		с.2015г. бо (в) % нисбати (к) с.2011г.
			с.2013	с.2014г.	с.2015г.	
Туризми дохилӣ						
Шумораи туристон (ҳазор нафар)	2000	3000	3100	3300	3500	175
Маблағҳои воридшавандаи умуми аз ҳисоби хизматрасониҳои туриз-	30000	54000	62000	66000	77000	256,6

ми дохили (млн. сомони)						
Туризми беруна						
Шумораи туристон (ҳазор нафар)	4800	5000	5200	5430	5550	115,6
аз он чумла, шумораи туристони воридшаванда (ҳазор нафар)	400	450	500	550	590	147,5
Ҳачми умумии маблағҳои ворид-щаванда аз ҳисоби хизматрасониҳои туризми беруна (млн. сомони)	32000	36000	49000	53900	59000	184,3

2.3.5. Стратегия ва вазифаҳои соҳаҳои иҷтимоии шаҳри Истаравшан

Ҷадвали №56

Мақсад	Вазифаҳо	Лоиҳаҳо	Арзиши умумии лоиҳа (млн. сомонӣ)	Солҳо					Масъул	Сарчашмаи маблаггузорӣ	Нишондиҳандаҳои пешбинишуда
				2011	2012	2013	2014	2015			
Тандурустӣ											
Беҳтар намудани дастраси аҳолӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ ва тарзи ҳаёти солим.	*1. Баланд бардоштани сатҳи маърифатнокии аҳолӣ оиди пешгирии касалиҳои сабаби иҷтимоӣ дошта ва тарзи ҳаёти солим.*	*1.1. Дар якҷоягӣ бо муассисаҳои тандурустӣ ва ҷомеа гузаронидани чорабиниҳои иттилоотии ҷамъиятӣ (вохӯриҳо, сӯҳбатҳо, аксияҳо, баромадҳо дар ВАУ) оид ба масоили пешгирӣ намудани: а) норасоии оҳан ва йод дар бадан ва гизои солим, б) гелминтоз, в) касалиҳои сироятӣ (пеш аз ҳама масъалаҳои пешгирии сил ВМНО/БНММ), г) СШН.*	*0,2*	*0,04*	*0,04*	*0,04*	*0,04*	*0,04*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Бучети маҳаллӣ*	*Паст шудани сатҳи фавти модар ва кӯдак то соли 2016 то 80%. Паст шудани сатҳи фавти кӯдакони то 5 сола то соли 2016 ба 75%. Паст шудани гирифтории модарон ба бемории камхунӣ то соли 2016 ба - 1,9 промил.*
	2. Беҳтар намудани инфрасохтори муассисаҳои тиббӣ	*2.1. Таъмири куллии шуъбаҳои урологӣ, шикастабандӣ, бачагона, касалиҳои сироятӣ ва ҷарроҳии бачагона*	*0,5*	*0,1*	*0,2*	*0,2*			*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Сарчашмаҳои дохилӣ*	*Паст шудани сатҳи бемории ҷогар ба – 2,2 промил то соли 2016*
		2.2. Ба итмом расонидани сохтмони нотамоми беморхонаи марказии шаҳри Истаравшан	*0,7*		*0,7*				*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Бучети вилоятӣ*	*Паст шудани сатҳи бемории сироятии сил то соли 2016 то 65%.*
		2.3. Таъмиру тармим ва бунёди хонаҳои саломатии деҳот дар ҳудуди шаҳри Истаравшан ва муҷаҳҳазгардонии онҳо	*0,4*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*		*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Сарчашмаҳои дохилӣ.*	*Паст шудани сатҳи бемории сироятии исхоли хунин то 70% то соли 2016.*

		2.4. Таъмири куллии дармонгоҳи бачагонаи №2	*1,0*		*0,5*	*0,5*			*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Сармояи хориҷӣ.*	
	3. Беҳтар намудани ҳолати санитарию эпидемиологӣ ва баланд бардоштани иштироки ҷомеъаҳо дар масъалаҳои саломатии мардум.	*3.1. Дар назди кумитаҳои маҳаллаҳо ташкил намудани Шӯрои саломатии ҷомеъа ва гурӯҳҳои ихтиёрӣ аз рӯи методологияи қабулгардаи **ВТ ҶТ** оиди сафарбаркунии ҷомеъаҳо.*	*0,1*			*0,1*			*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		3.2. Гузаронидани ҳашар барои тоза намудани минтақа ва тозакунии ҷӯйбор ва хандақҳо.	-						*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		3.3. Ташкили дастшӯякҳо, гӯшаҳом санитарӣ ва патрулҳо дар муассисаҳои маориф, фарҳангӣ ва маишӣ.	*0,02*		*0,02*						
		3.4. Таъмини оби ҷӯшонидашуда дар муассисаҳои таълимӣ.	*0,01*		*0,01*						
		3.5. Иттилоотонии аҳолӣ оиди масоили қоидаҳо ва меъёрҳои ташкилии хандақҳо барои ташноб дар ҳавлиҳо.	-								
		3.6. Ташкили гӯшаҳои саломатӣ ва доруқуттиҳо дар муассисаҳои тиббӣ ва таълимотӣ.	*0,01*		*0,01*						
		3.7. Гузаронидани ташхиси намак дар нуқтаҳои савдо барои муайян намудани миқдори йод дар таркиби он	*0,01*		*0,01*						

	4. Беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои тиббӣ дар муассисаҳои тандурустӣ.	4.1. Такмили ихтисоси кормандони ПМСБ, пеш аз ҳама духтурони оилавӣ ва ҳамшираҳои хадамоти патронажӣ дар заминаи ДТИКТ-и ҷумҳуриявӣ.	0,05					0,05		Сарчашмаҳои дохилӣ	
		4.2. Харидории таҷҳизоти муосири тиббӣ барои муассисаҳои тиббии шаҳри Истаравшан	0,8		0,2	0,2	0,2	0,2	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Сармояи хориҷӣ.	
		4.3. Ташкили муассисаҳои хусусии тиббӣ дар шаҳри Истаравшан	1,4		0,2	0,3	0,4	0,5	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Сарчашмаҳои дохилӣ	
	Ҳамагӣ дар соҳаи тандурустӣ		5,2	0,24	1,99	1,44	0,74	0,79			
Маориф											
Беҳтар намудани сифати таълимот	1. Беҳтар намудани низоми ҳавасмандгардонии муаллимон	1.1. Ҳавасмандсозии муаллимон бо роҳи ҷудо намудани қитъаҳои замини ёрирасон ва наздиҳавлигӣ	0,1	0,02	0,02	0,02	0,02	0,02	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ.	Афзоиши миқдори ҷойҳои нав дар муассисаҳои томактабӣ то соли 2016 ба 2500 адад. Афзоиши шумораи ҷойҳои нави нишаст дар мактабҳо то соли 2016 ба 5000 адад.
	2. Зиёд намудани ҷой дар муассисаҳои томактабӣ ва таҳсилоти ҳамагонӣ тавассути сохтмони иншоотҳои нави томактабӣ	2.1. Таъмир ва ҷиҳозонидани боғчаҳои бачагонаи шаҳри Истаравшан	0,4		0,1	0,1	0,1	0,1	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.	
		2.2. Бунёди 10 адад боғчаҳои бачагонаи хусусии нав дар ҳудуди шаҳри Истаравшан	4,0		1,0	1,0	1,0	1,0	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.	
		2.2.. Барқарорсозии мактаби варзишии бачагону наврасони ба номи А. Кодирови ш.Истаравшан	0,48	0,07	0,15	0,2	0,06		МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.	
		2.3. Таъмиру тармими мактабҳои таҳсилоти ҳамагонии шаҳру деҳоти Истаравшан	0,6		0,2	0,2	0,2		МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.	

		2.4. Сохтмони биноҳо ва синфхонаҳои иловагӣ дар мактабҳои таҳсилоти ҳамагонӣ	*12,2*	*0,2*	*3,0*	*3,0*	*3,0*	*3,0*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		2.5. Сохтмони бинои нави Коллеҷи ҳунарҳои мардумӣ дар шаҳри Истаравшан	*7,3*	*1,2*	*3,0*	*3,1*			*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
		2.6. Таҷҳизонидани омӯзишгоҳи касбӣ-техникии №14 –и шаҳри Истаравшан	*0,06*		*0,06*				*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети ҷумҳуриявӣ*	
	3. Беҳтар намудани сифати инфрасохтор дар мактабҳо	*3.1. Таъмири хатҳои барқ ва обу ташноб ва дигар коммуникатсияҳо дар ҳамаи муассисаҳои таълимии шаҳри Истаравшан*	*0,4*		*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		3.2. Таъмини мактабҳо бо мизу курсӣ (1500 маҷмӯъ) ва дигар таҷҳизот.	*0,4*		*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		3.3. Харидории 245 маҷмӯъ компютер барои мактабҳои шаҳру деҳоти шаҳри Истаравшан.	*0,6*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,2*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		3.4. Азнавсозии хонаи бачагон воқеъ дар ҷамоати деҳоти Коммунизм.	*0,9*	*-*	*-*	*0,4*	*0,4*	*0,1*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
		3.5. Бунёди 3 муассисаи давлатии томактабӣ дар шаҳри Истаравшан.	*2,0*	*-*	*-*	*1,0*	*1,0*	*-*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
	Ҳамагӣ дар соҳаи маориф		*29,44*	*1,59*	*7,83*	*9,32*	*6,08*	*4,62*			

Ҳифзи иҷтимоӣ										
Паст намудани сатҳи осебпазирӣ дар байни аҳолӣ	*1.Беҳтар намудани дастраси гурӯҳи осебпазири аҳолӣ ба хизматрасониҳои иҷтимоӣ*	*1.1.Ҳамасола тайёр намудани 10 нафар мутахассиси соҳаи иҷтимоӣ барои расонидани хизмат дар хона ба маъюбон ва пиронсолон дар шаҳри Истаравшан*	*0,02*	*0,004*	*0,004*	*0,004*	*0,004*	*0,004*	*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*
		1.2. Густариши хизматрасонии тибӣ ба маъюбону муҳтоҷон дар хона (маъюбон, муйсафедон) дар шаҳри Истаравшан	*0,02*	*-*	*-*	*0,02*	*-*	*-*	*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*
		1.3. Таъмини маъюбон бо нақлиёту аробачаҳо (52 нафар) дар шаҳри Истаравшан	*0,02*		*0,01*	*0,01*			*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ*
		1.4. Таъмин намудани маъюбон бо узвҳои сунъӣ (протезҳо ба 100 нафар ва айнакҳо ба 150 нафар, аз он ҷумла ба 48 кӯдак). дар шаҳри Истаравшан	*0,1*		*0,05*	*0,05*			*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ*
	2. Паст намудани сатҳи бекорӣ.	*2.1. Ҷалби бекорон ба корҳои ҷамъиятии музднок (280 нафар бекорон) дар шаҳри Истаравшан*	*1,4*	*0,2*	*0,2*	*0,3*	*0,3*	*0,4*	*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ*
		2.2. Додани қарзҳои бе фоиз ба бекорон (75 нафар) дар шаҳри Истаравшан	*0,35*		*0,10*	*0,10*	*0,10*	*0,05*	*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ*
		2.3. Ташкили курсҳои омӯзиши касбӣ (барои 1250 нафар). дар шаҳри Истаравшан	*0,5*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*0,1*	*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ*
		2.4. Харид намудани аробачаҳои маъюбӣ, асоҳо, протезҳо, асбобҳои шунавоӣ ва	*0,025*	*0,05*	*0,05*	*0,05*	*0,05*	*0,05*	*МИҲД-и шаҳри Истаравшан*	*Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ*

1. Таъсисӣ шумораи ҷойҳои сифатноки нави корӣ барои бекорон то соли 2016 ба 4050 адад расидааст.

2. Табақаҳои осебпазири аҳоли аз хизматрасонии иҷтимоӣ сӯро гавӣ каноатманд мебошанд.

		гайра барои ниёзмандон дар шаҳри Истаравшан.								
	3. Бехтар намудани инфрасохтори муассисаҳои ҳифзи иҷтимои	3.1. Сохтмони бинои Маркази шу гли аҳолӣ дар шаҳри Истаравшан.	0,5	-	-	-	0,2	0,3	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ	
	Ҳамагӣ дар соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ		2,935	0,354	0,514	0,634	0,754	0,904			
Фарҳанг ва варзиш										
	1. Беҳтар намудани сифати инфрасохтори варзишии мавҷуда	1.1. Таъмири мактаби варзишии бачагону наврасон №1 дар шаҳри Истаравшан.	0,7	0,7					МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Ҷалби маблагҳои дохилӣ	Аҳолӣ ноҳия аз хизматрасониҳои муассисаҳои фарҳангиву фаро гатӣ қаноатманд мебошад.
		1.2. Таъмири мактаби варзишии бачагону наврасони ба номи А.Қодиров.	0,5	0,07	0,43				МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Ҷалби маблагҳои дохилӣ	
		1.3. Таъмири ҳавзи шиноварии мавҷуда дар шаҳри Истаравшан.	0,03		0,03				МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Ҷалби маблагҳои дохилӣ	
		1.4. Таъмини муассисаҳои варзишӣ бо таҷҳизот ва либос.	0,01		0,01				МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Ҷалби маблагҳои дохилӣ	
		1.5. Ҷалби мураббиёни соҳибтаҷриба ба варзиш дар шаҳри Истаравшан.							МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.	
Ташаккули тарзи ҳаёти солим дар ҷомеа ва нигоҳдошти арзишҳои таърихӣ	1. Беҳтаркунии сифати инфрасохтори фарҳангию фароғатӣ	1.1. Сохтмони бинои нави Қасри фарҳанг барои 1000 ҷойи нишаст дар шаҳри Истаравшан.	4,5		1,5	1,5	1,5		МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Ҷалби маблагҳои дохилӣ	
		1.2. Сохтмони бинои нави мактаби бачагонаи санъат барои 300 нафар дар шаҳри Истаравшан.	2,5		0,5	0,5	0,5	1,0	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Ҷалби маблагҳои дохилӣ	
		1.3. Таъмиру нигаҳдории ёдгориҳои таърихӣ дар шаҳри Истаравшан.	20,0		5,0	5,0	5,0	5,0	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Номуайян	
		1.4. Эҳёи деворҳои қадимии Қалъаи Муғ (Муғтеппа ва Талтеппа) дар шаҳри Истаравшан.	7,0		1,0	2,0	2,0	2,0	МИҲД-и шаҳри Истаравшан	Буҷети ҷумҳуриявӣ	

		1.5. Эҳёи чашмаҳо ва ҳавзҳо, беҳтар намудани ҳолати экологии онҳо дар шаҳри Истаравшан	*5,0*		*1,0*	*1,0*	*1,5*	*1,5*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	
		1.6. Таъмини муассисаҳои фарҳангӣ бо асбобҳои мусиқӣ	*0,03*	*0,01*	*0,01*	*0,01*			*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Ҷалби маблагҳои дохилӣ*	
Соҳаи сайёҳӣ											
Ривоҷ додани соҳаи сайёҳӣ	*1. Беҳтар намудани сифати хизматрасониҳои соҳаи сайёҳӣ.*	*1.1. Таъмиру барқарорсозии иншоотҳои таърихию кишваршиносӣ ва омода намудани онҳо барои ҷалби сайёҳон дар шаҳри Истаравшан*	*1,4*	*0,2*	*0,2*	*0,3*	*0,3*	*0,4*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Номуайян*	*Афзоиши қисми даромади буҷети маҳаллӣ аз ҳисоби сайёҳӣ то соли 2016 то 60% .*
		1.2. Таҳияи хатсайрҳои сайёҳӣ ва беҳтар намудани инфрасохтори соҳаи сайёҳӣ дар шаҳри Истаравшан.	*0,6*		*0,15*	*0,15*	*0,15*	*0,15*	*МИХД-и шаҳри Истаравшан*	*Буҷети маҳаллӣ. Сарчашмаҳои дохилӣ.*	
	Ҳамагӣ дар соҳаи фарҳанг, фароғат ва варзиш		*42,27*	*0,98*	*9,83*	*10,46*	*10,95*	*10,05*			
	ҲАМАГӢ:		*79,845*	*3,164*	*20,164*	*21,854*	*18,524*	*16,364*			
	Аз ҷумла, Буҷети ҷумҳуриявӣ		*9,955*	*0,35*	*1,57*	*2,61*	*2,75*	*2,9*			
	Буҷети вилоятӣ		*0,7*		*0,7*						
	Буҷети маҳаллӣ		*38,8*	*0,944*	*10,924*	*11,944*	*8,674*	*6,314*			
	Сарчашмаҳои хориҷӣ		*1,8*	*0,7*		*0,7*	*0,2*	*0,2*			
	Сарчашмаҳои дохилӣ		*2,19*	*0,97*	*0,77*	*0,3*	*0,1*	*0,05*			
	Норасогии маблаг		*26,4*	*0,2*	*6,2*	*6,3*	*6,8*	*6,9*			

2.4. ҲОЛАТҲОИ ФАВҚУЛОДДА ВА ҲИФЗИ МУҲИТИ ЗИСТ

2.4.1. Ҳолатҳои фавқулодда

Дар давраи солҳои 2007-2010 дар ҳудуди шаҳри Истаравшан 7 ҳолати фавқулодда, аз ҷумла 6 ҳодисаи сел ва 1 ҳодисаи заминҷунбӣ ба қайд гирифта шудааст. Офатҳои табиӣ ба иқтисодиёти шаҳри Истаравшан ба маблағи 3160,0 ҳазор сомонӣ хисорот ворид сохтаанд. Дар ҷадвали пешниҳодшаванда таносуби маблағҳои зарари расонидашуда ба буҷет, аз ҷумла таносуби фоизии онҳо нишон дода шудааст.

Ҷадвали №57. Таносуби буҷети шаҳри Истаравшан ва хисорот аз ҳолатҳои фавқулодда

Буҷет	2007	2008	2009	2010	Ҳамагӣ
Даромад (сомонӣ)	2988.0	4241.0	5569.0	6124.0	18922.0
Хароҷот (сомонӣ)	2976.0	3979.0	5129.0	6039.0	18123.0
Зарар (бо сомонӣ)	1021,7	531,0	1114,0	493,3	3160,0
Зарар (бо фоиз)	34.2	12.5	20.0	8.0	16.7

Дар ҳудуди ҷамоатҳои шаҳри Истаравшан 7 деҳа дар минтақаи ҷараёнҳои хавфнок қарор доранд ва ҳамасола дар ин деҳаҳои аҳолинишин якчанд намуди ҷараёнҳои хавфноки табии ба амал меоянд. Намудҳои асосии ҷараёнҳои хавфнок сел, заминҷунбӣ ва ярч мебошад.

Дар деҳаҳо ва маҳаллаҳои аҳолинишине, ки дар минтақаҳои хавфнок ҷойгиранд, 25206 нафар аҳолӣ истиқомат менамояд. Ба ҳолатҳои боришоти барфи зиёд ва сардиҳои шадид тамоми қаламрави шаҳри Истаравшан мувоҷеҳ мебошад.

Дар давраи солҳои 2007-2010 ҳолатҳои фавқулодда ба соҳаҳои инфрасохтор ва кишоварзии шаҳр зарари зиёд расонидаанд. Қисми зиёди хисорот, ҳам аз рӯи фоиз ва ҳам аз рӯи маблағ, ба соҳаи кишоварзӣ рост меояд. Хисороти соҳаи кишоварзӣ дар давраи зикршуда 3160,0 ҳаз. сомониро ташкил додааст, ки ба 51,6 фоизи хароҷоти умумии буҷет баробар мебошад.

Ҷадвали №58. Маблағи зарари хоҷагиҳои ноҳия аз рӯи соҳаҳои фаъолият

Зарар (сомонӣ)	2007	2008	2009	2010	Ҳамагӣ
Инфрасохтор	374	128.0	672.3	175.2	1349.5
Кишоварзӣ	647.7	403.0	441.7	318.1	1810.5
Ҳамагӣ:	1021.7	531.0	1114.0	493.3	3160.0

Дар шароити маҳдудияти захираҳои замин ва хисороти назаррас аз офатҳои табии, масъалаи ҳифзи зироатҳои кишоварзӣ ва умуман заминҳои кишоварзӣ ва маҳаллаҳои аҳолинишин аз таъсири обхезиҳо, селҳо ва ярчҳо, тавассути сохтмони иншооти дахлдори муҳофизатӣ, аз қабили корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ, селпартоҳо, шабакаҳои дренажӣ ва мустаҳкам намудани нишебиҳои ярчпазир, ниҳоят ҳалталаб мебошад.

Мушкилиҳои асосӣ дар самти пешгирии офатҳои табиӣ. Нокифоягии маблағҳо дар буҷет ва самаранокии пасти низоми пешгирии офатҳои табиӣ, аз ҷумла мавҷуд набудани гурӯҳбандии мавзеъҳои дар зери таъсири ҷараёнҳои геологии экзогенӣ қарордошта, бо мақсади ошкор намудани минтақаҳои нисбатан осебпазир дар марҳилаи банақшагирии инфрасохтори шаҳру деҳот, мавҷуд набудани харитаҳои минтақаҳои хавфноки шаҳр, механизмҳои суст амалкунанда оид ба сабуксозии оқибатҳои ҲФ, мавҷуд набудани баҳодиҳии техникии фонди манзили ноҳия, нокифоягии маблағҳо барои корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ, тоза кардани ҷӯйборҳо ва селроҳаҳо, худсарона кашонидани сангу рег ва қум аз ҳудуди селроҳаҳои мавҷуда.

2.4.2. Ҳифзи муҳити зист

Вазъи муҳити зист дар ҳамаи бахшҳои Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015 таҳлил гардидааст ва чораҳои нигоҳ дош-

тани устувории он баён шудаанд. Мушкилиҳои асосии соҳаи ҳифзи муҳити зисти шаҳри Истаравшан зиёданд, аз ҷумла бад шудани ҳолати арчазорҳо, зиёд шудани ҳолати буридани дарахтон аз ҷониби аҳолӣ, ифлосшавии мавзеъҳои кӯҳсор аз партовҳои сахти маишӣ, таҳдиди ба вуқӯъ омадани ҳолатҳои фавқуллода (сел, ярч), азхудкунии заминҳои наздикӯҳӣ бе назардошти ҳолати геологӣ ва релефи он, бад шудани ҳолати чарогоҳҳо, азхудкунии ғайриқонунии канданиҳои фоиданок (шағал, қум, санг ва ғайра).

2.4.3. Стратегия ва вазифаҳои бахши пешгирии ҳолатҳои фавқулодда ва ҳифзи муҳити зист

Ҷадвали №59.

Мақсад	*Вазифаҳо*	*Чорабиниҳо/лоиҳаҳо*	*Арзиши умумии лоиҳа. (ҳазор сомонӣ)*	*Сарчашмаи маблаггузорӣ*	*Натиҷаҳои пешбинишуда*
		Ҳифзи муҳити зист			
Паст кардани рафти деградасияи ресурсҳои табии (ҷангал, замин, об)	*1.Беҳтар намудани роҳбари ва истифодаи хоҷагии ҷангал.*	*1.1.Ташкили муассисаи сайёҳӣ дар шаҳри Истаравшан*	*50*	*Соҳибкорон*	*Афзоиши даромад ба буҷети давлатӣ аз ҳисоби соҳаи сайёҳӣ (то соли 2016 то 50%).*
		1.2.Беҳтар намудани таъминоти хоҷагии ҷангали Истаравшан бо маводҳо, техника, либосҳои махсус ва гайра.	*150*	*Номуайян*	
		1.3.Ташкили коргоҳи ниҳолпарварӣ бо истифодаи манбаҳои гармидиҳии алтернативӣ дар шаҳри Истаравшан.	*70*	*Номуайян*	*Дарозии умумии иншоотҳои соҳилмустаҳ камкунӣ (то соли 2016 ба 18 км).*
		Ҳолатҳои фавқуллода			
Роҳандозӣ намудани корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ.	*1.Дарёфти имкониятхо барои корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ*	*1.1.Мустаҳкам намудани соҳилҳои сойҳои ҳудуди шаҳри Истаравшан*	*1500*	*Номуайян*	
Ҳамагӣ			*1770*		

2.4.4 ТАЪМИНОТИ ЗАХИРАВӢ

Низоми идоракунӣ ва захираҳои инсонӣ. Масъули таҳия ва татбиқи Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан – яке аз Муовинони Раиси шаҳр мебошад, ки бахши иқтисодиёт, шӯъбаи иқтисод ва савдоро сарпарастӣ намуда, ҳамзамон роҳбари гурӯҳи корӣ оид ба таҳияи барномаи мазкур ба ҳисоб меравад.

Органи масъули мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан, шӯъбаи иқтисод ва савдо мебошад, ки ба ӯҳдадориҳои функсионалии он, дастгирии маъмурию техникии гурӯҳи корӣ ва зергурӯҳҳои ташаббускор, баланд намудани иқтидори онҳо оид ба масоили банақшагирии рушд, ташкил ва гузаронидани вохӯриҳо, мизҳои мудаввар оиди масъалаҳои банақшагирӣ, роҳандозӣ ва назорати раванди ҷамъоварӣ, таҳлил ва интегратсияи маълумотҳо, экспертизаи стратегияҳои соҳавӣ ва мутобиқгардонии онҳо бо стратегияҳои миллӣ ва ҳуҷҷатҳои соҳавию минтақавӣ, ҳамкории зич бо Вазорати рушди иқтисод ва савдо, Раёсати иқтисод ва савдои вилоят, мусоидати техникӣ ба гурӯҳи М ва А, тартиб додани ҳисоботҳои мунтазам аз рӯи натиҷаҳои мониторинг, вогузор гардидааст.

Мушкилиҳои асосии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан вобаста ба татбиқи Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳр ва пешниҳоди ҳизматрасониҳои босифат ба аҳолӣ, чунинанд:

- Потенсиали пасти кормандони шӯъбаи иқтисод ва савдо ва дигар шубаҳои иҷтимоию иқтисодӣ оид ба масоили банақшагирии рушди комплексии иҷтимоию иқтисодӣ, буҷет, мониторинг ва арзёбӣ, фондрейзинг ва тарҳрезии лоиҳаҳои сармоягузорӣ.
- Сатҳи пасти донишҳои тахассусии кормандони хизмати давлатӣ оид ба истифодаи технологияҳо ва таҷҳизотҳои компютерӣ.
- Сатҳи пасти музди меҳнат ва мавҷуд набудани низоми ҳавасмандгардонии кормандон.
- Сатҳи пасти дастрасӣ ба шабакаи интернет ва шабакаи ягонаи компютерӣ барои содда намудани раванди мувофиқа ва ҷустуҷӯи ҳуҷҷатҳо, инчунин ҷорӣ намудани базаи ягонаи маълумотҳо.
- Мавҷуд набудани баҳисобгирии электронии муҳосибавӣ дар сатҳи МИҲД ва ҷамоатҳо.
- Ҳолати ғайриқаноатбахши техникии бинои маъмурии ҷамоатҳо.

Ҷалби воситаҳои молиявии иловагӣ. Дар шаҳри Истаравшан якчанд барномаҳое, ки аз ҷониби вазорату идораҳои гуногуни ҷумҳурӣ дастгирӣ мешаванд, татбиқ гашта истодаанд.

Аз ҷамла дар доираи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №436 аз 27 августи соли 2008 «Дар бораи Барномаи давлатии сохтмон, таъмиру азнавсозии мактабҳо барои солҳои 2008-2015», аз ҳисоби Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилояти Суғд бинои 3 мактаб бо 22 синфхонаи иловагӣ барои 528 ҷойи нишаст, ба маблағи умумии 1342,6 ҳазор сомонӣ, сохта мешавад.

Дар солҳои 2009-2011 дар доираи татбиқи «Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷумҳури Тоҷикистон бо оби тозаи нӯшокӣ барои солҳои 2007-2020», ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №514 аз 2 декабри соли 2006 сол тасдиқ шудааст, барои барқарорсозии шабакаҳои обтаъминкуни шаҳраку деҳаҳои шаҳри Истаравшан, ҷудо намудани 1875,9 ҳазор сомонӣ аз ҳисоби маблағҳои буҷети маҳаллӣ, ҷумҳуриявӣ, грантҳо ва кӯмакҳои техникӣ, пешбинӣ гардидааст.

Маблағгузории Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан

Барои дарёфти манбаи маблағгузории лоиҳаҳои афзалиятноки соҳаҳои иқтисодиёти шаҳри Истаравшан, ки дар доираи Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015 пешбинӣ шудаанд, ҳамагӣ дар ҳаҷми 295,738 миллион сомонӣ маблағ лозим мебошад.

Ҷадвали №60. Арзиши умумии БР шаҳри Истаравшан аз рӯи соҳаҳобарои солҳои 2011-2015. (миллион сомонӣ)

Соҳаҳо	Ҳамагӣ	2011	2012	2013	2014	2015
Блоки иқтисодӣ, аз ҷумла:	139,66	14,57	27,11	35,25	40,21	22,51
• Кишоварзӣ	36,4	1,56	3,33	5,23	12,54	13,74
• Саноат	101,92	13	23,01	30	27,4	8,5
• СХМ	1,34	0,01	0,77	0,02	0,27	0,27
Блоки иҷтимоӣ, аз ҷумла:	79,845	3,164	20,164	21,854	18,524	16,364
• Маориф	29,44	1,59	7,83	9,32	6,08	4,62
• Тандурустӣ	5,2	0,24	1,99	1,44	0,74	0,79
• Ҳифзи иҷтимоӣ	2,935	0,354	0,514	0,634	0,754	0,904
• Фарҳанг, фароғат, сайёҳӣ ва варзиш	42,27	0,98	9,83	10,46	10,95	10,05
Инфрасохтор, аз ҷумла:	73,61	-	22,45	19,5	17,3	24,95
• Обтаъминкунӣ ва канализасия	34,61	-	8,25	9,5	9,5	7,35
• Барқтаъминкунӣ	33,7	-	11,7	7,5	7,5	7
• Нақлиёт ва роҳ	5,3	-	2,5	2,5	0,3	10,6
ҲФ ва бехатарии муҳити зист	1,77	-	-	-	0,77	1,0
Блоки идоракунӣ	0,853	0,075	0,235	0,221	0,191	0,131
Ҳамагӣ арзиши БР	295,738	17,809	69,959	76,825	76,995	64,955

Ҷадвали №61. Сарчашмаҳои маблағгузории Барномаи Рушди шаҳри Истаравшан (миллион сомонӣ)

Сарчашмаҳо	Ҳамагӣ	% аз арзиши умумӣ	2011	2012	2013	2014	2015
Буҷети маҳаллӣ	43,653	14,87%	1,229	12,919	13,175	9,375	6,955
Буҷети вилоят	0,7	0,240%	-	0,7	-	-	-
Буҷети ҷумҳуриявӣ	63,005	21,43%	0,55	13,92	18,31	15,55	14,9
Сармояи хориҷӣ	59,19	20,13%	0,71	12,32	14,72	15,22	14,07
Маблағҳои аҳолӣ	77,42	26,33%	14,82	15,62	9,39	7,1	
Эҳтиёҷот ба маблағ	51,72	17%	0,5	14,48	21,23	28,98	28,03
Ҳамагӣ	295,738	100%	17,809	69,959	76,825	76,225	63,955

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки 83% лоиҳаҳои дар Барномаи Рушд, зикршуда сарчашмаи маблағгузориашон муайян мебошанд. Аз ҷумла ин лоиҳаҳо аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ, буҷети вилоятӣ, буҷети ҷумҳуриявӣ, сармояи хориҷӣ ва маблағҳои соҳибкорон, хоҷагиҳои деҳқонӣ ва аҳолии шаҳри Истаравшан маблағгузорӣ мегарданд.

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшанро лозим аст, ки истифодаи самараноки маблағҳои буҷетӣ ва дигар сарчашмаҳои маблағгузории барои татбиқи Барномаи рушди шаҳр пешбинӣ шударо, ҳаматарафа мавриди баррасӣ қарор диҳад.

Айни ҳол, мутахассисони Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия оид ба роҳҳои асосии ҷалби маблағҳои иловагӣ барои татбиқи чорабиниҳои пешбинигардида, таҷрибаи кофӣ надоранд.

Аз ин лиҳоз, онҳоро лозим аст, ки ҳамкориро бо ташкилотҳои молиявии байналхалқии муқими ҷумҳурӣ тақвият дода, тартиби дурусти таҳияи лоиҳаҳои сармоягузориро баеаври васеъ омӯзанд. Инчунин, масъалаҳоро оид ба ташкили раванди «Фондрейзинг» мавриди баррасӣ қарор дода, барои дар амал татбиқ намудани он чораҳои зарурӣ андешанд.

Ҷадвали №62. Стратегия ва вазифаҳо оид ба беҳтар намудани иқтидори захиравии Барномаи рушди шаҳри Истаравшан

Мақсад	Вазифаҳо	Ҷорабиниҳо/лоиҳаҳо	Арзиш	Солҳо					Манбаи маблаггузорӣ	Натиҷаҳои пешбинишуда
				2011	2012	2013	2014	2015		
Баланд намудани сатҳи иқтидори захиравии ноҳия бо мақсади идоракунии рушди устувор	Беҳтар намудани шароити фаъолияти мутахассисони дастгоҳи марказии ноҳия ва ҷамоатҳо	Ташкил намудани курсҳои омӯзиши техникаи компютерӣ оиди истифодаи барномаҳои Windows, Word, Excel барои кормандони МИҲД	35	10	10	10	5	-	Буҷети маҳаллӣ	Шумораи ҷамоатҳои бо базаи ягонаи электронии маълумотҳои оморӣ таъмингардида (100% то соли 2016) Шумораи ҷамоатҳои ба шабакаи ИНТЕРНЕТ пайвастгардида (100% то соли 2016) Фоизи кормандони МИҲД ва дастгоҳи идоракунии ҷамоатҳо бо теҳникаи компютерӣ ва таҷҳизотҳои лозимӣ (85% то соли 2016) Шумораи кормандони дар курсҳои омӯзишии компютерӣ омӯзонидашуда. Шумораи ҷорабиниҳои аз ҳисоби сармояи ҳориҷии ҷалбшуда татбиқгардида Ҳаҷми маблағҳои сармоявии барои татбиқи барномаи рушди ноҳия ҷалбгашта
		Таҳияи базаи ягонаи маълумотҳои омории ноҳия ва тайёр намудани қонун ва санадҳои меъёрӣ барои кормандони МИҲД	55	20	20	15	-	-	Сармояи хориҷӣ	
		Таҳия намудани базаи маълумотҳо оид ба донорҳо, аниқ намудани соҳаи фаъолияти онҳо, афзалиятҳо ва стратегияи донорҳо.	8	-	5	1	1	1	Буҷети маҳаллӣ	
		Харидорӣ намудани теҳникаи компютерӣ барои раёсат ва шӯъбаҳои МИҲД	75	15	15	15	15	15	Буҷети маҳаллӣ	
		Таъмин намудани дастрасии кормандони дастгоҳи МИҲД ба шабакаи ИНТЕРНЕТ	50	10	10	10	10	10		
		Ҳар сол ба 2 мутаҳасиси ҷавони МИҲД пешниҳод намудани қитъаи замин	40	10	20	10	-	-		
		Таъмин намудани дастрасии кормандони ҷамоатҳои ноҳия ба шабакаи ИНТЕРНЕТ (Ҳаридорӣ намудани модем)	20	5	-	5	5	5	Буҷети маҳаллӣ	
		Ташкил намудан ва омӯзонидани «фондрезинг» бо мақсади ҷалби маблағҳои иловагӣ.	15	-	5	5	5	-		
		Таъмир ва таҷдиди биноҳои маъмурии МИҲД ва биноИ маъмурии ҷамоатҳо	545	-	145	150	150	100	Буҷети маҳаллӣ	
		Баргузор намудани семинар оид ба масоили «Таҳияи лоиҳаҳои инвеститсионӣ» дар асоси талаботи донорҳо ва тарҳрезии лоиҳаҳои инвеститсионӣ.	10	5	5	-	-	-	Буҷети маҳаллӣ	
Ҳамагӣ:			853	75	235	221	191	131		

БОБИ 3. НИЗОМИ МОНИТОРИНГ ВА АРЗЁБӢ

Яке аз унсурҳои муҳими низоми идоракунии татбиқи Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоиии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015, низоми мониторинг ва арзёбӣ (минбаъд-НМваА) мебошад. Он барои мушоҳидаи ҷараёни иҷрои лоиҳаҳо ва таҳлили натиҷаҳои бадастомадаи Барнома, ошкор намудани таҷрибаи мусбии андӯхта ва ҳал намудани мушкилиҳои дар татбиқи он ба миён омада истифода бурда мешавад. НМваА имкон медиҳад, ки робитаи мутақобила ва муттаасил дар сиёсати қабулнамуда ва натиҷаҳои татбиқи амалии он, таъмин карда шавад.

Гурӯҳи МваА бо қарори Раиси шаҳри Истаравшан таъсис дода мешавад ва аз 7-9 аъзо иборат мебошад (мутахассисони соҳавӣ, кормандони ИИХД). Гурӯҳи МваА-ро Муовини якуми Раиси шаҳр сарварӣ менамояд

Бо қарори мазкур, масъули иҷрои корҳо оид ба мониторинг ва арзёбии Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоиии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015, мудири шӯъбаи иқтисод ва савдои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шаҳри Истаравшан таъин карда мешавад. Нусхаи ҳисоботи семоҳаи тамоми лоиҳаҳои ба Барнома дохилшуда, барои ҳисобот пешниҳод мешаванд.

Комилан муҳим аст, ки давра ба давра малака ва дониши аъзоёни гурӯҳи МваА баланд бардошта шавад.

3.1. Сохтори низоми мониторинг ва арзёбӣ

Барои мониторинги Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоиии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015 мушоҳидаи омилҳои зерин зарур аст:

- ба мақсадҳои барнома то кадом андоза мувофиқ мешавем;
- дар доираи Барнома лоиҳаҳо чӣ гуна амалӣ шуда истодаанд.

Ба ифодаи дигар, бояд мониторинги натиҷаҳои Барнома (дар ин ҷо сухан дар бораи натиҷаҳои Барнома дар маҷмӯъ меравад, на ин ки натиҷаҳои лоиҳаҳои ҷудогонаи он) ва мониторинги ҷараёни лоиҳаҳо гузаронида шавад.

Мутаносибан низоми мониторинг бояд ду унсурро дар бар гирад.

Мониторинги натиҷаҳои Барнома тариқи ченкунии аҳамиятнокии индикаторҳо анҷом дода мешавад. Мутаносибан, муваффақ гардидан ба ҳадафҳои барномаро бо ҳамон мулоҳиза кардан мумкин аст, ки дар кадом андоза мақсадҳо ва нишондиҳандаҳои пешбинӣ гардида ба даст омадаанд. Ҳамаи нишондодҳои пешниҳодгардида дар хазинаи маълумотҳои шуъбаи иқтисод ва савдои шаҳр мавҷуданд. Мониторинги натиҷаҳо ҳар сол гузаронида мешавад.

Мониторинги иҷрои лоиҳаҳо дар доираи Барнома тариқи параметрҳои зерин гузаронида мешавад: назорати ҷойгоҳи лоиҳа ва мувофиқат намудани он бо Барнома. Ин ҷо ҷадвали электронӣ дар формати Excel -таҳия мешавад, ки бояд ҳар семоҳа тасҳеҳ карда шавад – ба таври синхронӣ ва бо ҳисоботнокии лоиҳаҳо.

Азбаски сатҳи коркарди лоиҳаҳои дар Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоиии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015 шомилбуда гуногун аст, он дар таҳияи низоми мониторинг ба назар гирифта шудааст.

Дар ҳақиқат, лоиҳаи ба Барнома дохилкардашуда метавонад 5 ҷойгоҳ дошта бошад. Лоиҳа метавонад тамоман таҳия нашудаву ҳоло дар марҳилаи таҳия қарор дошта бошад, лекин дар Барнома номи он зикр гардидааст. Лоиҳаҳое низ ҳастанд, ки пурра таҳия шудаву, лекин бинобар набудани маблағ ё дигар сабабҳо оғоз нагардидаанд. Инчунин лоиҳаҳое ҳастанд, ки дар арафаи анҷомёбӣ қарор доранд ва ҳастанд лоиҳаҳое, ки онҳо аллакай иҷро шудаанд. Шахси масъуле, ки ҷадвали мониторингро пур мекунад, бояд рақамҳои 1 то 5-ро вобаста ба ҷойгоҳи воқеии лоиҳа гузорад (нигаред ба ҷадвали №44).

Мониторинг иҷрои лоиҳаҳоро ба чор навъ ҷудо мекунад – «ҳамааш хуб», «номувофиқатӣ дорад», «номувофиқатии ҷиддӣ дорад» ва «лоиҳа амалӣ нашуда истодааст».

Ҷадвали №63. Қоидаи пур кардани ҷадвали мониторинги ва арзёбии лоиҳаҳои Барномаи рушди иқтисодию иҷтимоиии шаҳри Истаравшан барои солҳои 2011-2015

Ҷойгоҳи лоиҳа (рақам аз 1 то 5)	Иҷрои лоиҳа нишонгузории ҳарфӣ-рангӣ: а-сабз, в-сурх, б-кабуд, г-хокистарранг
1. Таҳия нашудааст. 2. Дар раванди таҳия қарор дорад. 3. Таҳия шудааст. 4. Амалӣ шуда истодааст. 5. Амалӣ шудааст.	(а) Ба Барнома мувофиқ аст ё тамоюли назарнорас надорад. (б) Тамоили назаррас ба Барнома. (в) Тамоили қатъӣ ба Барнома. (г) Лоиҳа амалӣ нашуда истодааст.

Дар мавриди зарурӣ, охири ҳар сол арзёбии чораҳои андешидашуда ва лоиҳаҳо дар яке аз соҳаҳои Барнома бо дарназардошти захираҳои мавҷуда ва талаботи иттилоотӣ гузаронида мешавад. Арзёбӣ аз ҷониби экспертҳои мутахассис ва мустақил, ки ҳолати бахши мазкурро донанд, гузаронида мешавад.

РӮИХАТИ МАШВАРАТЧИЁНИ ТАҲИЯИ БРН

1.	Ҳамидов С.	Сардори шӯъбаи рушди минтақаҳо, Вазорати рушди иқтисод ва савдои ҶТ;
2.	Қурбонхоҷаев Ю.	Мушовири калон оид ба идоракунии маҳаллии БРСММ;
3.	Олимов М.	Мутахассиси БРСММ оиди æалби захираҳо;
4.	Мадаминов Р.	Мутахассиси БРСММ оид ҳамоҳангсозӣ;
5.	Деҳқонов Ҷ.	Мутахассиси БРСММ оид ба банақшагири;
6.	Сатторова Л.	Мутахассиси БРСММ оид ба идоракунии маҳаллӣ;
7.	Азизова С.	Мутахассиси БРСММ оид ба идоракунии маҳаллӣ;
8.	Норов А.	Н.и.и, мушовири миллӣ дар БРСММ;
9.	Ҳакимов Х.	Мушовири миллӣ дар БРСММ;
10.	Раҳмонов З.	Мушовири миллӣ дар БРСММ;
11.	Абдуллоев М.	Мушовири миллӣ дар БРСММ;
12.	Холлоқов О.	Мушовири маҳаллӣ;

Ба чоп 25.09.2012 имзо шуд.
Ҷузъи нашрию ҳисобӣ 10,5. Ҳуруфи адабӣ.
Адади нашр 30.

Дар ҶДММ «Контраст» чоп шудааст
ш. Душанбе, к. Н. Муҳаммад, 26